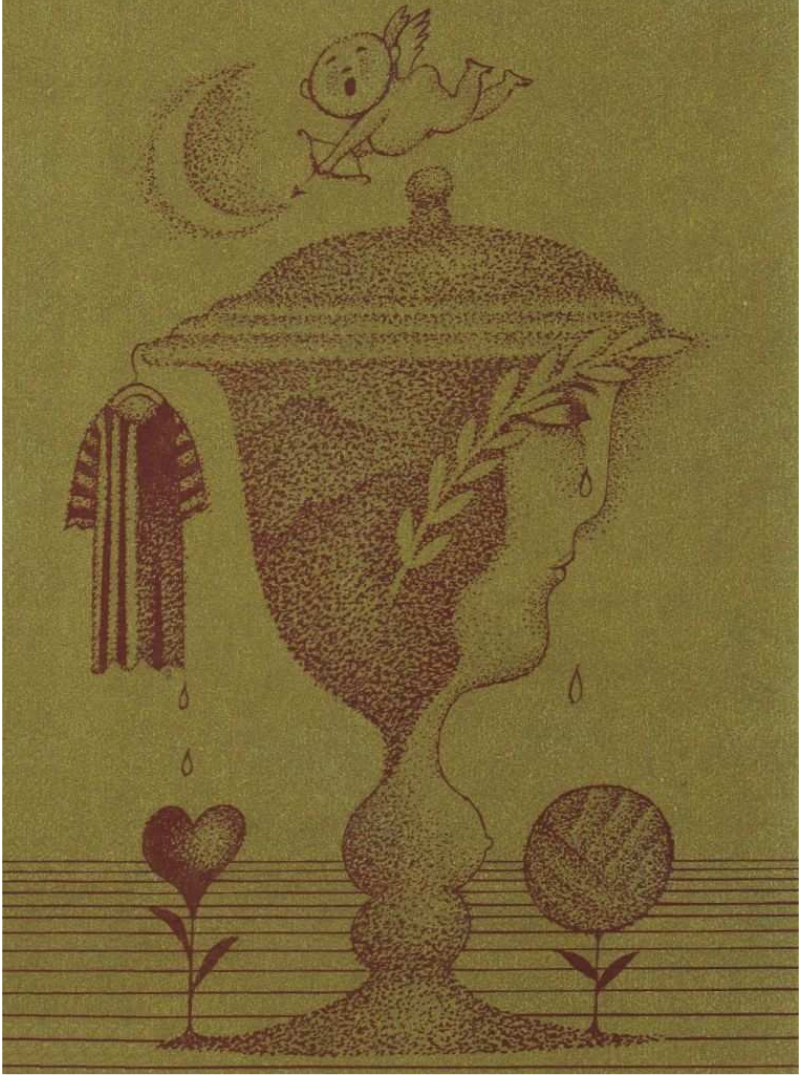
OTA PAVEL

POHÁR OD PÁNABOHA

OTA PAVEL

POHÁR OD PÁNABOHA

Pohár od Pánaboha / 4 / Odpusť nám naše viny / 30 / Na silnici k Vratislavi / 40 / Zítra začnou všední dny / 46 / Žluté růže / 51 / Hodinky s vodotryskem / 57 / Nejhezčí den Daniela Groussarda / 62 / Olympijské hry / 66 / Jak to člověk prohrál a potom vyhrál / 72 / Vlajka s medvědem / 76 / Kopnutí za 3000 dolarů / 82 / Závěrem / 88 /

© Ota Pavel, 1978

BYL TO BYT V PANELOVÉM DOMĚ, JAKÝ SE BUĎ dostává přidělený zadarmo, anebo stojí spousty peněz. Petr, hlavní osoba našeho příběhu, nebo je hlavní osobou jeho žena Alena? – posuďte sami –, dostal ten byt zadarmo, neboť je fotbalista. Petr je můj dobrý kamarád, vím o něm dost, ale nevím všechno, tak jako nevím všechno o sobě. Stále v sobě objevuji nové a nové věci a nejsou to vždy věci lichotivé a někdy je mi z nich na zvracení.

PETR HENDRYCH

Nejsou ještě doma. Alena je u sousedky Stratilové (žena kolem čtyřicítky, která už dost vadne, často chodí v zašívaných pučochách, má dvě děti a muže v Pofisu), ukazuje jí módní časopisy Burda, které Petr přivezl ze západního Německa, a cucají k tomu cinzano koupené v Tuzexu. Paní Stratilová má na tváři nadšený výraz nad Burdou a cinzanem, nad tím, co si dá Alena ušít, a občas poskakuje na gauči s výkřiky obdivu, ale koutky rtů má strnulé a v hloubi očí závist nad každou maličkostí a taky nenávist ke svému muži Ctislavovi, který na Západě nebyl, byl nejdál ve Varšavě, a to si tam ještě narazil nějakou číšnici z baru a psal jí skoro půl roku, než mu to paní Stratilová zatrhla. Ale Alena už dlouho u paní Stratilové nebude, tak pět minut. Chtěla jí udělat trochu radosti a taky trošku zlosti. Cinzano tu nechá, je ho tam beztak na dně, on ho ten její povedený mužíček vyzunkne, chodí prý jenom po hospodách. Alena musí jít každopádně domů, chce se dívat od pěti hodin na televizi, Petr dnes hraje v Praze. Alena tedy řekne:
„Už budu muset jít, paní Stratilová.“
„Buďte tady, Alenko, nám je s vámi hezky.“
„Chci se dívat na televizi. Víte, on Petr hraje. On to neví, že se dívám. Dokonce jsem byla už třikrát na hřišti a vždycky si zamluvím taxíka, jsem doma dřív než on.“
„Alenko, dívejte se u nás. Jsme rádi, když k nám přijdete.“
„Já se nejraději dívám na televizi sama, a zvlášť na Petra. Můžu ho mít pro sebe a on mě přitom nevidí a neslyší.“ A dodá rozhodně: „Ještě tři minuty a jdu.“
Paní Stratilová se maličko nafoukne, že se Alena u nich nechce dívat na televizi, mají totiž horší typ než Hendrychovi, a také způsob odmítnutí je příliš příkrý pro průměrné lidi, kteří si sami takhle počínat nemohou.

Utěšuje se jako už stokrát, co se znají: „Ještě ti to, holčičko, vrátím," ale řekne:
„Samozřejmě, Alenko, že to pro vás bude lepší. Jste rozumné a chytré děvče."
Alena se usměje, neboť to jsou vlastnosti, o kterých už ona u sebe dávno ví, a doleje zbytek cinzana. Pro ctihodného mužíčka Ctislávka je to nakonec škoda, stačí mu pivo. A rozvine úvahy o šatech, které si půjde dát zítra ušít. Budou fialové jako jarní krokusy a knoflíčky na nich povedou dvěma řadami nahoru, jen na ňadrech knoflíčky nebudou, neboť by jí prsa zvětšovaly, a to ona už nemůže při svých rozměrech potřebovat. Věděla, že má velká prsa., a prsa jí také paní Stratilová záviděla.
Dole u paneláku zastavil světle modrý vůz, Simca 1301. Ano, je to vůz Petra, kapitána Modrého mužstva, člena reprezentačního mužstva a mého přítele. Petr vypnul motor a zůstal sedět. Bylo mu dobře v autě, tak jako mu bylo dobře všude v poslední době, když byl sám. Nekřičel tu trenér, nezněl tu pronikavý a drásající zvuk jeho píšťalky, nebouřili diváci. Bylo mu v autě za vytaženým sklem tak dobře, jako je jiným, když vkročí do lesa a hledají houby, ale on byl naposledy v lese jako malý kluk a od té doby jen každou neděli skoro celý rok hrál fotbal. Cítil, že by si potřeboval ve svém věku odpočinout, a oni mu k tomu nedávali možnost, protože většina to nepotřebovala. Seděl ještě chvilku, pak cítil, že je v pořádku, může jít domů a mluvit s Alenou. Vystoupil a zamkl vůz, neměl sílu odvézt ho do garáže a hlavně jít z garáže domů pěšky. Tady ho znal každý kluk a každý ožrala, a neměl by po cestě ten klid, jaký měl ve svém voze.
Teď stál na chodníku, nohy se mu maličko chvěly a on se protáhl, jako před vběhnutím na hřiště.
Má tmavé vlasy a není vysoký. Je to spíše pořízek s mohutnou vypracovanou hrudí a mohutnýma vypracovanýma nohama. Ano, vypracovaný, to je to správné slovo. Všechno, co má v sobě i na sobě, včetně krásného gabardénového kabátu, si vypracoval. Nebyl talent. Spíš o míče zakopával. Ale byl jako tažný pes. Dřel a strčil všechny talentované postupně do kapsy, však o tom bude ještě řeč.
Petr se podíval na jejich dům. Ve všech bytech asi zářily obrazovky, lidé byli nachystáni dívat se na něho, jak vběhne na hřiště a zároveň na obrazovku. A on zatím stál pod jejich okny a měl v těchto chvílích na hřiště tak daleko, jako měli oni. Kdyby otevřeli okna, mohli by ho vidět takhle a v živé velikosti. A pak si také řekl, že možná někteří z nich, anebo dokonce všichni, se dívali jenom proto, aby jednou viděli, až na tu obrazovku nevběhne.

Povzdychl si a vešel do domu. Stoupal po schodech, a jak postupně míjel dveře sousedů, slyšel, jak všude křičí naplno televizory, jen za dveřmi brýlatého účetního Vohnáta bylo ticho, ten se na fotbal určitě nedíval. Když tenkrát přijeli z Chile a Petra vnesli na ramenou až do bytu, vyjádřil se pan Vohnát, že ho tento tyjátr nezajímá, poněvadž tahle země by potřebovala něco lepšího než vynikající čutálisty. Zajímavé bylo, že Petr k němu nikdy necítil zášť a v této chvíli k němu pocítil dokonce vděčnost, že nemá zapnutý televizor. Za dveřmi pana Vohnáta štěkal pes, byl to takový roztomilý foxík s veselýma očima. Ale štěkat moc neuměl, bylo to jen takové „baf“, jako když spadne na zem pytlík s moukou.
Vytáhl klíče a prohlížel si vizitku, uvědomil si, že u jeho jména nic nestojí. Ale ono se to už stejně nenosilo tak jako dřív, to jenom doktoři měli před jménem vždy to své MUDr. Přitom ovšem bylo jasné, že každý v domě si ke svému jménu připojoval zaměstnání: drogista, plukovník, vrátný, účetní. A na jeho vizitce by mohlo stát:

PETR HENDRYCH

0

Zdálo se mu, že tu nulu tam vidí velice zřetelně a byla dost veliká. Pak sklopil hlavu, podíval se, jako když na vojně střílel sérii z pistole a chtěl si odpočinout podle pokynů generála, který nad ním stál. Když zvedl hlavu od kamenné podlahy chodby, nula tam už nebyla. Jenom jméno:

PETR HENDRYCH

Vešel do bytu, nikdo nebyl doma. Rozhlédl se, jako by tu byl poprvé, byl to krásný byt, jaký mívají umělci anebo lidi, kteří mají dost peněz. Architekta Bureše na zařízení tohoto bytu mu sehnal zpěvák Dostál. Všechno tu bylo propočteno, vyměřeno, knihovna s několika krásnými svazky klasiků, oválný stolek s hnědočerveným mramorem, připomínajícím mapu mořského dna, a napůl staré a napůl moderní klubovky a v rohu stolek se třemi poháry. V druhém pokoji celá stěna z hudebních skříní. Petr byl na tenhle byt vždycky pyšný, vypracoval si ho tělem a nohama. Když sem přivedl lidi, pozoroval, jaký dojem na ně učiní. Dnes přelétl pokoj, jako by to byl přístřešek pod mostem. Jediné, co hledal, byl lístek, kde je Alena. Nikde tu neležel, a tak zhasl, sedl si do té staronové klubovky a čekal. Byl tu klid, ale nemohl usnout, zdálo se mu, že se mu hlava rozpadne, jako by

mu samotný mozek chtěl vyskočit a běžet zpátky na hřiště, ačkoliv dobře věděl, že už tam nemá co dělat.
Slyšel, jak klaply dveře.
Alena ho spatřila a vykulila na něho své hnědé oči. Alena byla plnoštíhlá a hezká, Petr ji získal jako všechno, co měl. Vykopal si nejdřív slávu, pak peníze a potom ženu. Ale když se to tak vezme, byli spolu celkem šťastni. Jemu trochu vadilo, že je moc inteligentní, chytrá, jí se zdálo, že je trochu primitivní. Ona obdivovala jen jeho tělo, on obdivoval její tělo, její mozek někdy nenáviděl. To je zhruba všechno, věci se mají říkat tak, jak jsou.
Když ho tedy spatřila, řekla pochopitelně:
„Proboha, Petře, co tu děláš?“
Petr mlčel, jenom se na ni pátravě díval. Muselo jí být přece jasné, proč není na hřišti.
„Proč nehraješ?“
Mlčel dál a pozoroval ji, jak si sedá a jak je vyplašená. Ale nebyla zas tak moc vyplašená, musela už dávno vědět, že přichází konec. Najednou poznal, že nemohl usnout v tom křesle proto, že je to v něm nashromážděno za dlouhou dobu, je to blbost, nechce s ní být sám a dát jí hlavu do klína, ale naopak chce mluvit, obhájit se a napadat ji, protože dneska byl právě ten den, kdy nenáviděl celý svět a také sebe. Proto čekal a pozoroval Alenu, koutky rtů měl staženy do ironického úšklebku.
„Proč nejsi na hřišti?“ doléhala Alena.
Řekl prostě a oznamovacím způsobem: „Nepostavili mě. Místo mě hraje mladej Brázda, co má vlasy jak slámu a vypadá jak buzerant. Pusť si, miláčku, televizi, můžeš se na něj podívat.“
Alena na výzvu s televizí vůbec nereagovala:
„Jak to, že tě nepostavili? Včera psali v novinách, že budeš hrát.“
„To byl asi fígl na diváky. Lidi ještě táhnu, tak mě dali do sestavy. Fajnšmekři nejsou zvědaví na Brázdu, ale na mě. Hodinu před zápasem přišel trenér a povídal: Doktor ti vysvětlí, proč nebudeš hrát. Doktor, doktor, doktor!“ – Petr se začal rozčilovat a zvyšovat hlas: „Pan doktor Plocek, náš utěšitel, náš pan farář!“
„Ale je to hodný člověk…,“ namítla Alena.
„Hodnej? U tebe je každej hodnej, a zvlášť doktoři. Kašlu mu na to, že je hodnej. Já potřebuju, aby mě místo těch svejch keců léčil. A dneska to bylo zase tak. Já si říkal: Jak mi řekne na začátku Petříčku a pak hned v první větě cizí slovo, tak mu dám normálně přes hubu. Naštěstí pro sebe ho řek až ve druhý větě. Povídal: Dneska nemůžeš hrát. To byla ta první věta. A pak! Jsi psychicky unavenej, Petříčku. A já na to: Doktore, jestli

nepůjdete pryč, tak vám rozbiju ten váš ciferník a podepíšu vám, že jsem psychicky unavenej a patřím do blázince.“
„Petře…,“ namítla zděšeně Alena, „to jsi mu přece neřekl.“
„Ale ano, holka. Tomu nerozumíš. To je složitý. Já mám na doktory pifku. A zvlášť na Plocka. Když jsem byl mladej, tak mně mazal med kolem huby a dneska to dělá pořád. Možná že by měl říct: Jsi starej, nemůžeš hrát. A konec.“
Po těchto větách, které v tom pokoji se třemi poháry reprezentanta ještě nikdo takhle nahlas nevyřkl, nastalo ticho, bylo slyšet jen slaboulinký zvuk, na stěně šelestily malované hodiny, které Petr přivezl z Argentiny. Petr sám vyřkl ta slova o stáří tak, že je vložil doktorovi Plockovi do úst, a když padla, dostal z nich strach a čekal, co řekne Alena. Alena věděla, že Petr je už starý, a teď byla ohromná příležitost pomoci mu vyrovnat se s tím; ale také pochopila, že dnes potřebuje Petr hlavně utěšit. A tak vlastně jen plácla:
„Nejsi starý. Víš, jak jsi jednou říkal, když jsme byli spolu ve Vídni, že jsi starý, a pak jsi mě nenechal celou noc spát.“
Otevřely se dveře a vešel jejich syn Kája. Měl na sobě huňatý skotský svetr a modré prošoupané texasky a v ruce držel zašpiněnou merunu a pohrával si s ní.
„Ahoj, mami. Ahoj, tati.“
Chtěl projít do koupelny, umýt se a rychle zasednout k televizi. A vtom si uvědomil, že táta tu vlastně nemá být a má běhat po hřišti a taky po obrazovce, a tak protáhl obličejík do úžasu a zeptal se:
„Tati, jak to, že neválíš?“
Petr najednou nevěděl, co by na to řekl, protože Kájovi nikdy nelhal, myslel si, že ho tak taky vychovává, ačkoliv pak v pozdějším věku pochopil, že neplatí to, co mu vštěpovala jeho matka, plná opotřebovaných hesel: S pravdou nejdál dojdeš. Naopak, když to byla šikovná lež a hlavně lež, na kterou se přišlo až pozdě anebo vůbec ne, bylo na místě jí použít.
Petr se ozval dost příkře a řekl Kájovi:
„Karle, neutíkej. Kde jsi byl?“
V té otázce bylo všechno, byla vyřčena tak, jak by ji řekl příslušník Bezpečnosti. Petrovi muselo být jasné, že jeho syn hrál fotbal. Ušpiněná kolena, zablácená meruna, šťastný výraz v obličeji. To prodělal Petr tisíckrát. Alena věděla, že hrozí výbuch. Kája, který nemohl pochopit, jak na tom jeho táta je, řekl prostě:
„Hrál jsem fotbal proti Hořejšákům.“
Petr polkl, jako by hledal něco v krku.

„Jak ti to šlo?“
„Dobrý, tati. Dal jsem šest kusů. Nekola říkal, že válím skoro jako ty.“
„Nemám z toho ale radost,“ namítl vzdorně Petr.
Alena už tušila, kam hovor směřuje, a chtěla tomu zabránit. Bála se skandálu, kdy její muž bude hulákat na toho drobného chlapce, který spíš vypadal na syna nějakého vědce než fotbalisty a svého tátu zbožňoval. Přitom Alena věděla, že Petr si zvlášť v posledních letech nepřeje, aby byl vůbec někdy z Káji špičkový fotbalista. Když byl Petr mladý, tak si to přál, ale pak pochopil některé zápory fotbalu. Snad byl tak trochu jako sedlák, který si přeje, aby byl jeho syn doktorem. Přitom Kája měl to, co neměl jeho táta: talent. Obrovský talent. Po kom ho zdědil, to nikdo neví. Mohl vyrůst v třikrát lepšího fotbalistu než jeho otec, při třikrát menší dřině. Někdy byl na něho Petr pyšný, ale dneska byl takový den, kdy ho to děsilo a pobuřovalo. A tak když Alena řekla: „Petře, nech ho být, prosím tě o to,“ Petr velmi silně pronesl: „Bavíme se o fotbalu, tak si nás nevšímej.“ A pak se zeptal Káji: „Ty už nechodíš k tomu Volkovi hrát si se zkumavkama?“
„Ne.“
„A proč tam nechodíš?“
„Mě už to nebaví.“
„To mě mrzí,“ řekl už klidným hlasem Petr, „třebas by tě to nějaký čas nebavilo, ale pak by tě to zase bavilo. Mě taky vždycky všechno nebavilo pořád. Za války jsem jako kluk musel dělat na šachtě a já se tam naučil vlastně i trénovat a vítězit. To by tě mohlo dovést k tomu, že by z tebe mohl být chemik nebo doktor nebo ještě něco víc, jako je pan profesor Heyrovský. (Petr znal z vědců jen profesora Heyrovského, co dostal jako první Čech Nobelovu cenu.) Prostě něco pořádného na celý život, fakt.“
„Já vím; tati.“
„Co ty víš? Nic nevíš. Co tě teď baví? Ale neříkej, že fotbal.“
„Nic, tatínku.“
„Nelži, Kájo. Víš, že my dva si nikdy nelžeme.
„Nelžu, tati. Mě baví fotbal.“
„Fotbal! Co na něm máš?“
„Je to senza, když frkneš mezi tyče góla. A moc věcí je na fotbale prima.“
Petr dlouho neodpovídal, snad poprvé, co spolu takhle mluvili o fotbale, vžíval se do toho, když byl jako on, kdy byl mladý a hnal merunu před sebou a ostatní mu nestačili. Někde v mozku mu až poslední buňky vydávaly výkřiky nadšení, jaké je to běžet, unikat, dělat kličky a pak nakonec vstřelit ten rozhodující a nádherný gól, o který usilovali celé hodiny, někdy celé měsíce, ten báječný jedinečný gól. Gól, o jakém se mu

snilo. Fotbal měl řadu špatností, ale on se teď na fotbal díval, jako by byl Kája a jako by bylo všechno krásné a jako by vyšel na louku, na které kvetou fotbalové míče. A tak se do ticha pokoje ozval jeho hlas, jako by nebyl určen Kájovi:
„Je to krásný, moc krásný je to."
A když to Petr přiznal, chytil se hned Kája příležitosti a řekl:
„Tati, chtěl bych být jako ty. Jsi slavný. Všichni kluci tě mají rádi."
Petr se zase vzpamatoval:
„Kamaráde, ještě nevíš, co je sláva, a ani to nemůžeš pochopit. Já ti vysvětlím, co je za svinstvo ta sláva…"
A teď už Alena zasáhla:
„Kájo, běž do koupelny!" A otočila se na Petra: „Proč vedeš takové diskuse s jedenáctiletým klukem?"
„Chci mu vysvětlit, že ty zkumavky nebo vykuchaný myši mu můžou vystačit na celej život, a fotbal jenom na půl."
„Proč to nevysvětlil někdo tobě, že to není na celý život?"
„Můj táta na to neměl buňky. On v tom viděl taky jenom slávu a prachy."
„Petře, jsi trochu unavený. Až si odpočineš, můžeš ještě hrát. Třebas v cizině jako jiní. Anebo tady."
„Aleno, ale oni mi přestali věřit."
„To už tu přece bylo. Tenkrát před rokem tě trenér Dejmek taky nepostavil a ty ses naštval a přijel domů. A pak pro tebe přijeli šestsettrojkou, když jim to nešlo, a přímo tě prosili, abys přijel na hřiště."
„Jo. Ale tentokrát to bude jiný. Už se to nevrátí."
„Může se to vrátit," namítla Alena.
„Mohlo by, kdybych byl aspoň o tři roky mladší."
„Petře, pustím televizi. Ano? Třebas lidé zase volají, abys nastoupil na hřiště."
„Nepouštěj ji, Aleno. Dneska budou dobří. Tři staré vyřadili a tři mladé zařadili. Chtějí s tím prorazit. A já mám na to čuch, že se jim to podaří. Mám čuch, že jim to dneska vyjde. To jsem poznal už při rozcvičce. Dělalo se mi špatně. Byli jak mladí tygři, na které jsem jednou čuměl v zoologický. Jeden čeká, až druhý padne. Čekali, až zestárnu."
Alena naléhá:
„Můžu pustit tu televizi?"
„Povídám ti, že ne. Nechci vidět vlastní pohřeb. Mám na funusy čuch, moh bych být funebrák."
„Třebas jim to bez tebe nepůjde, Petříčku. Možná že na tebe čekají."
„Na mě dnes nikdo nečeká. Jedině postel."

„Můžu pustit tu televizi? Tak já ji pustím.“
Alena vstane a zmáčkne knoflík v šeřícím se pokoji se záclonami. Do ticha pokoje vpadne hlas televizního komentátora:
„Ve třinácté minutě Modří znovu útočí. Míč jde z nohy na nohu. Krásná akce. Mladí dnes hrají jak z partesu. Znovu mají míč na nohou, jsou jako lavina z hor…“
Petr se otočí a dívá se na postavičky, které vyskočily na obrazovce. Pak to komentuje zároveň s reportérem:
„Tak tohle už známe. Lavina z hor. To je hezký kec. To o mně napsal jeden žurnalista taky, když mi bylo dvacet. Nemýlil jsem se. Jde jim to. Já to věděl. A podívej se na mýho nástupce Brázdu. Vypadá sice jako teplouš, ale má náramně dlouhý ruce a hlavně krásný silný nohy. Víš, kolik váží? Jenom šedesát kilo, a náš klub ho koupil za šedesát tisíc. Tisíc korun za kilo mladýho masa. To je nejdražší maso v zemi. A není k dostání. Jenom starý maso je na trhu. Moje maso.“
Reportér:
„Vidíte útočit mladou dvojici Stárek – Brázda. Stárek nahrává Brázdovi a ten střílí třetí gól…“
Zdrcená Alena mlčí. A Petr navazuje:
„Tak a to bychom měli. Ve třicáté páté minutě tři – nula. Když to tak vezmu, tak je to fakticky můj vlastní pohřeb. Krásný funus, lidé jásají a mládež na hřišti skotačí. Aleno! Proč jsi to zapnula? Já to nechtěl!“
Alena vstane a jde pomalu k televizi, zatímco televizní komentátor znovu zdůrazňuje, že útoky mladých se řítí jako lavina. Alena zmáčkne knoflík a v pokoji nastane šero a zároveň jakýsi smutek končícího nedělního dne. Alena odchází do haly ke skříni. Petr se ptá:
„Kam jdeš?“
„Jdu se projít.“
Petr začne křičet:
„Nikam nepůjdeš! Potřebuju s tebou mluvit.“ Tyto chvíle už Alena zná a ví, že nemůže odporovat, protože Petr by se hrozně rozčilil a ona se dneska o něho bojí, je docela jiný, než bývá obvykle. Proto předčasně kapituluje a řekne:
„Už spolu mluvíme dlouho a nejsem o nic moudřejší; proč jsi nezůstal sedět na lavičce, když je to tvoje zaměstnání?“
„Aleno, nechoď pryč. Chci ti říct, že mě propouštěj. Dali mi kopačky. Nepodepsali už se mnou smlouvu.“

„To přece nemohou udělat," říká zděšeně Alena, „vždyť tě na jaře ujišťovali, že budeš tak dva roky hrát. Dali ti pohár a diplom. Slíbili ti, že budeš moct vystudovat trenérský kurs."
„Jó, to jsi kápla na to pravý. Ujišťovali mě, ale písemně mi nedali nic. To bylo pěkný svinstvo. Víš, co dělá Emil s pohárama? Rozdává je. Chceš pohár? Tumáš pohár! Na co by mu byly? Každý ví, co vyhrál, a každý si to pamatuje. Abych z nich čistil prach? A na co jsou diplomy? Pamatuj si, jestli člověk něco pořádnýho umí, tak za to dostává prachy. Patnáct let mě platili a teď mi budou dávat diplomy a čestný tituly. Jen se podívej, kolik je u nás nejzasloužilejších mistrů všech mistrů. Ale já jim na to kašlu! Já nejsem tak hloupej, já vím, že když se vyhraje v životě nějakej zápas, tak se za to musí platit."
Alena ho vlastně poslouchala jen tak napůl, znala ty jeho dlouhé proslovy a monology, věděla už předem, na koho a komu bude nadávat; zajímala ji jiná věc, která se týkala také jí a jejich chlapce a také Petra, ale to až v poslední řadě, protože i když si to nikdy nepřiznávala, v podstatě byla taková jako my všichni, že když se něco zlého stane, myslíme, jak to postihne nás. A tak se nemohla vlastně zeptat nic jiného než:
„Petře, co budeš teď dělat?" A v té otázce bylo obsaženo všechno, i obavy i starost o to, jaké to bude zítra.
Otázka zůstala nezodpovězena, v předsíni na krásném vykládaném stolku se rozdrnčel telefon. Oba nezpozorovali, když předtím Kája proklouzl do svého pokojíku, ale telefon byl neodbytný a vyzývavě drnčel. Alena řekla s nadějí v hlase:
„Na hřišti je asi přestávka. Volá tě zřejmě trenér."
„Proč by měl volat?"
„Tak, jen tak. Chce, abys tam byl, protože patříš k nim. Vědí, že tě ještě potřebujou. Ještě se můžeš zlepšit jako tenkrát."
Alena pospíchá k telefonu, ale sama tomu příliš nevěří. Bude to někdo z těch otravných fanoušků, kteří jejího muže tak zblbli, že si myslel, že je Pánbůh, a nenaučil se za deset let ani německy. U telefonu, který pořád drnčí, ještě přemýšlí, zda ho má vůbec zvednout, a nakonec uchopí sluchátko a představí se:
„Hendrychová."
„To jsem já, Stratilová. Nechtěla jsem k vám, holčičko, chodit, abych vás nerušila. Řekla jsem si, že vás zavolám, zapomněla jste si tu ten krásný časopis z toho Švýcarska."
„Děkuju vám, paní Stratilová, ale já už ho nepotřebuju, už vím, jak si mám dát ty šaty s knoflíčky ušít. Můžete si ty módy bezevšeho nechat."

Stratilová však ví, odkud vítr fouká, neboť její muž měl u televize obsáhlé komentáře. Přesto mazlivě řekne:
„Jste hodná, Alenko, ale…?“
„To je v pořádku, paní Stratilová.“
Stratilová se na druhém konci aparátu ušklíbne, neboť nastává doba, kdy může uskutečňovat svou výhrůžku „ještě ti to, holčičko, vrátím,“ a tak si neodpustí:
„Muž se nechá ptát, proč pan manžel nehraje v tak významném zápase. To víte, já tomu nerozumím, ale Ctislav vašeho muže přímo zbožňuje –,“ řekne paní Stratilová a zatají se jí dech při myšlence, kdyby tak Hendrych slyšel, jak mu Ctislav nadával lazarů.
„Není mu dobře, paní Stratilová. Je zraněný. Já už musím jít,“ dodá rezolutně Alena a dá paní Stratilové na srozuměnou, že ještě není s nimi konec, že svět s nimi ještě počítá.
Paní Stratilové to zase vyrazí dech, ale stačí jedovatě dodat:
„Strašně nás to mrzí. Vyřiďte mu naše přání, ať se brzy uzdraví.“
„Sbohem, paní Stratilová.“
„Sbohem, děťátko.“
Zatímco paní Stratilová jen tak napůl uspokojená položí sluchátko a jde referovat o rozhovoru, Alena se vrací k Petrovi. Petr se usměje a trpce řekne:
„Tak vidíš, čekala jsi trenéra, a volá největší čarodějnice z baráku. Proč jsi jí lhala? Proč jsi jí neřekla, že už mě vyrazili? Celá ulice na to čeká, až budu starej a hlavně až nebudu jezdit po celým světě a vozit nabitý kufry. Všem mužíčkům se konečně uleví, protože jejich ženušky ti nebudou závidět tvý úbory a nastane tu klid.“
„Petře?“
„Co je, Aleno?“
„Je ti dobře?“
„Je, ale teď se jdu osprchovat,“ řekne a jde do koupelny. Svleče se do naha a pozoruje své tělo, je mohutné a zdravé a pořád se může líbit, neboť jsou na něm vidět propracované svaly, ale nejsou to takové svaly, jako mají kulturisté, ale svaly krásné, a všechno je na svém místě a také jeho pohlavní úd není ani příliš velký ani malý, ale tak akorát, jako má David od Michelangela, kterého viděl na zájezdu v Itálii, a pasuje k celému tělu. Je to zajímavé, pomyslí Petr, že navrch vypadá tělo tak krásně, a uvnitř už jsou v srdci, svalech, mozku a tkáních opotřebované součástky, to nejcennější z tohoto těla už ztratil a nedostal za to zrovna nejvíc, protože deset let se tady v téhle zemi žvanilo o nějakém amatérismu.

Vlezl si do vany a začal se sprchovat, ale poprvé po dlouhém čase zas necítil tu úlevu, kterou sprcha poskytuje, protože z něho hrou nevyšel špatný pot a netekla z něho ani špína hřiště. Celá ta sprcha byla jen kamufláž něčeho, co ve skutečnosti nebylo, a on si sedl do vany a přestal se sprchovat a nechal ze sprchy natékat do vany vodu a ta mu stoupala po stehnech a přirození k pevnému břichu a pak po prsou výš. Zaslechl Alenu, jak říká něco do telefonu, a tak rychle zastavil proud vody.
Alena už vytočila číslo a zeptala se tiše:
„To je stadión?“
„Ano.“
„Zavolejte mi doktora Plocka. Tady je Hendrychová.“
Zůstala sama u sluchátka, na druhém konci znělo jen šumění, chystala si, co řekne. Dlouho nikdo nešel, už si myslela, že to doktorovi nevyřídili anebo že odmítl přijít, pomýšlela na to, že to položí, když se ozvalo:
„Haló, kdo tam?“
„Tady Hendrychová.“
„Jé, Alenka.“
„Doktore, nemám dnes na žertování náladu. Mám strach o Petra. Má divné řeči. Slyšíte mě, doktore, něco se s ním děje. Mám strach.“
Doktor Plocek si uhladí své beztak hladké vlasy a řekne to, co říkají často doktoři:
„Buďte klidná, holčičko.“
Alena se nad tou větou naštve, nejde o její klid, ale o Petra. A pak si přece jen připustí, že jde také o ni, že se něčeho bojí. Volá do telefonu věty, které slyší Petr až v koupelně:
„Doktore, nepotřebuji, abyste mě uklidňoval. Potřebuji poradit.“
Doktor Plocek poznává z jejího hlasu, že tentokrát jde zřejmě o víc, a má možnost říci jí, co jí dosud neřekl, a hlavně sdělit jí to velmi důrazně:
„Tak dobře poslouchejte. Vysvětlete mu, že je už pro fotbal starý. Má vyčerpané svaly, žíly a snad i mozek. Já to dobře vím, jsem jeho doktor. Posledních pět zápasů hrál strašně. Stavěli jsme ho jen pro jeho zásluhy. A máme ho rádi.“ Alena vidí, že to zas má padnout na ni, tak jako to padá na ženu od pradávna, když se muž vrací z boje zraněný, ze zaměstnání vyčerpaný anebo z hospody opilý. Ona má být majákem svítícím na moři, zatímco ti, co s ním žili většinu času, co s ním pracovali a flámovali, chtějí vyklouznout otevřenými dveřmi ven a jí ho nechat na krku vyčerpaného a možná nemocného a nejsou ani schopni mu to říci, ačkoliv se nazývají jeho přáteli.
„Proč mu to nevysvětlíte vy?“

„Nám už nevěří. Myslí si, že chceme, aby kopali mladší.“
„A to je všechno, pane doktore?“ řekne Alena kousavě a dá zvláštní důraz na slovo doktore.
„Ano,“ řekne pokorně Plocek a nechce už v rozhovoru pokračovat. Pak si to rozmyslí a dodá: „Vlastně ne. Měla byste mu pomoci najít cestu dál. On na to nestačí.“
Alena už křičí do telefonu, zapomíná, že někde jsou lidé a že v koupelně je Petr, který leží ve vaně vyčerpaný a na konci svých sil, ačkoliv dneska nehrál žádný velký zápas.
„Víte, co jste, doktore? Vy, trenér, vedení vašeho slavného klubu, vy jste obyčejní mizerové. Vy jste ho vyždímali jak kapitalisti, ale nikdy jste mu nedali tolik, aby něco měl, až nebude kopat. Nikdy jste mu také neřekli, že až ho jednou vyhodíte, bude bez pořádné práce. To jen já mu celá léta říkala, aby se ještě něčemu učil, aby studoval. Ale jak přišel mezi vás, byl konec. Kartičky, legrácky a na všechno dost času. Byl líný a vy jste ho v tom podporovali. A teď je starý, a tak mi ho hodíte na krk.“
Doktor Plocek nevěděl, co by řekl, uznával, že tak nějak to je, i když zas tak přesně to nebylo, neboť neláska, jak by se dal mírně nazvat vztah mezi ním a Petrem, vznikla právě v údobí, kdy mu říkal, že by měl dělat také něco jiného než fotbal. A tak mlčel a přemýšlel, co by řekl, zatímco podle telefonní kabiny už dusaly kopačky hráčů, kteří nastupovali k druhému poločasu. On si v té chvíli uvědomil, že život je svinstvo, neboť se přistihl, jak myslí na to, že důležitější jsou pro něho ti, co běží kolem, a ne ten, co je doma vyřízen. Myslel i na jiné věci, i na to, že člověk je vážený podle toho, jak ho společnost potřebuje, a Petra už v této chvíli nepotřeboval nikdo.
A tak navázal na to, co slyšel:
„Ale takový je život, Alenko. Říkal jsem vám to tenkrát v kavárně. Život takový je. Ale já se z toho vyjímám. Co je, jste tam?“
Byla to tečka za vším, co chtěl říci, a Alena si uvědomila, že je sama, jen s Petrem. Vyhrkly jí slzy a slyšela jako z velké dálky, jak doktor Plocek volá:
„Jste tam? Slyšíte?“
„Jsem,“ a položila sluchátko. Sedla si do křesílka pod telefonem. Na druhém konci telefonu pomyslel doktor Plocek na to, že by měl snad vzít svou bílou cortinu a jet za Petrem. Ale bál se toho prostředí, které teď u Hendrychů bude, a nebylo by ani moc příjemné tam jet, a tak se omluvil sám sobě, že by to trenérovi nebylo milé. Vyšel ven a funkcionáři kolem vchodu na hřiště se na něho usmívali a lidé ho zdravili. Nesl svůj kufříček a už mu bylo zase dobře. Na Petra vlastně zapomněl, neboť Petr už neměl

dres, ale ležel v této chvíli nahý ve vaně a odpočíval. Alena si osušila slzy a nakoukla k němu:
„Ty jsi tu ještě?“
Neodpověděl jí na otázku, ale posadil se ve vaně a řekl tiše:
„S kým jsi mluvila?“
Alena byla bledá, zapomněla, že nechala otevřené dveře a Petr zřejmě rozhovor slyšel, jenže nevěděla, co z něho slyšel a co bude říkat. Opřela se o veřej dveří, mlčela a dívala se na Petra. Přistihla se při myšlence, že by snad pro něho i pro ni bylo lepší, kdyby si napustil plnou vanu vody a utopil se v ní a bylo by všechno vyřízené. Byl to však jen mžik, jaký snad přepadá spousty lidí, oni se ho zhrozí, zaženou ho a nevědí, zda v nich tato myšlenka skutečně byla anebo si s ní jenom pohrávali.
„Krucifix, proč nemluvíš?! Že jsi volala toho mizeru!“
„Volala.“
Bylo to jedno slova a Petra popudilo. Stoupl si ve vaně, aby jí vyčetl přímo do očí, na co v poslední době mnohokrát myslel:
„Tak, a máme to doma. Jako v mariáši. Za mými zády si volá doktora a ani se nestydí. Ty jsi zpitomělá do pánů doktorů už od svýho mládí, kdy ti tvoje ctnostná matinka nalila do tvý hezký škatule, že je to nejušlechtilejší povolání na světě. Ale proboha, proč sis nevzala pana doktora místo fotbalisty?“
Neodpovídala, měla další pocit, že ho uhodí drobounkou rukou přes jeho silné čelisti a silné krásné zuby, které na ni cenil, ale pak se zase ovládla a mlčela.
„Jenže, děvčátko, on je mezi těmi doktory rozdíl. Jedni lidi zachraňujou, a druzí blbnou. Běhají kolem hřiště a mažou fotbalistům lejtka a my na ně musíme před každým zápasem vyplazovat jazyk. A k těm druhejm patří Plocek. A taky víno a paničky. Ty se uvolní jednou za čtrnáct dní, což mu stačí. Žádné dlouhé namlouvání a zdržování. Myslíš, že nevím, že jsi s ním byla?“
Alena řekla tím způsobem oznamovací věty stejně klidně jako poprvé:
„Byla jsem s ním dvakrát.“ A dodala velice důrazně: „V kavárně.“
Petr, který až do dneška pochyboval, jako by nabyl jistoty, že to byla ta kavárna, rázem zapomněl, že ji urážel. Sáhl po osušce, která měla barvu jak pomeranč, a zeptal se už skoro ledabyle: „A pročpak, můžu-li se ptát?“
„Kvůli tobě. Chtěla jsem, aby mi poradil, jak ti mám pomoci. On tě má rád.“
„Krucifix, neopakuj to po něm. On mě má rád jako já jeho. Když jsem byl ve flóru a stoupal nahoru, choval jsem se k lidem s tím vědomím, že jednou

půjdu po těch schodech dolů a budu je potřebovat. Já nejsem takovej blbec, abych byl nafoukanej a nevěděl to. Ale k němu nikdy, nemůžu ho ani cejtit. On to dobře věděl a teď mi to vrací.“
„Prosazoval, abys hrál,“ namítla Alena.
„To bylo jednou,“ odsekl vzdorně Petr, uvědomil si, že Alena má pravdu.
„Petře, nás může zachránit jenom pravda. Pravda nás může zachránit, tak jako může zachránit celý svět.“
„Nemel takový nesmysly. Mně je jedno, jestli bude svět zachráněnej. Tenhle svět je tak špatnej, že absolutní spravedlnost by nastala, kdyby byli všichni zničený nějakou tou jejich bombou. Ale všichni. Bohatý i chudý. Pak by tu byl pořádek a všichni by se měli stejně. Mně je teď nejhůř. A aby mi bylo líp, pošlu si Káju pro pivo. Teď už můžu pít, teď už mě nečeká žádnej zápas, jenom večer s tebou, a to jsou nejkrásnější zápasy, co jsem na tomhle světě poznal.“
Alena mlčí, celý ten hovor s Petrem je podle ní někde jinde, než by měl být. Jako by sešli z cesty vedoucí lesem a blížili se k propasti, na dně je tma, kamení a samota. Vrátila se do křesla, schoulila se do klubíčka a dívala se ven, kde končil podzimní den, navenek krásný se zralým sluncem a uvnitř smutný a s tím, jak bylo jim. Už mnohokrát myslela na to, že příroda je pořád stejná a neměnná a mění se jen podle nálady lidí. Před jejich domem stál obrovský ořech a ten teď opadával a ona si pomyslila, že než odejde noc a přijde ráno, bude holý a smutný. Z rozjímání ji vyrušil hlas Petra:
„Kájo!“
Z dětského pokojíku se otevřely dveře a vešel Kája, zřejmě dřímal po svém klukovském zápase na gauči.
„Přines mi dva litry piva. V kuchyni je džbán a peníze.“
Kája nevěděl, co si má myslet, nikdy nechodil pro pivo, protože jeho táta pil pivo, jen když byl mladší, v posledních létech si pro ně neposílal. A tak se zeptal:
„Mám vzít taky sodovky?“
„Ne, Kájo,“ řekl rozhodně Petr, „budu pít ode dneška pivo jako ostatní v naší ulici.“
„Dobře, tatínku,“ řekl Kája a odešel.
Alena se probrala jako z mrákot a řekla už odevzdaně:
„Proč jsi ho posílal pro pivo? Má tě tak rád také proto, že nepiješ a nekouříš. Došla bych tam sama.“
„Ať si zvyká. Budu pít. Budu kouřit. Budu dělat i jiný věci. Moc dlouho jsem žil jak poustevník. To mi nezáviděla celá ulice, že jsem chodil v devět spát? To mi nezáviděli, že jsem vypil tisíce sodovek? A přitom jakou já měl

kolikrát chuť na pivo, právě proto, že jsem si ho zakázal. Závratě se mě zmocňovaly při představě, že mi pivo klouže do krku a chladí.“
Alena ho vůbec neposlouchala, neboť to už slyšela tisíckrát, a zeptala se rovnou:
„Z čeho budeme živi?“
„Půjdu makat,“ řekl Petr tím způsobem, jakým asi řekne člověk, že se půjde utopit. Byl v tom vzdor a současně to nebyla pravda, a Petr to věděl stejně jako Alena.
„To už jsi zapomněl. Když se má zrýt na podzim zahrádka, musí na to přijít strýček.“
Řekla to kousavě, aby mu ublížila a aby ho také dovedla k té pravdě, kterou málokdo z nás chce v životě slyšet. Ale Petr tentokrát na její poznámku vůbec nereagoval a řekl:
„Zvyknu si na lopatu. Mně je to jedno.“
„Tobě to není jedno a my z toho nebudeme živi.“
„Jak to, že z toho nebudeme živi! Žijou z toho tisíce lidí.“
Petr to řekl vztekle, ozvalo se v něm všechno to, co v něm zbylo z někdejšího dělníka, který byl hrdý a přesvědčený, že se uživí rukama.
„Budem si muset zvykat. To víš, nákupy v Tuzexu přestanou. Pokud vím, normální dělníci tam nenakupujou.“
„Petře, je to tvoje vina, že ničím nejsi,“ řekla Alena větu, pro kterou ji mohl udeřit, ale jeho jenom rozčilila.
„Jak to, že ničím nejsem?“ křičel a v té chvíli si uvědomil ten náznak pravdy, ale neuvědomil si ještě pravdu celou. A tak dodal polohlasně:
„Jsem fotbalista.“
„Podle mě je to málo. Pro mnoho lidí neznamenáš nic. Nedovedu pochopit, že se honíte po trávníku z jedné strany na druhou jenom proto, aby jedno mužstvo zvítězilo. A co se stane, když jedno mužstvo zvítězí? Nic.“
„Jsi blbá!“ vykřikl Petr.
„Klidně mě urážej, ale takových lidí jsou tisíce, pro které neznamenáš nic. Jsi pro ně nula.“
„A co jsem pro tebe? Taky nula?“ křičí dál Petr.
„Ne, pro mě ne. Mám tě ráda.“
„Mě neobalamutíš s podobnejma řečma,“ řekne Petr už mírněji, ale přesto zlobně dodá: „Takové řečičky zkoušej na doktora Plocka. Já ti povím, co jsem pro tebe. Hodnej vůl. Tobě to sice nevoní, že jsem fotbalista, ale po celej čas ti to zas tak nevadilo, protože jsem vydělával fůru prachů. Protože jsem ti přivez kožich z New Yorku, svetry z Rakouska, látky z Paříže. A celý léta se nakupovalo v Tuzexu, div ne chleba. Proč jsi neodmítla

všechny ty prachy a bony, když to bylo z hnusnýho fotbalu? Tys to brala, jenomže teďka to končí. Já se s tím smířím, já věděl, že můj konec jednou nastane, počítám s tím, ale ty se s tím nevyrovnáš.“

„Vyrovnám. Brala jsem život tak jak šel a za každou věc jsem byla vděčná,“ řekne klidně Alena. „Z něčeho jsme živi být museli a většině žen je jedno z čeho,“ a dodala: „pokud není jejich muž popravčí. Musela jsem se starat o rodinu a být upravená a usmívat se, až přijdeš domů z tréninku anebo ze zápasů. A já na tebe čekala celé měsíce a ty jsi chodil často unavený a tady jsi mi hekal – jenom nekruť hlavou – to je to pravý slovo, hekal. Já poznala váš fotbal z jiné stránky než ti vaši obdivovatelé, co ve vás vidí hrdiny. Kolikrát jsi byl s námi na procházce? Kolikrát na výletě? Já jsem si ty prachy vydělala. Sakramentsky jsem si je zaplatila. Co mi chceš vyčítat?“

Petr ji pozoruje a uvědomuje si, že říká pravdu, takovou pravdu, kterou si nechce připustit, protože by byl horší, než za jakého se sám vydává, a tak dodá:

„Umíš takhle vydělávat. Ženský to moc dobře uměj. Jenom jsi k tý práci zapomněla připočíst postel, to je teď v módě.“

„Postel počítat nebudu, to bylo hezké jak pro mě, tak pro tebe, aspoň jsi to vždycky říkal. Ale většina věcí zábavná nebyla.“

A pak si dlouho říkali věci, které opakovat nebudu, protože už byly napsány v mnohých statích a knížkách a vy, jste-li ženatí nebo vdané, je znáte ostatně z domova, z těch chvil, kdy děti odešly spát anebo kdy zavíráte dveře, aby to neslyšely. Zajímavější snad bylo to, co mu Alena řekla o slávě. Takhle začala:

„Když jsem dostala rozum, tak jsem žádné ženské nezáviděla jejího slavného chlapa, protože ta sláva je jen výkladní skříň, co je vidět z ulice. Jednoho dne jsem poznala, že jsi zhýčkaný od lidí, a dostala jsem z toho strach. Opravdový strach. Proč jsem chtěla, abys vystudoval při fotbale nějakou školu? Naučil se cizí řeči? Hrál jsi fotbal pár hodin denně, a pak nic. Měl jsi kolem sebe plno kamarádíčků a ti tě plácali po zádech a to ti stačilo. Jenže oni jsou jak mouchy, které sedají na sladké koláče, a když přestanou být sladké, tak odletí. Já na to byla připravena, jenom jsem čekala, že to přijde později, tak za dva roky. Myslela jsem, že se ještě něco naučíš. Dnes neumíš nic.“

To slůvko „nic“ tu zaznělo do ticha pokoje, a snad proto, že bylo tak krátké a že mělo jen tři písmena, bylo strašně silné a zapůsobilo na Petra tak, jak Alena vůbec nechtěla.

„Nic?“ vykřikl a vyskočil: „To je novina. A snad jsem ani neuměl, když ten fotbal je podle tebe na hovno! A za co mám tenhle pohár?! Za nic?“
Vzal pohár a mrštil jím o zeď a on se roztříštil, střepy mu létaly na nohy a rozlétly se po medovém koberci a zůstaly ležet v kusech a kouskách. Uchopil druhý a zvedl ho nad hlavu a praštil s ním do stejného místa. Ten pohár byl z křišťálového těžkého skla, a tak se neroztříštil, praskl jen v půli, jako praskne led, když se na řece začnou lámat ledy. Alena vyskočila, ale neměla sílu zvednout ruce a zabránit mu v tom, protože poslední pohár, který byl zároveň nejkřehčí, z tenounkého skla jak nejhebčí pavučinka, už držel, a ona se lekla, že jí ho hodí na hlavu, ale v té setině vteřiny nemyslela na sebe a ani se o sebe nebála, snad proto, že se jí zdálo, že v této chvíli pro ni život končí, ale myslela na Káju, že by se o něho neměl kdo starat, a myslela i na Petra, že by se o něho neměl kdo starat. A tak jen sepjala ruce jako člověk v kostele, který čeká od někoho záchranu, a šeptala slova, která Petr vůbec nevnímal:
„Petře, ne! Prosím tě, ne!“
A on stál a křičel na celý pokoj, na celý dům a vlastně na celý svět:
„A za co mám tenhle? Taky za nic?“
Držel ten pohár nad hlavou, ale pak mu ruce klesly, jako by v podvědomí chápal, že v jeho jednání je nějaký nesmysl. Byl vyčerpaný a udýchaný a oranžový pohár z hedvábného skla mu vyklouzl teď už z nevládnoucích rukou a rozsypal se na miliardy kousků do malinké hromádky, jako by ji tu najednou navršili skelní mravenci. Ale ti vlastně neexistují. Ty úlomky a kousky skla po pokoji a skelná tříšť však přinesly něco zvláštního. Je to jako když muž udeří ženu a pak toho lituje anebo jako když jde člověk od hrobu, vypláče se a uleví se mu. V pokoji nastal zvláštní klid, jako by všechno bylo vyřčeno a už by se vlastně nemuselo o ničem hovořit. Bylo dlouho ticho, Petr se dopotácel do křesla a rozepjal si bílou košili, rozepnul si všechny knoflíčky, takže bylo vidět jeho hruď s tmavými chlupy, bylo vidět, jak vdechuje a vydechuje celým tělem, které se vyčerpalo snad víc než v zápase. A Alena, které tekly slzy po tvářích, říkala:
„Promiň, já to tak nemyslela.“
A pak Petr řekl tónem, jakým vyprávěl Kájovi pohádky, když byl ještě malý kluk a cucal si v postýlce palec:
„Nemluv, když se na mě lidi dívali, tak se bavili a na dvě hodiny zapomněli, že mají starosti v práci anebo že se jim blbě učí děti. Dvě hodiny brali opium, po kterým je nebolela hlava. A já jsem jim dával podobný chvíle jako artista v cirkuse. Já už asi nejsem sportovec, jsem jako klaun. Mou manéží je zelenej trávník. Zaměstnání jako každý jiný. A lidi

mám rád, jenom někdy je nenávidím a nedovedu si to vysvětlit. Ale většinou k nim necejtím zášť, a ani na doktora Plocka nemám většinou vztek. Jenom si myslím, že je jako klubovní doktor před celým národem na výsluní a že na ten střed nepatří. A měl by říkat svejm pacientům pravdu.“
„Petře, vždyť jsi ji nechtěl slyšet.“
„Jednou před lety, když mi řek, abych dělal něco ještě při fotbale, jsem po něm hodil kopačkou,“ řekl Petr odevzdaně. „Vzal jsem kopačku a mrskl jsem ji po něm. A vod tý doby jsme se neměli rádi. A nejstrašnější bylo, že měl vlastně pravdu. Snad není takovej mizera, jak si myslím. A já nejsem takovej mizera, jak si myslí on. Lidi vůbec nejsou dobří a špatní. Každý je zároveň dobrý i špatný. Víš, já tenkrát nechtěl slyšet, že to moje povolání je vlastně ubohý, že když ho člověk dělá, musí si budovat ještě nějaký další. Já se taky spoléhal, že socialismus se o mě postará, a některý lidi mě v tom utvrzovali. A to byla blbost. Tenhle socialismus je zatím takovej, že se nemůže o nikoho starat. My spolu teď hledáme pravdu,“ řekl Petr a dodal: „Proto jsem rozbil ty poháry.“
„Neměl jsi je, Petře, rozbíjet. Byly krásné.“
„Rozbil jsem je ve vzteku, ale vím taky, proč jsem je rozbil, i když jsem teď už klidnej. Byly za něco, co přestalo existovat. A proč a jak jsem hrál, zůstalo ve vzpomínkách lidí,“ pokračoval Petr, jako by byl básník, a ne fotbalista Modrého mužstva, „já vzpomínat nesmím, lidi můžou. Nemůžu si sednout v šestatřiceti do klubovky a dívat se na poháry. Spoléhat jen na to, co člověk byl, je smrt. Na co je to dobrý? Důležitej je tenhle den. Ani na smrtelný posteli ten zápas ještě nekončí, a až když člověk zavře oči, mohl by snad jedině Bůh povědět, jakej kdo byl a jak hrál a jestli někdo dostane nějakej pohár. Pohár od Pánaboha, ten bych bral!“
Alena seděla už klidně a přemýšlela o jeho slovech, a když byl chvíli tiše, řekla:
„Petře, možná že nějaký dostaneš. Snad každý z nás dostane pohár od Pánaboha, ale budou různě veliké podle toho, jak se tady na světě každý choval. A každý bude z něčeho jiného. Jeden třeba z modré oblohy. Druhý ze zlatých hvězd. A třetí z Mléčné dráhy.“
„To by bylo krásný, Aleno. Já bych si přál ten z Mlíčný dráhy. Musím uklidit ty střepy, než se vrátí Kája.“
„Co mu řekneš, kam jsi dal poháry?“
„Budu lhát. Mně lež nevadí, když se lže ve velkejch věcech, proč bych nelhal v malejch. Řeknu mu, že jsem je měl jen vypůjčený.“
Petr se sehne a začne sbírat na papír velké střepy a otočí se k Aleně:
„Pusť tu televizi. Ať se dovím, kolik vyhráli.“

Alena zapne televizi, je už pozdě, zápas skončil, obraz mizí, je už jen slyšet hlas komentátora, jak říká: „…a tak výsledek je pět jedna pro Modré. Byl to zápas nadšeného elánu mladých. Je to radostné, že máme tak nadějné mladé hráče, kteří jsou budoucností mužstva a celé země. Na shledanou, sportovní přátelé. Na shledanou!“
Petr sbírá střepy a pootočí se k Aleně:
„Jsou to strašný kecy, co říká ten reportér. Můj pohřeb tedy skončil. A když to tak vezmu, jsem rád, jako když si človíček oddychne, že má funus za sebou. Tak a tady jsou ty střepiny. Kdo to odmyká?“
„To je přece Kája. Vzal si klíč. Maminka říkala, že dnes nepřijde.“
„Ty střepiny strčím pod gauč,“ řekne Petr.
„Kájo!“ vykřikne Alena, když spatří Káju se džbánem piva, „co se ti stalo? Proč jsi tak ubrečený?“
Kája postaví džbán s pivem na gauč a schoulí se do klubíčka a vzlyká. Alena mu hladí hlavu. Petr si stoupne, zvedne mu hlavu a utře mu ubrouskem tvář.
„Mami,“ vzlyká dál Kája, „mami, v hostinci ke mně přišel jeden pán a řekl mi, že tatínek…,“ řekne Kája a zas propukne v nářek.
„Co ti říkal?“
„Říkal, že tatínek je vyřízený a že ho měli vyhodit už dávno. A pak říkal o tatínkovi takové divné řeči.“
Petr mlčel, díval se někam do stěny a přešlapoval na místě jako boxer, který chce vyrazit v ringu k novému kolu nebo k něčemu, co rozhodne celý zápas, ale nemůže, neboť je otřesený a je vlastně k. o. Mlčel a stál. Alena říkala Kájovi, Petrovi a také sobě:
„Ten člověk byl opilý. Ten, co ti to říkal, asi nic v životě pořádného nedokázal, jen v hospodě pomlouvá ty, co něco umějí.“
„Tatínka přece nevyhodili,“ řekl Kája. Byla to otázka a byla v tom naděje.
Teď řekl Petr:
„Ne, jsem ještě členem Modrých.“
„A proč jsi dnes nehrál?“
„Nebylo mi dobře. Byl jsem unavený.“
„A jak budeš ještě dlouho hrát, tati?“
„Nevím,“ řekl odevzdaně Petr.
„Dvacet let, tati?“ ptal se Kája zase s nadějí v hlase.
„Možná. Dvacet let. Ale nebudu hrát pořád v tak velkým klubu, jako jsou Modrý. Nejradši bych na dva roky do zahraničí, a pak budu hrát zase doma za menší kluby, až nakonec budu hrát v takovým mužstvu, který bude kopat za polorozbořenou ohradou a na který se nepřijdou podívat žádný

diváci. Ale budu hrát zase pro radost, jako jsem hrával, když jsem byl ještě malej kluk.“
„Tati,“ řekl Kája a sušil si rukávem tvář, „chtěl jsem tě o něco poprosit.“
„Co chceš?“
„Táto, když ještě hraješ, chtěl jsem tě poprosit, abys nepil to pivo. Přinesl jsem ti sodovky. Mám je na chodbě.“
Petr mlčel a přemýšlel, co se děje v té malé dušičce, která neví, že člověk je na konci cesty a že je už pak jedno, jestli pije pivo nebo sodovky. Ale říkal si už jednou, že by šel kopat za nějaký menší klub do Švýcarska, kde by ho ještě nějaký čas platili jako tady, a možná líp než tady, a to by pak bylo skutečně lepší nezvykat si na pivo. A taky věděl, že ani Švýcarsko není záchrana, protože za dva roky bude tam, kde je dneska, a možná že na tom bude ještě hůř. Ale pak se podíval na Káju, který měl tak prosebné a smutné oči, jaké viděl jednou u toho foxíka pana Vohnáta. Jedl tehdy párek, když šel ze schodů, a ten pes seděl a takhle na něho hleděl a on mu půl toho párku dal, a tenkrát měl nějaký dopal na lidi, a tak si říkal, že psi jsou lepší než lidi, což ostatně tvrdilo mnoho lidí. Takhle se tvářil Kája a on ho špatně vychovával a nikdy mu nedovedl nic odepřít, a tak šel do koupelny a říkal: „To pivo tedy vyleju.“
Přivřel dveře a otevřel kohoutek, aby tekla voda, a pak pil pivo rovnou ze džbánu a bylo to tak dobré a lahodné, že zapomněl na všechny strasti dne. Pivo mu hořklo a sládlo na patře a v hrdle a klouzalo dovnitř a také sklo džbánu mělo jakousi chladnou chuť a byla to snad i chuť žárné pece, protože jednou někde kopali a byli potom ve sklárně a on viděl, jak mu ten džbánek přímo dělají. A když z něho jednou za dlouhý čas pil, viděl vždycky tu oranžovočervenou pec a pivo bylo o to chladnější a chutnější.
Mnoho toho na dně nezbylo. Vylil zbytek do vodovodu, aby nelhal zcela, vrátil se do pokoje a řekl: „Jsi spokojen?“
Kája šťastně přikývl a roztáhl tvář do úsměvu, za kterým byly ještě někde vzadu schované slzy a naivita dětství a chlapectví, které ještě neví, že dospělí podvádějí víc než děti, ale zas takovým způsobem, že se na to nikdy nepřijde.
„Tati, přinesu ty sodovky,“ řekl Kája.
„Nechci teď sodovky. Jdi si číst,“ řekl Petr.
Kája odešel a Alena, která celému výstupu přihlížela a mlčela, jako se mlčí v kině nebo na divadle, se zeptala:
„Kdo to byl v tom hostinci? Že to byl starý Kratochvíl? Je to bestie.“

„To není jeden. Jsou to možná ti, kteří mi dřív provolávali slávu. Ti nejraději stavěj hranice a upalujou. Já ti to neříkal, ale takhle na mě řvali v posledních zápasech. Srabe! Je to moc krásný," dodal ironicky Petr.
„Vím to," řekla klidně Alena.
„Jak to, že to víš?" ptal se Petr.
„Byla jsem na posledních zápasech a jezdila jsem domů taxíkem."
„Ty jsi byla na fotbale?" řekl Petr a ve tváři se mu rozlilo něco spokojeného a snad i krásného, na co čekal celá léta, protože on si vždycky přál kopat jen pro Alenu. Záviděl spisovatelům, kteří mohli do knihy napsat věnování „své milé ženě" nebo něco podobného.
Ale Alena byla na fotbale z jiných důvodů a také to tak řekla:
„Chtěla jsem ještě dřív, než skončíš, pochopit, čím jsi žil. Noviny pak napsaly, že jsi hrál špatně. Nevím, nerozumím tomu. Pro mě jsi hrál krásně. Musel jsi mít obrovskou sílu, abys na tom hřišti vydržel, když tak volali. Chtěla jsem přelézt v hledišti ten drátěný plot, vzít tě za ruku a říct ti: tady už nemáš co dělat. Pojď jinam. Ale to bylo jen přání. Jenom jsem pochopila, že musíš najít jiný vlak, na který přesedneš, a pojedeš dál."
„Víš, Aleno," řekl Petr a řekl to tak měkce, jako by si zase rozuměli jako dřív, „já si to taky myslím. Potřebuju si jenom odpočinout z tý dvacetiletý honičky. Snad ten doktor Plocek není tak špatnej doktor. Snad určil správnou diagnózu. Jsem psychicky unavenej. Mně se ti zdálo ten den, kdy mi dali padáka, o takový rampě na nádraží, po který bych přešel, a tam bych moh čekat ten jinej vlak, o kterým mluvíš. Tím vláčkem bych moh dojet třebas do Tramtárie a Tramtárie by byla nejspravedlivější fotbalová země světa, kde by kopali před plným hledištěm i starý fotbalisti, co už mají všechno odkopaný, ale čutali by jen pro moudrost a krásu a jejich hra by měla chuť starýho vína a oni by za svou hru dostávali stejně tolik peněz, jako když byli mladí."
Alena ho poslouchala a chtěla k tomu něco říci, ale nevěděla co, protože to vlastně byla jen pohádka, která se nemůže nikdy uskutečnit. Život byl jiný a byl dost pokřivený. Skutečně nevěděla, co by řekla, zachránilo ji cinknutí zvonku u dveří. Zvonek cinkl pak znovu, znělo to, jako když vyzvání zvonková hra. Petr ho přivezl z Paříže, pošťačka, co k nim chodila, vždycky několikrát zvonila, protože se jí to moc líbilo a připomínalo jí to prý mládí, kdy chodila s maminkou do kostela.
Alena šla otevřít a za dveřmi stáli dva chlapíci a drželi něco zabaleného v ruce. Řekli:
„Dobrý večer," a ona jim na to neodpověděla a rovnou se zeptala: „Co si přejete?"

Ten první, co byl štíhlý a měl modré oči a hnědý plstěný klobouk stažený do čela, začal:
„Paní Hendrychová, my jsme z Klubu přátel Modrých. Chceme mluvit s vaším mužem.“
„On je unavený, pánové,“ namítla Alena.
„My ho budeme zdržovat jen chvilku,“ řekl ten menší zavalitější a také se usmál takovým milým úsměvem jako ten první.
„Prosím, pojďte,“ vedla je do pokoje k Petrovi. Petr vstal, řekli si ty obvyklé zdvořilostní formulky, a pak se zeptal stručně jako obchodník za pultem:
„Čím vám mohu posloužit?“
„Pane Hendrych, vy právě letos hájíte dvacet let naše modré barvy. Přišli jsme vám za Klub přátel poděkovat. Chtěli jsme to udělat na hřišti před zápasem, ale vy jste tam nebyl.“
Petr se lehce usmál, potěšilo ho, že si vzpomněli, ale neřekl nic, jenom se obrátil na Alenu, která tu stála opřená o knihovnu a pozorovala je:
„Podej sem koňak a skleničky.“
Oba se bránili, že nebudou pít, a ten s modrýma očima řekl:
„My vám chceme jen něco předat a zas půjdeme.“
„Předat?“
„Pohár,“ řekl ten tlustší nadšeně a začal vybalovat ze zvláštního fialového papíru pohár. Petra polilo horko a řekl rozhodně:
„Ale já poháry nesbírám, pánové. Skutečně ne. Podívejte se po mém bytě. Není tu ani jeden pohár.“
„Ale nám byste udělal ohromnou radost, kdybyste si ten pohár vzal,“ řekl ten menší a řekl to takovým tónem, že Aleně, která mlčela a jen to pozorovala, se zdálo, že se každým okamžikem rozbrečí, jestli Petr pohár odmítne. A skutečně ten malý chlapík žadonil, a říkal něco jako: „My těch radostí moc nemáme, my se jenom štveme a máme s lidmi plno soužení. To víte, Klub přátel.“
A ten dlouhý dodal: „Udělal byste nám radost.“
Petr mlčel, přemýšlel, začínal chápat, že jim jde o víc než jen o ten pohár. Možná že to byl takový pohár, který se nekupuje z ministerských anebo klubových peněz, možná že to byl pohár cennější, na který se vybírala koruna po koruně, jako se vybírá na chudé, možná že bude horší než ty, které rozbil, ale bude dán ze srdce a ne z nějakých peněz, které se někde vyúčtují. Na to myslel a oni mlčeli a netroufali si ten pohár rozbalit, protože na Petrovi viděli, jak je naštvaný a vyčerpaný a jak bezmocně sedí. Petr to domyslel tam, kam až mohl, a nakonec řekl:

„Dobře tedy. Postavte ho tady.“ A vůbec je nepožádal, aby ho rozbalili, a oni snad ani nechtěli, báli se, že by se třeba nelíbil. Petr se zeptal, jako by chtěl slyšet něco jiného, než říkal televizní komentátor, a oni mu také na otázku: „Jaký byl zápas, pánové?“ odpověděli: „Nebyl to špatný zápas. Mladí hráli dobře. Ale nejsou takoví jako vy. Vy hrajete celým srdcem, skoro by se dalo říci, jako byste hájil pravdu.“
Petr se usmál úplně, neboť to bylo přesně to, co si o sobě myslel celá léta a nejvíc na to byl pyšný, ale nikdo jiný to nikdy neřekl a nikdo jiný to nikde ani nenapsal. On sám to nemohl také říci, protože se člověk někdy stydí říci to, co si myslí o sobě. A tak teď to nechtěl opakovat, jak to je, jenom přikývl a znovu se zeptal:
„Nechcete se opravdu napít? Mám výborný koňak. Přiletěl z Paříže. Remy Martin.“
„My půjdem,“ řekl ten vyšší. Podali si ruce a kráčeli skoro po špičkách ke dveřím, jako by nechtěli už nikoho rušit. U dveří se rozloučili s Alenou, která se vrátila do pokoje a viděla Petra, jak rozbaluje pohár a říká:
„To je tedy dobrý. Mám zas pohár. Mám co rozbíjet.“
Ale na to rozbíjet dal takový zvláštní, spíš legrační tón, že Alena zůstala klidná, sedla si a dívala se, jak Petr strhává papír za papírem, až se objevil prostý pohár z hladkého zvláštně zbarveného skla. Také Petr ho převracel v rukou a najednou řekl stroze:
„Aleno, odhrň tu záclonu!“
„Proč bych ji měla odhrnovat? Světla je ještě dost.“
„Povídám ti, abys ji odhrnula. Už se šeří. Mně se ten pohár zdá nějaký jiný.“
Alena vstala a odhrnula záclonu, v pokoji se rozjasnilo. Petr šel blíž k oknu, zvedl pohár proti tmavě modré podzimní obloze a slunce ho ještě prosvítilo. Petr ho držel obdivně v natažené ruce a mudroval:
„Vidíš tu krásu? Vypadá, jako by byl vykrojen z hvězdy na obloze. Pootočím s ním,“ řekl a otočil pohárem, tak jako se točí maják na moři, a řekl oznamovacím způsobem:
„A teď má barvu modrého nebe.“
A najednou, jako by se lekl toho, co řekl, a hlavně toho, co zjistil, vykřikl hlasem, v němž byl úlek a snad ještě něco víc než úlek, něco jako strach a hrůza a úžas:
„Zatáhni tu záclonu! Krucifix, zatáhni tu záclonu!“
A šel rychle ke stolku, položil ten pohár na stůl a přikryl si oči rukama. Alena rychle zatáhla záclonu a běžela přes celý pokoj k němu, klekla si na zem k jeho nohám a snažila se mu odtrhnout ruce od očí a naléhala:

„Co je ti? Co se ti stalo?“
Petr dal po chvíli ruce z obličeje a řekl tiše:
„Polilo mě horko. Aleno?“
„Copak, Petře?“
„Jak říkali ti chlapi, že se jmenujou?“
„Nic neříkali. Jenom že jsou z Klubu přátel Modrých.“
„A viděla jsi je někdy na večírkách našeho klubu?“
Alena lehce zavrtěla hlavou, jako by si nemohla vzpomenout, a Petr pokračoval:
„Mě ti napadá něco strašnýho.“
„Co, prosím tě, co by tě mohlo napadnout?“
„Aleno, ty jsi říkala, že až umřem, dostanem pohár od Pánaboha a ten bude z modrý oblohy, zlatejch hvězd a…“
„Ne! Ne!“ vykřikla Alena. „Ne! Petře, nepokračuj!“
„Mlč!“ rozkřikl se také Petr, vstal a hned naplnil celý pokoj svým hřmotným tělem a pokračoval: „…ze zlatejch hvězd a Mlíčný dráhy. A co říkali ti chlapi! Poslouchala jsi vůbec? Že poletují po světě a mají s lidmi plno práce. Ano, poletují,“ dodal a dal na slovo poletují takový důraz, že to slovo samé se vzneslo někam do vzduchu a dralo se ven. Alenu polila hrůza jako nikdy za těch patnáct let, kdy spolu žili, zdálo se jí, že přichází to, z čeho má strach celá řada lidí a co si nikdy nepřipustí. Přitiskla se k němu, jak tak stál, a chytla ho kolem krku a říkala mu důrazně, jako by chtěla rozmetat všechno nebezpečné, co měl v této chvíli v hlavě:
„Petříčku, já se tolik bojím od té doby, co chodíš domů smutný a co na tebe křičí v hledišti. Proboha tě prosím, nepokračuj, já se strašně bojím.“
Petr ji ani neodstrčil, jenom mluvil, ale nemluvil k ní a díval se do stěny, jako by u něho vůbec nebyla:
„Jenom mě napadlo, že ti chlapi přilétli seshora a já už brzo umřu a oni si to spletli a přinesli mi ten pohár od Pánaboha dřív.“
„Petře, ale oni neříkali, že poletují. Jenom že mají moc práce a že se štvou. To má dnes každý. V tom je rozdíl, rozumíš, rozdíl!“
Ta poslední slova už Alena křičela, jako by mu je chtěla vštípit do mozku. Jenom nevěděla, jestli je ten mozek přetažený nebo už chorý. Ale Petr ji zřejmě vůbec neposlouchal. Vyprostil se z jejího sevření a vzal znovu do ruky pohár. A brumlal si spíš pro sebe, jako by nebyl už tady na tom světě, ale na jiném, který nemá hranic a konců a nikdo ho nezná:
„Podívám se, jestli tu není něco napsáno. Není. Nebo ano?“ ptal se sám sebe a pokračoval:

„Přece jen. Tuhle. Slabě: Pravda nás může zachránit! A co říkali ti dva o pravdě? Co říkali?“
„Ukaž! To není možné!“ křičela Alena a vzala pohár. Běžela k oknu a zas odhrnula záclonu a prohlížela ho ze všech stran. A pak řekla ulehčeně:
„Nic tu není. To jsem říkala přece já a ne ti chlapi, že pravda nás může zachránit. Petříčku, nic tu není a tenhle pohár rozbiju pro změnu já,“ řekla už rozhodněji a pokoušela se zoufale rychle otevřít okno:
„Hodím ho ven!“
„Nic nerozbiješ! To je nejkrásnější pohár, co jsem kdy dostal. Ukaž, podívám se ještě jednou.“
Prohlíží pohár a pak říká udiveně:
„Nic na něm není, máš pravdu. Mám jenom takový mžitky před očima. A s tím pohárem to asi také nebude pravda. Má jen zvláštní sklo, co hraje všema barvama. Podobný poháry se dnes dělají. A ty chlapy jsem už taky někde viděl.“
Aleně se uleví, všechno z ní spadne, najednou si uvědomuje, že je všechno skoro dobré, že všechno by mohlo být zítra horší, než je dneska. Vezme ho za ruku a říká:
„Svlékni se. Půjdu ti odestlat.“
Jde pryč a Petr ze sebe shazuje košili a kalhoty a stojí tu nahý. Pak si uvědomuje, že má velkou žízeň, a jde do chodby a volá:
„Kam dal ten kluk ty sodovky?“
Alena na něho volá z ložnice:
„Do ledničky.“
Jde tak nahý do kuchyně a rozsvěcí a je mu jedno, že z protějších domů je na něho vidět. Otvírá lednici:
„Tak a dám si sodovku. Jsem kabrňák na sodovky. Celou sodovkárnu jsem už vypil. Mně by mohli dát titul zasloužilý sodovkář. Tenhle titul ještě nemám. A ten kluk dneska, kdo by to do něho řek? Jak chtěl, abych vylil to pivo. To je neřád!“
Dopoví tento monolog, který nikdo neslyší, a vypije ještě jednu sodovku. A pak jde do ložnice, kde ho čeká Alena s pyžamem. Obléká ho jako malého kluka a říká mu:
„Musíš si hned lehnout. Strašně si potřebuješ odpočinout.“
„Myslím, že to je to pravý, co zrovna teď potřebuju. A ty přijď pak ke mně.“
„Dnes ne, miláčku,“ řekne mu měkce Alena a ukládá ho jako Káju a přikrývá ho dekou v červenobílém kanafasu. Odchází od něho po špičkách a zhasne. Petr se schoulí do tepla a je rád, že je sám. Usíná a ještě

vzpomíná, že podobný kanafas měli doma, ale s fialovým proužkem, ale to už je hrozně dávno. Maminka ho tenkrát ukládala jako dnes Alena a líbala ho na čelo. Snad se mu bude zdát o pohádkové zemi, kde i staří fotbalisté hrají pro radost a pro peníze a kde je to jinak než na tomhle zamotaném světě, do kterého se zítra probudí.

PŘIJELI JSME S KARLEM PO VÁLCE DO ALP VŠELIJAK vymustrovaní, ale lézt jsme uměli. Celou válku jsem lezl ve Skaláku jak blbý. Vždycky po škole jsme zdolávali jednu věž za druhou. Na těch nebezpečných věžích jsme používali půjčený lano od kostelního zvonu a skoby do stěn nám dělal Olda v kovárně.

Bylo to tam krásný. Uprostřed těch skalních věží jsme měli těsně nad zemí takový malý hnízdo, o kterým nikdo nevěděl. Tam jsme se scházeli, broukali si písničky, opékali chleby natřený česnekem a kecali jsme, co bude po válce, jak se vydáme na Nanga Parbat. Měli jsme už mapy a rozpočítávali jsme, co budem potřebovat, jenom jídlo jsme si nemohli dobře naplánovat, nedovedli jsme si představit, že jednou budou obchody zas plný masa, konzerv a salámů.

Vůdcem naší party byl Pepík Brabenec, studoval na inženýra, půlku toho měl už za sebou. Byl vysoký a štíhlý, měl slámové vlasy, a když lezl a slunce mu do nich svítilo, hořely zlatem. Ve skále si počínal skvěle, pohyboval se jak panáček na klacíku, co se tahá za šňůrky. Měl ve Skaláku celou řadu nejtěžších prvovýstupů. Učil mě lézt, zatloukat skoby, poznávat skálu. A nejen to. Když jsme seděli sami dva v našem hnízdu, vykládal mi, jak mám jít na holky, kdy mám zaútočit rovnou na prsa anebo níž a kdy zase recitovat Wolkra.

Pepík Brabenec jedno smluvený odpoledne do Skaláku nepřišel. Ten den mu Němci zastřelili tátu. Jeho táta byl funkcionářem nějaký partaje a oni si pro něho přišli. Udělali před tím jejich žlutým domkem na kraji města uličku, a když vyšel, pustili to do něho. Ležel prý na tvrdý dlažbě obličejem k zemi a nohama ryl v dlažbě, jako by si chtěl před tím svým rodným domkem hned vyhrabat hrob.

Od tý doby se s Pepkem něco stalo. Podivný bylo, že jiný by možná ztvrdnul, ale s ním se stalo něco úplně jinýho. V těch těžkých stěnách se chvěl, třásly se mu ruce, ten, o němž jsme mysleli, že nás povede po válce na Nanga Parbat, byl prostě vyřízen. A do těžkých stěn nakonec nešel. Musel tehdy studovat a starat se ještě o dva mladší bráchy. Někdy za námi však do našeho hnízda přišel a přinášel s sebou chvojí a kytičky a pletl si tam věnečky, který pak jeho bráška prodával před hřbitovem. Většinou mlčel, jenom naslouchal našim vývodům o horolezectví, o Němcích a o konci války.

A pak přišli Němci. Někdo nás musel udat, že se tu scházíme a taky že máme zbraně. Zaslechli jsme německý slova, ale na útěk bylo pozdě. Východy z našeho hnízda byly obsazeny. V průzorech bylo vidět přilby a samopaly. Pak vešel do našeho hnízda důstojník s krásnýma modrýma očima a rozkopl nohou hřbitovní věnečky, jako by v nich měly být ukryty pušky, který tam samozřejmě nebyly. Květinky se přelámaly a rozvířily a usadily se s chvojím zase na zemi. A bylo tu ticho jako na samotným hřbitově. Po straně byla mezi skálou průrva, o které zřejmě z Němců nikdo nevěděl. Pepík se najednou odrazil od země jako vystrašené zvíře a vyskočil k té puklině. Z vojáků nezvedl nikdo ani ruku, jenom se dívali, jak jim mizí před očima. Vzápětí jsme pochopili. Měli tam postavený kulomet. Slyšeli jsme, jak zapraskal. Pak zmlkl. Důstojník s modrýma očima řekl:
„Kommen sie mit!“
Šli jsme jak husy v řadě za sebou. Vedli nás podél Pepka, ležel jako jeho táta obličejem k zemi, měl prostřelený krk a prsa a pod tím krkem už se prostírala kaluž krve velká jak červený šáteček. A ruce se mu nechvěly, jako když lezl poslední dobou po skalách, ale klidně ležely, smířeny se vším, jako jsou ostatně ruce smířeny vždycky, když člověk umře. Na bílým vyšívaným kapesníčku, co měl od děvčete, ležely jeho zbraně. Byla to spíše pistolka na hraní s otáčivým bubínkem, co se vejde do chlapecké dlaně a co s ní těžko někoho zasáhnete, třeba jen na vzdálenost pěti metrů. Ani náboje nebyly vidět, snad jich tam bylo zastrkaných jen pár. Důstojník nás zastavil, ukázal na Pepka a řekl, abychom tomu rozuměli:
„Bandit!“
Pepíka zavezli na hřbitůvek a nás do koncentráku, nikdo nám z vyslýchajících nevěřil, že jsme v tom našem hnízdečku mluvili hlavně o tom, jak vylézt na Nanga Parbat.
Do konce války nechybělo mnoho. Poslední týdny jsem myslel na to, že musím Pepka a jeho tátu pomstít, že musím oddělat aspoň dva Němčoury. Tu poslední noc před tím, než přijeli Američani, jsem z lágru utekl, jednomu Amerikánovi jsem vyfoukl z džípu bouchačku, ale Němce jsem oddělat nemohl, už byli pod jejich ochranou. Když jsem přišel do Čech, tak už to prostě nešlo. Svůj slib, který jsem dal v duchu Pepkovi, jsem nesplnil.
Po válec se makalo a zas jsme lezli ve Skaláku a připravovali se na ten Himálaj. Ale s tím Nanga Parbatem to bylo blbý, neměli jsme výzbroj ani peníze, a tak jsme začali plánovat Alpy. A Alpy jak se říká vyšly.
S Karlem jsme se vypravili vlakem na jednu z nejtěžších severních stěn světa, na Velkou Neznámou. Poprvé ji zdolali Francouzi, výstup jim trval

čtyři dny. Časy se potom snižovaly, ale nikdy to nikdo neudělal v jednom dnu. Nejlepší družstvo to zlezlo za den a kousek. Řekl jsem Karlovi:
„Karle, právě my bychom to mohli udělat v tom jediným dnu. Je v nás ohromná pára nastřádaná z války."
K nádhernýmu hotelu, co stál u paty tý hory, jsme stoupali s batohy na zádech, lanovkou jsme nechtěli, šetřili jsme franky. Kolem nás se prostíraly plakátový louky a na nich svěží zelená tráva a na tý se pásly buclatý flekatý krávy se zvonci na krku. Tekl z nás pot, batohy nás tlačily do zad a Karel nadával, proč jdeme pěšky, mohli jsme ty frantíky ušetřit na jiných věcech. Vyšli jsme ráno a teprve odpoledne jsme dorazili k tomu přepychovýmu hotelu. Na terase jsme si každý dopřáli báječnou oranžádu. Tam k nám přišel pán a představil se jako Krull, žurnalista speciálně určený jen pro tu stěnu. Ta stěna stála za to, zahynuly na ní už desítky horolezců. Když jsme panu Krullovi řekli, že jsme z Československa, zpozorněl, jsme prý první chlapi z Východu, kteří se na tý hoře objevili. Jen jednou tu byli po válce Poláci, ale po třech dnech od hory utekli, panovalo strašný počasí a lézt znamenalo jistou sebevraždu. Krull si dával lahodný koňak Aussy, co vypadal jak medovina, zatímco my cucali oranžádu. Prohlížel si nás odshora dolů. Naše výstroj se mu nemohla líbit, vypadali jsme jak vandráci, vždyť jsem si sám šil kalhoty a větrovku a naše boty byly jen z měkký zvarhánkovatělý kůže. Byl zdvořilý, zvyklý za ta léta na ledacos, dokonce prohodil, že kdybychom zlezli stěnu v jediný den, koupí od nás naše vyprávění a všechny fotografie, jedno okýnko za padesát dolarů.
Ani jsem nemrknul, jenom jsem si v duchu spočítal, že by to bylo pár stovek dolarů a měl bych tu nádhernou červenou péřovou bundu od Schusterů, kterou jsem viděl v Curychu v magazíně se sportovníma potřebama. A ještě by mi hodně zbylo a koupil bych i mamince nádherný zimní kabát, aby se netřásla v tom válečným prošoupaným hubertusu.
Pan Krull přikývl, dopil koňak Aussy, vyklepal lulku a řekl:
„Budu na vás čekat," a pak dodal jen tak: „Před váma šli nahoru dva Němci, nejsou to žádný esa."
To jsme tedy nečekali. Podle zpráv už na tuto stěnu dva roky nikdo nevystupoval, bylo pořád mizerný počasí, a najednou se tu měly sejít dvě dvojice. Je to blbý mít někoho před sebou, ten někdo vám může shodit šutr na hlavu, a taky nemáte ten krásný pocit prázdna a volnosti, že vykonáváte tvůrčí čin. A taky vás může zdržovat pomalým postupem. A je to ještě tisíc a jedna věc. Bude to prostě jiný, než kdybychom šli sami.
Stoupali jsme úzkou stezkou k poslední chatičce na úpatí hory. Byla to chatička jen na přespání pro horolezce, takový kurník na můřích nohách

pro ježibaby, pod ní se táhl sráz a nad ní se tyčila severní stěna Velké Neznámé. Ta chatička byla poslední štací před nástupem.
Z komínové rourky na střeše se táhl proužek dýmu, Němci si tedy vykuřovali. Myslel jsem na to, jak se k nim bude chovat Karel, nebyl z našeho kraje, neznal Pepíka Brabence, žil v Tatrách, k Němcům měl za války daleko. Jak jsme stoupali k tý chatičce, zazubil se a povídal:
„Němci nám dělají večeři na uvítanou. Prima."
Neřekl jsem ani slovo, nehodlal jsem s Němci navazovat žádnou konverzaci a v tom jsem byl z naší dvojice rozhodující, protože Karel neuměl ani žblebtnout, vlastně uměl Guten Tag! a Gute Nacht! a pak česko-německou říkanku:

Stůl je Tisch, ryba Fisch,
kůže Leder, péro Feder,
hezká holka schönes Mädel.

Zatloukli jsme na dveře chatičky. Ozvalo se sebevědomé:
„Weiter!"
Vešel jsem první. Moc toho vidět nebylo, svítila tu jen malá petrolejka a slabou zář jako z odlesku zapadajícího slunce vydával hlavně rozžhavený bubínek kamen. Němci seděli na židličkách ve svetrech a na palandách visely na hřebících ty krásný péřový bundy od Schusterů, jedna modrá jako obloha, druhá pronikavě červená. Na nohou měli dokonalý horolezecký boty, co stojí fůru franků anebo marek, a tenhle libý pohled s pomyšlením, že jsou to právě Němci a že polezou zítra před námi, mě dohřál natolik, že mě napadla myšlenka, která tehdy napadala všechny Čechy, že zavinili válku, prohráli ji a žijou si náramně.
Spatřili nás a tvářili se tak udiveně, jako jsme se tvářili my, když jsme se od toho koňakovýho redaktora dověděli, že jsou tady. Karel pozdravil: „Guten Tag!"
Odpověděli mu, já neřekl nic. Je zajímavý, že buď od první chvíle navážete přátelství, anebo to od tý první chvíle stojí za hovno. A tohle stálo spíš za to druhý. Zřejmě si všimli, že jsem nepozdravil a tvářil se zarputile, ale neřekli ani slovo a hleděli si svých věcí. Nalévali si do lahví z umělý hmoty džus a ten starší přikládal do bubínkových kamínek. Bylo tam zařízení, jaký často bývá v takových chatičkách: do kasičky dáte franky a můžete si za ty frantíky zatopit, dát do kamínek otýpečku, kterou sem na zádech vynesou švýcarští horolezci. Ten starší, vyhublý, co vypadal jak sedlák, vzal hrst franků a nasypal je do kasičky, zřejmě došel podle našeho ošuntělého zjevu

k názoru, že se od nás ničeho nedočká. Karel se zazubil a řekl jako kašpar, aby se zavděčil, tu otřepanou říkanku:

Stůl je Tisch, ryba Fisch,
kůže Leder, péro Feder,
hezká holka schönes Mädel.

A dodal česky:
„Já se domluvím všude, co potřebuju, to znám."
Mladší, takový pořízek s bradavicí na nose, mohlo mu být dobře přes pětatřicet, pronesl jakoby obdivně a napůl výsměšně: „Bravo!"
V tu chvíli jsem měl chuť stáhnout Karla z palandy a dát mu přes hubu. Ale udělal jsem něco jinýho. Sáhl jsem do kapsy větrovky, kde jsem měl ušetřený frantíky za tu lanovku, co jsme šli skoro celý den pěšky, a nasypal jsem jich polovičku do tý kasičky. Zahlédl jsem, jak Karel vytřeštil oči. Každý frantík, jak dopadal, cinkl, jako by padl z obrovský výšky. Němci mlčeli, také Karel nic neřekl, nikdy se mě později neptal, proč jsem to udělal.
Snědli jsme kus salámu, sýra a šli spát. Dobrou noc jsme si nedávali.
Jindy při nástupu na horu jsme vstávali časně, ale tentokrát jsme chrněli, nemělo cenu vstávat dřív. Němci měli právo jít první a museli mít před námi určitý odstup. Odešli zřejmě brzy, čert je vem s tím jejich pořádkem, chatu zametli. Nespotřebovali jsme ani čtvrtinu dříví, které jsme zaplatili.
Nemyli jsme se, nebylo v čem. Zbaštili jsme zase sýr, kus salámu a zapili to čajem.
Chtěli jsme odejít, když jsem se podíval na palandy. Někdo tam připevnil na kus provázku krásnou vyřezávanou madonku, na hlavě měla takovou jakoby rozštípnutou korunu a v rukou držela jezulátko a to mělo taky korunku a taky rozštípnutou. Madona měla ve tváři zvláštní tichý a pokojný výraz, jako by všechno zlé mělo být lidem na světě odpuštěno. Poslal jsem Karla napřed, a když odešel, klekl jsem si na kolena a modlil se stejně jako za války, když nad námi létaly eskadrony stříbřitých amerických letadel. Já se tehdy modlil, aby nesrovnaly naše městečko se zemí a aby mě nezabily, protože jsem chtěl po válce s ostatními dobýt Himálaj. Měl jsem vůbec k Bohu takový divný vztah, modlíval jsem se, jen když mně teklo do bot. A taky dnes jsem se modlil k tý zvláštní madonce, protože jsem věděl, že máme jedinečnou příležitost zlézt tu horu a hlavně ji zlézt v jediným dnu, což nikdy nikdo na světě nedokázal. A taky jsem se modlil, abychom nezahynuli:

Otče náš, jenž jsi na nebesích,
posvěť se jméno tvé,
přijď království tvé,
buď vůle tvá
jako v nebi tak i na zemi…

Karel čekal venku, tušil, že se modlím. On věřil v jiný bohy, komunistický. Potom jsme stoupali ke stěně, už navázáni jeden na druhýho, spojeni lanem. A mlčeli jsme, myslel jsem na tisíc věcí a hlavně na to, zda je možný to dokázat v jediným dnu, když jsou před náma ti Němci. Snad se nám podaří dostat se v některým místě před ně a pak jít vzhůru a snad i riskovat, udeřit na tu horu rychle, aby se nemohla vzpamatovat.
Stanuli jsme před samotnou stěnou. Přestože jsme vstali pozdě, teprve se rozednívalo. Stěna se tyčila téměř kolmá a rozervaná. Po Němcích nebylo památky, museli být nad náma, jiná cesta nahoru nevedla.
Dali jsme se do toho. Vždycky jak jsem s Karlem, lezu první. Karel byl takový bulík v tom dobrém slova smyslu, nesl většinu nákladu jak mezek, unesl víc než já a měl větší sílu, ale v hoře se tak nevyznal. Nezapalovalo mu to, nepoznal rychle, kudy jít a kam sáhnout, když musel jít někdy první, dlouho stál a přemýšlel, div se netloukl do hlavy. Chyběl mu talent. Talent, jaký je pro lezení, pro psaní, pro malování anebo pro chirurgický nůž. Na druhou stranu byl na něho absolutní spoleh, a to mně dodávalo jistotu. Když zatloukl skobu, seděla ve skále jak zacementovaná, a kdybych spad, udržel by mě i v zubech a ještě by se cenil. A to byl důvod, proč jsem mohl pracovat rychle. A tak jsme lezli. Šplhal jsem jak veverka a on postupoval jak medvěd za mnou. Dnes, kdy jsem zestárl, vím, že jsme byli jedna z nejsehranějších horolezeckých dvojic na celým širým světě. Nejdřív jsme zaslechli a pak spatřili Němce. Hned mě popadl vztek, moc toho od rána neulezli. Byli před náma tři délky lana, takových sto metrů. Lezli pomalu jak hlemýždi. Dokonce na tom nebyli ani moc dobře, už neměli tu sebejistotu, s jakou v tý švýcarský chatičce házeli franky do kasičky. Vpřed postupoval ten starší, vyhublý, co vypadal jak sedlák, na hlavě lehkou, pronikavě červenou Sport-Hu přilbu.
Němci teď lezli podobnou spáru jako my pomocí stoupaček, to je takový žebříček z aluminiových příček, my šplhali snad ještě horší spáru než oni jen tak bez ničeho, dávali jsme špičky bot do škvír a stoupali závratně rychle jako ve Skaláku. Pak nastala ta chvíle, kdy jsme se museli rozhodnout, co budeme dělat, zda je obejdeme, nebo polezeme za nima.

Díval jsem se vzhůru a pozoroval toho sedláka. Vtom se utrhl od stěny. Červená přilba se zakymácela u skály, pak se od ní odlepila a slítla o pár metrů níž. Visel na laně skoro hlavou dolů a kymácel se jako kyvadlo od velkých hodin. Zalomcovalo to se mnou jako vždycky, když jsem viděl někoho padat. Okamžitě mě napadlo jít jim na pomoc, protože takový je zákon horolezců. Ale já neměl ani trochu chuť jim pomoci, protože jsem jich měl plné zuby a protože to byli Němci. Ale přece jen se ve mně něco hnulo, když jsem ho viděl mrskat se u tý skály, napadaly mě obligátní slova: je to člověk. A taky Karel na mě něco hulákal o pomoci. Stál jsem a štvalo mě, že se úplně zdržíme a ty prachy, co máme dostat za fotografie, jsou v prdeli a sláva za zlezení stěny v jediným dnu taky. A přitom bylo jasný, že bychom to v tý formě, v jaký se nalézáme, stihli. Sakra, proč sem ti Němci lezli, když na to nemají!

Nakonec jsem se rozhodl pro pomoc. Když jsem dolezl k sedlákovi, stál už na výstupku skály. Ale byl šokovaný, měl roztrženou tvář, vytékala mu z ní krev, hekal a sahal si na záda. Dolezl jsem až k němu a spatřil jsem oči, který byly zcela jiný než ty sebevědomý oči včera v chatičce. Tyhle oči jsem znal, měli je Němci, když je vedli Amerikáni na konci války. Vymyl jsem mu tvář lihem a zalepil ránu, přestala krvácet. Něco zašeptal a snažil se mně stisknout ruku, snad mi to bylo v tý chvíli i trošku milý, taky pro mě to byla slabá náplast za všechny ty strasti, co nás překvapily. Odtáhl jsem ruku a ukázal jsem mu, aby se za nás navázali.

Výstup se zpomalil, bylo jasný, že ve čtyřech v jednom družstvu nemůžem zdolat tu těžkou horu v jediným dnu. Němci byli ve skále mizerní. Pokaždé, jak jsem se podíval dolů, se ten černý pořízek s modrou přilbou na mě zazubil a já pořád viděl jen tu bradavici. Nikdy jsem ten úsměv neopětoval. Sedlák na nic nereagoval, lezl mechanicky, jednou zase málem sletěl, ale Karel ho udržel. Přitom bylo na tuhle stěnu ideální počasí, jaké se vyskytne jednou za dlouhý roky.

Tři čtvrtiny stěny jsme měli za sebou a museli jsme myslet na nocleh. Nalezli jsme rampu a tam jsme se rozsadili. Včera jsme si nedali vůbec dobrou noc, a dnes budeme spát jak bratři. Bylo to trochu směšný. Našli jsme místo přepychový, jak vždycky o něčem říkává náš dědeček Alois, prýštila tu ze skály i voda, dalo by se tam při mírným balancování a riskování dojít i s lahví.

Sedli jsme si zády ke stěně, zatloukli skoby a přikurtovali se, abychom v noci nespadli. Bylo to nepohodlný, ale dávalo to jistotu, že si můžeme na pár hodin zdřímnout. Zatím se setmělo.

Kdo nespal ve skále, nepochopí. Byla krásná jasná noc a pod náma proskakovaly světýlka hotelu a dávalo to pocit, že lidé jsou blízko, ačkoliv to nebyla vůbec pravda a lidé byli od nás strašně daleko, než aby nám byli něco platní, tak jako kdyby byli na Aljašce. A ještě dál, až někam do údolí, táhla se řada světýlek, až k tý švýcarský vesničce, kterou jsme včera po obědě procházeli.
Seděli nalevo od nás. Tomu, co vypadal jako sedlák a co mohl být stejně tak slavný chemik anebo vynikající inženýr, už zřejmě bylo dobře, začal sám:
„Bez vás bychom se nikam nedostali."
Odbyl jsem ho frází, že by to udělal každý. A pak se začalo mluvit o všem možným. Byli to techničtí úředníci z Mnichova, těžkých hor za sebou příliš neměli, nápad zlézt Velkou Neznámou se zrodil někde u piva, jako sázka, kdy třískaly ty jejich korbele a kdy zpívali ryčný písničky. Ten sedlák se jmenoval Hort a ten s tou bradavicí Toni. Ten Toni byl sympatičtější, chtěl se nám nějak odměnit, a když jsme se najedli, přinesl nám ve starý feldflašce z války ledovou vodu. Chutnala, i když to byla jen povrchová voda z tajícího sněhu. Toni šel pro tu vodu dost daleko, nejdřív si zatloukl skobu a pak postupoval po rampě jako provazolezec. Pro nás to byla hračka, pro něho to byl velký výkon. Když mi tu vodu podal, zase se zazubil. Poprvé jsem mu poděkoval.
Potom jsme se posadili a vrtěli v péřovkách, jako se vrtíte doma, než usnete. Mně to trvá dlouho. Mladší Karel a Toni už chrápali. Nespali jsme jen my s Hortem. On si taky asi už myslel, že spím. Bylo mu líp, možná už docela dobře, dostal se úplně ven z toho šoku. Jak hleděl do krajiny, něco si pobroukával. Nějakou písničku, kterou bych měl znát. Bylo to zvláštní, seděli jsme vlastně sami v cizí zemi a slyšeli jsme nad švýcarskou krajinou melodii, kterou jsme oba znali. Nemýlil jsem se, zaslechl jsem zřetelně slova:
Vor der Kaserne, vor dem grossen Tor…
Ano, byla to Lili Marlén. Ta krásná, vítězná německá píseň, s kterou dobýval Hitler svět. Slyšel jsem ji zpívat, když vpochodovali jeho vojáci do našeho městečka, viděl jsem ve filmových žurnálech vojáky, když šli sladkou Francií, otvírali ústa dokořán, slyšel jsem ji a zároveň jsem viděl prostřílený těla lidí a padající zdi domů. Tato píseň je hnala víc než jiný písně, měla v sobě zvláštní nebezpečný kouzlo, poháněla je jako Hitlerova ryčná řeč. Měl jsem ji v podvědomí rád pro její krásnou melodii, ale zároveň jsem ji nesnášel pro všechno, s čím byla spojena.
Zas mě popadl vztek: Hort znovu – vítězil!

Třásl jsem se po celým těle, myslel jsem i na tu jejich feldflašku, kterou měli s sebou nejspíš pro štěstí, a dával jsem ji do různých souvislostí s válkou. Až do rána jsem pořádně neusnul, zatímco Hort zřejmě spal. Bylo to špatný nespat. Byl jsem podrážděný. K ránu se to zlepšilo, myslel jsem už na takový normální věci, na jaký myslí každý člověk. Na mýho brášku, kterýmu musím koupit v Curychu americký skládací letadýlko, a na maminku, na tu budu hodnější. Potom ještě na tisíc věcí. Konečně se začalo rozednívat a proti mně se objevily červánky a zaháněly noc. Sousedi se začali jeden po druhým vrtět.
Bylo krásně jak na výletě a chystali jsme se, že dokončíme výstup na tu horu. Myslel jsem, že polezeme sami, ale ten sympatičtější, Toni, povídal :
„Můžeme se ještě na kus navázat?“
Kašlal jsem už na ně, všechno to bylo stejně v hajzlu, ať se navážou.
A tak jsme začali lézt. Byl to ve skutečnosti ještě těžký kus a namáhavá práce, zatloukat skoby a lézt, prát se s horou.
Na vrchol stěny nebylo daleko. Vlastně to bylo už všechno za námi. Čekaly nás jiný země a jiný hory. Němci se od nás oddělili a postupovali sami.
Zářilo slunce, péřovku jsem si dal do batohu. Němci lezli pode mnou, v čele byl ten sedlák Hort. Moc jsem se s nimi nevybavoval. Ale v jedný chvíli, kdy jsem se náhodou podíval dolů, jsem strnul. Němci viseli lehkovážně na jediný ledovcový skobě, blbě zatlučený. Ten sedlák Hort se právě díval dolů, něco křičel a nepozoroval, že skoba pomalu vylézá ze stěny. V tu chvíli jsem mohl něco udělat, ale já neudělal vůbec nic. Díval jsem se, a vtom jsem si uvědomil, že mi zní v uších Lily Marlén. A v tu chvíli jsem si také poprvé vzpomněl na Pepíka Brabence a jeho fotra. A Lily Marlén pořád zněla:
Vor der Kaserne, vor dem grossen Tor…
Pozoroval jsem tu skobu. Stačilo křiknout na toho sedláka Horta, který byl od tý skoby kousek. Ale neudělal jsem to. Prostě jsem to neudělal. Díval jsem se na skobu, jak leze ven, snad jsem měl zaťatý rty.
A pak vypadla úplně. Ticho rozřízl výkřik, naposledy v životě jsem zahlédl oči a tvář sedláka. Měl ve tváři něco zvláštního, něco jako údiv a něco, jako když člověk umírá. Obraceli se a dělali kotrmelce po výběžcích skal. Zvonily cepíny a duněly těla, krásný větrovky se třepily po skalách. Zmizeli někde dole.
Lily Marlén dozněla.
Stáli jsme tam nekonečně dlouho a pak Karel zatřepal provazem.
Ke špičce hory nebylo už daleko. Vylezli jsme až nahoru, podali jsme si ruce a nic neřekli.

Na malý plošince jsem vyndal z aparátu svitek filmu a škrtl jsem sirkou. Karel po mně skočil, snažil se sirku uhasit a řval:
„Co blbneš! Za fotky Němců ve stěně dostaneš od redaktorů ohromný prachy!“
Věděl jsem to sám dobře, ale nestál jsem teď o ohromný prachy. Odstrčil jsem ho, svitek chytl ohromně rychle a padal mezi kamení. Chtěl jsem, aby za mnou zůstalo a shořelo všechno, Pepík Brabenec, jeho táta a ti dva Němci. Dneškem by to mělo být uzavřený.
Ale nezbavil jsem se toho nikdy a do hor jsem už nešel. Stále bych viděl padat ty Němce.

VALIVÉ CHUMÁČE RANNÍ MLHY DALY PRŮCHOD DEŠTI. V krajině napité vlhkem prokukuje lesknoucí se střecha domku, alej se ztrácí kdesi v šedivé kaši roztřepených mlhovin a padající vody. Dlouhej had závodníků se šine pospolu, jen místy se protahuje a zase smršťuje. Přestože cyklisté ujeli pořádný kus, ještě se nezahřáli.
Kola teď běží do kopečka. Někteří vstávají ze sedel a přenášejí střídavě na pedály váhu celého těla. Hop a hop! Hop a hop! Ohnuté hřbety se mírně pohupují, jako když se stádo oveček spěchá ukrýt v pastýřově kolibě.
Nahoře na vrchu se jedna úprkem odpoutává a utíká. Peloton zůstal i nadále nevzrušený. Barometr neměnících se tváří zkušených napovídá, že z toho mraku pršet nebude. Má do cíle příliš daleko, dojde jí dech.
Uprchlík je nejmenší účastník závodu, Tolek Piotrowski, jemuž říkají Chroust. Brzy má kilometr náskoku. Přímo se rozlétl a všechno se mu zdá snadné. Vzduch ustupuje pod jeho silou, stromy a telegrafní tyče, opentlené zplihle visícími prapory, letí kvapně dozadu. Začíná si vyprávět. Má to ve zvyku, jede-li sám.
„Tak vida. Frrrr! A ujels jim. Marinetto, rychleji!“
A kolo, jeho Marinetta, poskočilo kupředu.
Celičký se schoulí do sedla, jako by chtěl uniknout houstnoucímu dešti. Jeho bílá čepička se štítkem otočeným furiantsky na stranu a dres stejné barvy zšedly. Snědý, úzký obličej s malým, špičatým nosíkem je stažen do zarputilého úsměvu. Drobné, ale šlachovité a tvrdé tělo rychle pracuje. Čeká, kdy za ním zahučí pohyblivý vozík s trenérem Kowalským.
Zaslechne motor, zvolní a ohlédne se.
„Helemese, jsme tady.“
Plátěná střecha kabrioletu chová osazenstvo v suchu a teple. Ve vějíři stírače se mračí Kowalski. Vrásky na čele ztmavěly. Posměváčci prorokují Kowalskému, že ho letos připraví závod o poslední klubíčko vlasů, které se mu přes všechny životní svízele udržuje na lysé lebce. Tři z jeho mužstva už vzdali pro zranění a uprchlík, na kterého poulí své velké hnědé oči, mu zase nahání hrůzu. V takovémhle počasí unikl, bohužel, příliš brzy.
Tolek už hledí vpřed. Po chvilce si říká:
„Jak je vidět, nadšen moc není. Ale nedá se nic dělat, staroušku. Neboj se. Vydržím. Tahle etapa, první na našem území, bude moje. Vždyť jsem tu doma.“
Znovu zvýšil rychlost a rozumuje:

„Staroušek je dobrý, moc dobrý. Kdyby uměl, modlil by se, abych vyhrál. Však mi odpustí nedomluvený únik, až zvítězím. Padnu mu slavnostně do náručí a políbím ho. Asi takhle…“ Mlaskne pusou, pošle mokrým vzduchem polibek a zasměje se. Pomyšlení na vítězství mu nalévá další sílu do svalů. Jedna – dvě! Pravidelně jako stroj. Jedna – dvě! Tak to má být. Je mu do zpěvu, a kdyby ho to nevyčerpávalo, zazpíval by si tu svoji: Napravo most, nalevo most…
„Tadadá…,“ vypískl a zmlkl.
Umlčel ho nový příval deště.
Uběhly další kilometry.
Sám se prokusuje k Vratislavi a začíná mu být samotnému těžko. Nemá komu kývnout, aby šel střídat, rozrážet vítr a déšť. Do hlavy se mu dere myšlenka:
„Snad měl někdo ujet se mnou. Ve dvou by to šlo lépe.“
Zahání ji však:
„Vždyť stejně nejsem sám.“
Ano, rádio již oznámilo, že unikl domácí jezdec, a teď s ním je všechen lid, který miluje cyklisty. Lidé, jimž tuto zprávu přinesly přijímače přímo do domovů, netrpělivě čekají na nové.
A což teprve na trati!
Jak se přiblíží promočená postavička na kole, zástup deštníků a gumových plášťů se zavlní, lidé odhazují přikrývky do příkopů, běží s ním a křičí:
„Chlapče, drž se! Vytrvej!“
To jsou posilující injekce.
Tolek rozvážně jí. Musí jíst, zeslábl by. Rýžová kaše se lepí mezi zuby a v ústech mu vysychá. Spolkl doušek čaje a znovu se sklání do kola.
Rytmus je jako u hodinek.
Minula další pomalá hodina.
Tolek a jeho pronásledovatelé jsou o desítky kilometrů blíže k cíli.
Chladný déšť, který podporuje únavu a pomáhá tuhnutí svalů, ztenčil hlavní peloton na jedenáct cyklistů. Ti, kteří odpadli, se spojili po dvou po třech.
Jen Tolek jede stále sám. Zmenšil se v sedle, tělo přilepené na kolo je připnuto k nekonečné šedivé stužce silnice. Snědý obličejíček pozbyl úsměvu.
Za ním monotónně hrčí trenérův vozík. Kowalski začíná pozvolna radostně věřit. Silné krátké prsty odškrtávají jeden kilometr za druhým.
Do cíle jich zbývá devětatřicet.
Minuli další dvě vesničky.

Tolek pojednou jako by šlápl do prázdna. Přestává cítit nohy, a přesto ví: Jede!
Že jede, to potvrzují hnědí urousaní koně, stojící nevšímavě na boční silnici. Utekli kamsi dozadu, zmizel i bílý kmitající šáteček sestry Červeného kříže. Do těla leze neúprosná bodavá bolest, ve svalech píchá a ruce slábnou. Snaží se napřímit, setřást z kříže silnou únavu.
Zpomalil.
Jako když u auta nepřehodíme včas rychlost ze čtyřky na trojku, jako když lokomotivu zapomeneme nakrmit uhlím. On však nechce zmenšovat rychlost, chce jet!
„Marinetto, musíš…," cedí skrz zaťaté zuby. Kolo se jen na hrstičku vteřin rozutíká rychleji, ale potom běží pomaleji a pomaleji.
Cik-cak! Cik-cak!
Trvá to kilometry.
Lidé v autech poznali, že vzdálenost se zmenšuje, a stíhači, kteří již přestali být lhostejní, přišlápli. Jen jeho vyčouhlý kamarád Gienek se občas snaží zmírnit pronásledování. Vyjíždí na špici skupiny, zvolní rychlost, ale hned okolo něho někdo přefrčí a udá pekelné tempo.
Tolek má ještě tři kilometry cenného náskoku. Zaťal zuby do dolního rtu, postavil se proti dešti a větru a opřel se veškerou silou do pedálů.
Konečně se po několika kilometrech dostává z deprese. Vůle ho roztlačuje vpřed. Nedostihli ho! Nyní se mu jede značně lehčeji. Galusky mlaskavě vyhazují do vzduchu kapičky špinavé vody.
Uteklo dalších sedm kilometrů.
Jowen, světlovlasý Dán, odpadl ze stíhacího pelotonu. Vzdálenost se zkrátila jen málo.
Ale po těchto sedmi kilometrech se dostává Tolek znovu a hlouběji do krize. Zásoby energie jsou téměř dočerpány. Na dně studny zbývá jen málo vody. Co teď? Najít v sobě ještě další sílu?
„Tolku, vydrž… Marinetto…," šeptá si.
Kowalski, neustále starostlivě sledující cyklistu, rozkousal už konec tužky. Dávno není na sedadle vozu, nos, beztak již na špičce zploštělý, má rozplácnutý na skelné chladivé hmotě. Ne, nemůže se dívat! Dává řidiči rozkaz:
„Předjeď ho a zastav!"
Míjejí Tolka.
Je schoulen do sedla, nohy pomalu opisují tolik potřebný kruh. Vozík ho předjel a zastavil. Trenér prudce otvírá a vyskakuje bez kabátu, který v rozčilení zapomněl ve voze. V ruce drží stopky, aby změřil náskok.

Žák se pomalu blíží k svému učiteli.
Zvedne tázavě hlavu k trenérovi, jako by chtěl říci: Staroušku, poraď, co teď? Kowalski trochu přimhouří pravé oko a zatne pěst, z níž trčí vzhůru chromý palec. Tento pozdrav domácí kolečkáři znají. Vydá za mnoho slov a znamená: Trenér ti věří. Je s tebou!
Postavička pomalu mizí Kowalskému z očí. Ten ještě stojí a prohodí za ní: „Ech, ty kluku. Srdce máš bojovné, ale rozumu se trošičku nedostává."
Cyklista zůstal na trati sám.
Tenhle kus krajiny dobře zná. Až skončí kolonáda vysokých stromů, přijde zatáčka a sjezd.
„Teď to pustím naplno."
Kolo se mu rozletělo. Nebezpečná rychlost na tak kluzké silnici. Podoben vystřelené kuličce řítí se ze svahu.
Včera mu přebíhala přes cestu malá holčička. Dole opět běží. Modrá sukénka se jí natřásá… Pozor! Ne, byl to klam. Řídítka se mu rozklepala v rukou. A zas utíká maličká zrovna pod kolo. „Áááá."
Něco ho vynáší ze sedla a letí. Dopadl v klubíčku do mokré trávy příkopu. Je tady překrásně, vstávat se nechce. Nemusí šlapat. Ale vždyť chtěl jet. Vyhrát!
Namáhavě se zvedá na třesoucích se nohou a dívá se po holčičce. Silnice je pustá. V těchto místech, kde se závodníci jen mihnou, nejsou diváci.
Zakleje, ohmatává se.
Údy jsou celé, pouze ze starých ran vyskakují kapičky krve. Jde krok za krokem ke stroji, jehož přední kolo se stále točí.
Vtom, slyšíš?
Blíží se lehce běžící šum a úryvkovité výkřiky. Jak dobře ten zvuk zná!
Dostihli ho! Již nebude první ve své Vratislavi. Hrozně nespravedlivé je to. Proč nemohl vyhrát? Přijede bez slávy, poct…
Před očima se mu točí velké kruhy, v nichž přejíždějí jeden za druhým, utahaní, špinaví, vítězní…
Jeden brzdí.
Gienek. Častými pokusy o zpomalení pelotonu se vyčerpal a zůstal kus za skupinou. Když spatřil Tolka, bodlo ho u srdce. Všechno bylo zbytečné! Křičí:
„Pojeď! Budeme dva."
Tolek breptá, že si musí odpočinout, strká do něho, ať jede sám. Gienek odjel.
Míjí ho autokar novinářů. Zpravodajové zaznamenávají: Zlikvidováno. Asi dvacet kilometrů před cílem spadl Piotrowski. O vítězi se pravděpodobně rozhodne až v městských ulicích.

V dalším voze přijíždí staroušek.
Vyřítí se z auta, ale pohled na závodníka ztlumí jeho krok. Sedí na hromádce písku jako skutečný chroust, kterého krupobití shodilo ze šťavnatého jarního listí. Hlava nad koleny, ruce obepínají lýtka. Starý kolečkář Kowalski zná tento pocit. Duše je nalomena. Teď zbývá dojet, a proto se ptá:
„Pojedeš? Moc bychom tě potřebovali.“
Provinile vzhlédl.
„Chvíli si odpočinu a pojedu.“
Motor zarachotil, zůstal sám. Předjíždějí ho roztroušení závodníci. Finové, Albánec, zraněný Belgičan. A potom jen doprovodné vozy.
Tak on tedy přijede do rodného města mezi posledními. To slůvko přijede se mu zachytlo v hlavě. A zvučí, zvučí… Přijede, přijede… A proč vůbec? napadá ho. Již nevyhraje. Ne, nepojedu, vždyť ani nemohu vstát. Přesvědčuje se. Pokouší se postavit na nohy, jsou nejisté, třesou se.
„Ne, nepojedu ani dnes, ani zítra či pozítří. Mám na to právo nejet, již v Berlíně se domnívali, že vzdám. Ano, sbalím to…,“ šeptá a lituje namodralé tělo, chvějící se chladem.
Rozhodnuto. Čeká na sběrný vůz. Místo něho tu zastavuje malé auto. Slyší kroky a hlas hovořící česky:
„Tak co, Piotrowski, končíš? Nemocen?“
„Končím.“
Hebké, teplé ruce mu ohmatávají krční svalstvo a ramena. Vzhlédne. Setká se s pozornýma, vlídnýma očima. To je lékař českých cyklistů. Říkají mu Emil. Ohromný fanoušek, dříve aktivní cyklista. Léta prý žil ve Francii a pak se vrátil do vlasti.
Usměje se.
„Tak, kamaráde, hlavu vzhůru a jeď.“
„Nepojedu, nemohu.“
„Měl bys. Jste již jen tři, a odstoupíš-li, nedojedete poprvé jako mužstvo.“
A co vůbec chce, uvažuje Tolek. Ať je rád, že ztratí Češi soupeře! Vybuchuje:
„Neprosím se o vaše rozumy! Slyšíte! Jděte k čertu!“
Vyčerpaný Tolek se rozechvěl.
„Jeď, chlapče, zmůžeš to. Je ti těžko, znám to…“
Měkce mluví, jako by ho hladil po vlasech.
Prší, lékařův kabátek se promáčí.
Přijíždí sběrný vůz. Nažloutlý, velký, a co hlavního, má motor. Nemusí se šlapat. Je to hřbitov snů o vítězstvích a hrdinstvích. Pohlcuje vyčerpané

a zraněné, vidí tváře stažené bolestí, ale někdy i potažené maskou falše. Dostižený uprchlík nic nepředstírá. Ani nemá proč. Má toho prostě dost. A přece – jakmile zaskřípou brzdy sběrného autobusu, cosi mu sevře srdce a stáhne hrdlo. Co tomu řekne trenér? Hájil tě, abys byl v mužstvu.
Ze dvířek autobusu kývá na Tolka mechanik, aby mu Tolek podal kolo. Jak se tak naklání, připomíná kárajícího otce, jenž bere synovi nejmilejší hračku. Ne, nedá mu Marinettu! Tolek k sobě přitáhne řídítka. Vsedne těžce do sedla, stroj se rozkymácí a pedály se pohnou. Jede…
„Bude to tak lepší. Seno – sláma. Seno – sláma…," šeptají usilovně rty, snažící se udat tempo.
Pomalu se blíží k Vratislavi. Šlápnutí za šlápnutím, jen co noha nohu mine. Jde to nesmírně těžce. Kymácí se ze strany na stranu, jako by vezl obrovský pytel.
Na kraj lehl první soumrak. Stíny stromů se prodloužily a spočinuly unaveně na silnici. Diváků je na trati poskrovnu, koho by napadlo, že je na trati ještě cyklista. Takové je to i v předměstí. Lidé již přebíhají silnici. Kolo skáče po kočičích hlavách, řídítka se třesou v rukou. Snad přece neměl jet. Sběrný autobus za ním hučí a podobá se rybáři, který čeká na úlovek.
Teď zahne za roh a přijede do jejich ulice.
Přišlápne a skloní provinile hlavu až k řídítkům. A najednou slyší mohutný potlesk. Tleskají mu. Zdvihne hlavu. Ulice je plnička, snad víc než loni, když tu ještě s ostatními vítal první závodníky. Volají na něho a mávají. Ano, kluci. A tam – maminka. Drobná, ve svátečních šatech a v modrém šátečku. Stojí a plácá drobounkými dlaněmi. Volají, tleskají! Proč? Věřili mu víc než on sám sobě. Tolek jede a pláče…
Poslední štěrková ulička ke stadiónu.
Jejich vratislavský stadión, kde chtěl být první. Ještě dvě stě metrů, sto, padesát a vjede do brány. Kolo překouslo poslední navršený hrbolek, zahnulo podle plotu a vklouzlo na dráhu. Již ho spatřili. Hlediště se rozehřmělo. Plné hlediště!
Ještě pár metrů.
Cíl!
Někdo ho sundává z kola a líbá. Kowalski. Stírá mu slzy a hučí:
„Snad bys neplakal, ty. Hlavně že jsi tady, už jsme se báli. I takhle jsi vyhrál…"
A kapela, čekající již jen na Tolka, spustila pochod do kroku lidem, kteří se začali rozcházet.

VSTÁVÁM POZDĚ, KLUCI UŽ ODEŠLI DO ŠKOLY, OLGA MĚ slyší, a tak chystá v kuchyni snídani. Otvírám okno a vpouštím do pokoje ledový vzduch ze zahrady. Prospěje i vánočnímu stromku, který je tu už nastrojený. Rozkročím se na příjemně hebkém koberci, pouštím gramofon a rozcvičuji se. Nemám rád Němce, ale miluji jejich muziku. A tak cvičím při ryčných písničkách Marlene Dietrichové, jako je třeba *Ich bin die fesche Lolla.*

Nasnídám se a ve svý báječný cortině jedu k holiči. Holí mě pan Vítězslav Straka, věnuji mu volňásek. Volňásek na dnešní hokej vezu také Karlovi do Domu potravin. Karel zásobuje mou rodinu nejvybranějšími lahůdkami, jako jsou švýcarský sýry, holandský kakao, francouzský olivy, všechno, co mám rád. Zajedu do závodu, stavím se tam vždycky v den zápasu, kdy dopoledne netrénuji. V bráně uctivě smeká vrátný. Potkávám lidi v hale a na chodbě, mnohý z nich vůbec neznám, každý se však na mě usmívá a zdálky mě zdraví. Je to směšný, večer budou vyprávět svým ženuškám, jak se mnou mluvili a co se mnou mluvili. Vstupuji do kanceláře, ve který mám pracovat. Sedí tu úředníčci nad stoly plnými spisů a lejster, zavaleni prací. Jen můj stůl, jak se správně domníváte, je čistý jak slovo boží. Vstupuji do místnosti vedoucího, ten zvedne hlavu a oči se mu rozzáří naučeným úsměvem:

„Vítám tě, Mirečku. Tak jak dnes?“

„Vyhrajem tak o tři. Tatran je slabý jak čajíček.“

Položím mu na stůl bílou obálku se dvěma volňásky. Už za ně ani neděkuje. Je to povinná dodávka. Procházím nazpět kanceláří skoro po špičkách, abych nikoho nerušil v práci. Vím, že mě pomlouvají, že sem téměř nechodím, ale je mi to fuk. Jsou dole a já jsem nahoře!

Sahám do kapsy pro klíček od cortiny a vytahuji hrst zmuchlaných bankovek. Dávám je do pravý kapsy u kalhot, ležérně a volně, s oblibou je vyndávám pocuchaný před lidmi. Samozřejmě že je to pobuřuje. Ale u mne je to jen póza, ve skutečnosti peníze miluji, umožňují mi život, jaký vedu.

Spouštím motor, a v tu chvíli mě napadá, že tohle všechno jednou skončí. Pociťuji dnes poprvé strach. Ale hned ho zaháním, vždyť na naši ligu budu ještě dobrý. Stačím na ty mladý zajíce, co v zápase nevědí, kam si mají stoupnout. Sice se ozývají po dva roky hlasy, že jsem starý, ale výbor a trenér mi dosud neřekli slovo. Váží si mých zkušeností, stále zůstávám kapitánem mužstva.

Jsem dnes nějak naměkko. Proč zrovna dneska, vždyť máme před sebou slaboučký Tatran? Musím se rozptýlit, pojedu na stadión.
Řídím a uklidňuji se, v autě se mi udělá vždycky líp. Svírám volant jen lehce prsty, jak mě to naučili Američani, když jsme ve Spojených státech frčeli ve dnu odpočinku k Niagarským vodopádům. Hraju si s řízením, míjím tramvaje a ostrůvky lidí na refýžích, pobrukuji si tu *Ich bin die fesche Lolla.* A lidičky, lepší se mi nálada, to je báječný!
V bráně staďáku stojí Šory, pamatuje éru Pepy Malečka, Matěje Buckny, Bóži Modrého. Šory, beztak už malý, ještě se zmenšil a zdrobněl. Usmívám se na něho, na něho se směju rád, a halasně ho zdravím.
„Nazdar, Šoryku. Ty jenom mládneš, jak to děláš?“
Šorymu není do řeči, jen přikyvuje a trpce se usmívá, je prolezlý nemocema a taky už tahle práce v bráně nic nenese.
Jdu podle dveří a zasklených tabulí kavárny. Na obrubě sedí kluci a holky s bruslemi na nohou a kouří. Jsou to jiní kluci a holky než dřív. Nerozumím jim a ani je nechápu. Já začal s pitím a taky s láskou mnohem později. Ale bruslící děvčata se mně líbí, tváří se drzeji a odvážněji a dívají se mně otevřeně do očí. Strašně mě to dráždí, tyhle holky mě neznají, neláká je má sláva a berou mě jen jako každýho jinýho chlapa.
A tak se usmívám, poslouchám plandavou lehkou muziku, je mně fajn, tady na stadióně se cítím nejlíp. Zde jsem si poprvé jako kluk oblékal vytoužený huňatý dres se znakem nejlepšího pražskýho klubu. Sem jsem chodil ještě za tmy před školou bruslit. Dřel jsem jak pes. A jako jeden ze sta jsem se dostal do prvního mužstva.
Začal jsem se líbit ženským.
Sedaly nad střídačkou a volaly na mě. Šlo o zvláštní druh žen, hezounkých, s ne moc velkými a chytrými mozky, zbožňovaly hlavně hrubou sportovní sílu, dívaly se na mě v dresu a představovaly si mě nahýho, jak po nich lezu, a křičely. Já neměl o lásce páru. A taky jsem nevěděl, kam bych s holkou šel. Tu svou první jsem zavedl v noci do šatny, třásl jsem se strachy, že mě přistihnou a vyhodí z mužstva. Naházel jsem na lavici ty naše posvátný dresy a na ty jsem ji položil. Pak jsem přišel na to, že to takhle v šatně dělá půl mančaftu.
A tak jsem na zimáku vlastně prožíval obě velký lásky. Lidi stáli za hrazením a chápali z toho jen část. Náš dech jsme slyšeli jen my, oni poslouchali rachot hokejek a údery těl, pro ně jsem se stával hrdinou. Po každým zápase, jakmile jsem vylezl ze sprch, jsem se cítil silnější. Také ty hezounké ženy jsem bral častěji na lože z dresů a pak i na jiná lože. Přestal jsem s tím, co jsem si vzal Olgu, ale jen nakrátko. Patřilo to k nám, strávili

jsme polovinu nocí v cizích městech a v jiných postelích. Nebyl to špatný život. A po vítězných zápasech se pilo. Často jsem si nadával, když se mi udělalo zle a blil jsem na záchodě, věděl jsem, že uspišuji svůj sportovní konec. Ale pak jsem pil znovu a je na tom zajímavý, že se cítím pořád dost mladý a ten můj konec se mi zdá nesmírně vzdálený. Půjdu, Šory už u brány nestojí, čeká tu nový vrátný, kterýho neznám.

Doma je na stole bílý ubrus, vedle vánoční borovička. Na stole je nachystáno jak v pohádce o zázračně se prostírajícím stolečku. Po obědě si dám šlofíka.

Olga mě budí ve čtyři odpoledne hlazením po vlasech, tak to máme domluveno. Nesmím spát odpoledne déle, tělo musí do zápasu normálně fungovat.

Snědl jsem svačinu a začínám číst knihu o hlubokých lesích a chladivých potocích, o prosluněných loukách a lidech, kteří znají jen práci a lásku. Venku se zatím smráká, z vedlejšího pokoje se ozývají hlasy kluků, učí se s Olgou. Nebudu je rušit, vykračuji do tmavé ulice. Vyhrnu si límec a tyroláček stlačím do čela. V Praze chodím vždycky k zápasu pěšky, mám to na stadión pouhých dvacet minut, potřebuji se rozpumpovat a dostat do pohybu, na který pak naváže tempo zápasu.

Zimní stadión září do dálky, podoben velký bílý hvězdě.

V šatně už sedí kluci a na kraji lavice trenér. Halasně mě vítají, trenér Jiří vstal a podává mi ruku, jako bychom se neviděli bůhvíjak dlouho.

Pak se svlékám, už dvacet let stejná procedura, a má svoje zvláštní kouzlo. Na nahý tělo ribano, pak pás a kalhoty a připevňuji si chrániče. Vedle mě se chystá pátý bek, dorostenec Luděk, obléká si tenhle dres náhradníka už rok zbytečně, je mi ho trochu líto, ale zas ne tak moc. Musel jsem taky čekat.

Jirka udílí poslední rady:

„Nepodceňujte je. Jste v tomhle pitomci. Vždycky slabší podceňujete. Nechcete, ale je to ve vás. Od první chvíle je smačkněte! Jdem…," a řekne: „Kamarádi!", aby zmírnil ty pitomce. Znám už jeho metody, ale je to prima kluk, rozumí řemeslu.

Na chodbě leží přítmí, pak opustíme budovu a vstupujeme do areálu stadiónu, oslepuje nás světlo a ohlušuje potlesk. Jsme jejich mužstvo, já jeho kapitán.

Hluk v hledišti po rozjezdění tichne. Rozhodčí se rozkročí a vhodí do středu puk. Berou si ho hráči v modrým a útočí proti nám.

Couvám vedle zrzka Honzy. Cítím se klidný, a to je špatný. Mám raději ve svalech a mozku nervozitu, chvění, obavy, těch se postupně dobrými zásahy zbavuji.
Nejhorší je, že se nalézám v jakémsi mdlém klidu. Couvám, a po křídle mi ujíždí jejich maličký Votruba. Chci ho napálit bodyčekem, jenže vyrážím pomalu a minu ho. To je tedy průser…. Votruba umí střílet a dává Karlovi gól.
Jedu na střídačku, čekám, že mi trenér vyčiní, tak jak to dělal vždycky, ale on mlčí. Jdu po dvou minutách znovu na led. Řine se už ze mě pot, stéká mi po zádech, kolena se mi chvějí a najednou se mně zdají nohy těžký. Nemohu chytit dech, a v těch chvílích si uvědomuji, že na ty, který jsem ještě ráno nazýval nezkušenými zajíci – už nestačím. Ale nemůžu to přece přiznat, nesmím to přiznat, nikdo to ještě neví, hráči mi dosud věří, stále jsem jejich kapitán. Nemůžu přece ještě odejít, musím se ještě udržet, aspoň rok dva. Chci začít šetřit, abych měl napotom. Musím hrát! Nevím proč, a myslím na francouzský olivy, švýcarský sýry a holandský kakao. Trefím unikajícího Votrubu, ten křiví hubu a padá na led. Dobrý je to! Střídají. A pak se to stalo. Couvám znovu na ledě před nimi, špatný obrat, jeden z modrých do mě letí, padám, zrzek Honza to nestačí zachránit. Ty potvory v modrým daly druhý gól. Jedu na střídačku, Jiří nic neříká a hledí někam mimo a taky kluci se na mě nedívají. Tak teď to konečně poznávám, že nikdo z mužstva a ani trenér nemají sílu něco mi vytknout. A vzpomínám si na svý chyby v posledních zápasech. Do týto chvíle jsem na ně nemyslel. V kabině se o třetině mlčí jako po pohřbu. Jirka pronáší obligátní řeč:
„Vedou o dva góly. To nic není. Chytnem se a dojde jim dech.“
Mně neřekne ani slovo. Je to kamarád. Jdem na led. Hned na začátku mám možnost dát kňafra, ale míjím branku a to je zlý, už volají:
„Srabe, co to děláš!“
„Hraješ jak ponocnej!“
Ta slova mi znějí v uších, když si sedám na střídačku, nikdy jsem nemyslel, že je uslyším na svým stadióně. Ano, někteří mě obdivovali, a přitom léta čekali, aby mě mohli poplivat, protože mi ve skrytu duše záviděli, že jsem dokázal víc než oni. Ta jejich chvíle nyní přišla.

SRABE!

Ne, nejsem srab, jsem jenom starý jako závodní kůň, který končí svou dráhu. Třesou se mi nohy, klepou ruce, pot se mi řine po těle jak nekonečná

řeka v horký poušti. Vždycky mi v hokeji připadalo krásný, že mám kolem sebe houf kamarádů. Teď najednou se cítím sám. V nohách a v těle se mi nashromáždila únava za celých dvacet let, kdy jsem hrál. Už nemám odvahu pokračovat, ani dnes, ani zítra.
„Nestav mě! Už tam nepůjdu!“ křičím přede všemi na trenéra.
Jirka se mi upřeně dívá do tváře.
„Dobrý, jak chceš.“ Na led místo mě skáče náhradník Luděk. Dočkal se mý sportovní smrti. A ten večer, co byl začatý už někdy ráno – kdy jsem cvičil při tý ryčný písničce *Ich bin die fesche Lolla* – se dokončuje až do dna, do hořkýho dna. Mý mužstvo vyrovnává hru. Ale už nejsem jejich kapitán a nepatřím k nim, někdo jiný teď za mě silácky křičí:
„Teď jim ukážem! Teď jim dáme do frňáku!“
Sedím nyní ve druhý řadě, na tom místě, kde rok čekal Luděk. Mám na zádech deku a jen civím, někdo se mnou cloumá a jásá nad třetím gólem. Tahle hra bez mý účasti jako by pro mě ztratila význam. Chce se mi brečet, ale jsem na to starý kořen.
Jdeme už do kabin uličkou mezi diváky. Dívám se na ně a uvědomuji si, že od dnešního dne jsem jako oni. Budu stát nebo sedět v hledišti a budu obdivovat jiný, začlením se do tý velký masy, ve který není hrdinů. A v tý chvíli se mě zmocňuje už potřetí strach.
Svlékám se, přistupuje ke mně trenér Jirka:
„Odpočineš si, Mirečku, a bude to zas dobrý.“
„Se mnou už to dobrý nebude. Jsem už starej, a ty to taky víš.“
Mlčí, nemůže nic říct, není takový posera, aby mě utěšoval. Je to fakt kamarád. Sundávám chrániče a pozoruji kluky. Smějí se, protahují silný těla.
Vysprchuji se a od tý chvíle je mi líp, s potem odešel strach, necítím už na nikoho zlobu, pociťuji jen únavu po dlouhý cestě, kterou jsem ušel a kterou jsem si odehrál. A tak nějak se mi zdá, že už jsem připraven i na všední dny, který začnou zítra.
Oblékám bílou košili a utahuji kravatu. Zvou mě jako po každým vítězným zápase, abych šel pít. Odmítám a balím se do kabátu a do hokejový šály, aby mě nikdo nepoznal. Jediný, kdo mě cestou potkává, je Šory, krčí se na tý cestě, kudy chodím, jako by na mě čekal. Usmívá se, ale vychází z toho takový pokřivený úsměv, jako když se kondoluje k úmrtí.
„Na shledanou, Mirku. Chtěl jsem ti říct, nic si z toho nedělej.“
„Já si z toho, Šoryku, vůbec nic nedělám. Jednou to muselo přijít. Sbohem, Šory.“
Vycházím na Hlávkův most. Pode mnou hučí řeka a v tom směru, v jakým teče, vane ostrý noční vítr.

PANÍ BENDOVÁ SE CHYSTALA ZATOPIT K VEČEŘI, DRŽELA v ruce chrastí a chtěla je vstrčit do otevřených kamen. Někdo zaklepal, řekla: „Dále!“ Otočila se na proutěné židličce, aby se podívala, kdo jde. Vešel vysoký štíhlý muž, zřejmě smekl už přede dveřmi modrý plstěný klobouk, na sobě měl žlutavý baloňák. Nebyl od nich z městečka, znala tu každého, městečko nebylo velké a ona desítky let pracovala na úřadě, než šla do penze. Vzala ze stolečku vedle kamen brýle a nasadila si je, aby si ho lépe prohlédla. Byl bledý. Měl pozdravit, ale trvalo mu věčnost, než řekl:
„Dobrý den.“
„Dobrý den,“ odpověděla mu.
Přešlapoval a pak se zeptal:
„Vy jste paní Bendová?“
„Jsem. Copak chcete?“
„Paní Bendová, já jsem z Prahy. Přijel jsem vám říci, že váš Zdeněk se zabil před třemi dny na Kavkaze.“
Otočila se, strčila otýpku do plotýnky a zapálila ji. Oheň vzplál, dívala se do něho strnule. Muž v žlutém baloňáku se chvěl, už také nevěděl, co by řekl a chtěl odejít, protože svou povinnost, kterou mu uložili v Praze, splnil. Byl přesvědčen, že ji splnil dobře, že neříkal žádné dlouhé přípravné úvody, při kterých už může člověka ranit mrtvice. Řekl ještě:
„Jak se něco bližšího, paní Bendová, dovíme, dáme vám vědět.“
Neřekl ani na shledanou, otevřel a zavřel tiše dveře.
Paní Bendová zůstala sama. Byla v tom počátečním stavu, kdy si neuvědomovala, že se něco stalo. Pootočila se zas na židličce, aby si toho člověka ještě jednou prohlédla. Ale nikdo tam už nestál, a ona přesto věděla, že tam byl a že to řekl. Čekala na něho vlastně už několik dní, co nešla od jejího Zdeňka žádná zpráva, čekala na něho celé roky ode dne, kdy Zdeněk přeskočil plůtek, pod nímž kvetly růže, a řekl jí tiše:
„Mami, já budu lézt. Viď, že můžu lézt?“
Chvěla se o něho pokaždé, když odjížděl do hor. Jednou přijel se zlomeným prstem, podruhé s podvrtnutou nohou. Ale vždycky se objevil, aby jí to oznámil, nikdy nepřišel někdo cizí. Dneska přišel cizí člověk a to byl konec.
Bylo to jako tenkrát, když jí přišli říct, že se zabil Václav. Její muž byl v kraji nejlepší odborník na hromosvody. Každý hromosvod připevnil na

střechu jinak: podle vlhka anebo podle stromů anebo podle něčeho jiného. Lezl často na strmé a vysoké střechy. Zpočátku se vázal, ale po letech už lezl bez přivázání jako v cirkuse, děti a dospělí ho pozorovali a báli se za něho.
Tenkrát se otevřely dveře a v nich se objevil předseda národního výboru, Vaškův nejlepší kamarád Pepík Dolejš. Už ve dveřích začal plakat. A ona, která věděla, že Václav přidělává na nové vysoké škole hromosvody, řekla:
„Nebreč. Jednou se to muselo stát.“
Pohřbila muže a upnula se k dítěti. Sehnala mu učitele na kytaru a platila mu i profesorku na cizí řeči. Sama škudlila. Ale Zdeněk to nevěděl, žil jak na zámku. Celé městečko na něho bylo pyšné. Maturoval s vyznamenáním, přijali ho mezi prvními na lékařství. Byl hezký jak princ z pohádky o šípkové Růžence, vždyť i jejich domeček zarůstal vždycky žlutými a červenými růžemi. Měl zvlášť rád ty žluté růže a vozil si jich kytice do koleje, aby mu vydržely do soboty, kdy se vracel. To přeskočil plot, přelézáním se nezdržoval, a volal, jako když byl malý: „Mami! Mami!“
Když přijel domů, děvčata z městečka začala promenovat před jejich okny. A on, jako většina hezkých kluků, si jich ani moc nevšímal a hrál si v podkrovním nezařízeném pokojíku na kytaru, zpíval písničky o horách.
Těch hor se bála nejvíc. Vlastně byl Zdeněk po tátovi. Na zemi nebylo v dnešní době kam se rozlétnout, a on chtěl do výšin.

Za čtyři dny našli paní Bendovou v bezvědomí u kamen.
V nemocnici odmítla jíst. Píchali jí glukózu, a teprve Zdeňkův kamarád, co byl v nemocnici na praxi, ji přesvědčil, aby jedla.
Doma, o pár dnů později, pak našla lístek, že má přijít na poštu. Byly tam dopisy horolezců, kteří byli se Zdeňkem na Kavkaze a přivezli jeho věci, a byl tam také dopis, v němž jí pojišťovna oznamovala, že jí posílá za Zdeňka třicet tisíc.
Stála u okénka a dívala se na úředníka, jak přepočítává zelené stokoruny. Řekla mu:
„Děkuji.“
Díval se na ni pátravě, mohl taky přemýšlet, co si za svého syna koupí.
Vyšla ven. Už se smrákalo, slunce se schovávalo za kopce. Šla pomalu za město, kde tekla pohorská říčka. Vyndala z tašky peníze a pustila první stokorunu po proudu. Jak usedala na čirou vodu, lekl se jí pstruh a vyrazil zpod kamene po vodě, nadskočil nad hladinu a vyrazil do vzduchu plno krůpějí své řeky.
A pak pouštěla po vodě jednu stokorunu za druhou.

Zelené papírky létaly unášeny větrem až doprostřed řeky a v proudu tančily po vlnách a mizely v šeru a v dálce. Šla pak domů a v domku vyšla do té hořejší místnosti, která byla úplně prázdná a jen uprostřed ležel papírový transparent, který tu napsal v rozjařenosti Zdeněk:

BOJ SE NÁS, HORO SMRTI!

Vzala ten velký papír, nacpala ho do kamen a zapálila.
Druhý den navečer bylo v městečku pozdvižení. Místní kluci prý našli v řece poklad. Vykoupili hračkářství, papírnictví, cukrářství a uzenářství, střílelo se z dětských pušek a samopalů, zmrzlina byla vyprodána a salám se jedl bez chleba. Někteří občané, co peníze nenašli, žádali zavést vyšetřování a peníze zabavit.
Ale než k tomu došlo, byly vlastně utraceny.
Paní Bendová o tom uslyšela a šla se na tu radost podívat. Sedla si na lavičku a dívala se na boží dopuštění, kterému se nemohla vyrovnat žádná pouť.
Napadlo jí, že ty děti si vlastně hrály s jejím Zdeňkem.
Šel kolem pan poštmistr, co jí vyplácel peníze s tak pronikavým pohledem, a když ji uviděl, někam se ztratil. Vrátil se za chvilku, sedl si vedle ní a dal jí do klína kytičku pozdních fialek. Ani to nevnímala, dívala se pořád na ty děti a poprvé se za ten poslední čas usmála. Balónky létaly jeden za druhým do nebes a stoupaly snad až k samotnému Pánubohu.

Když se zotavila, vybrala své úspory, pozvala řemeslníky a zařídila pro Zdeňka tu místnost nahoře. Celý pokojík obložila dřevem a dala sem knihovničku a Zdeňkovy horolezecké knihy.
U pana sklenáře Fojtíka nechala zasklít velkou fotografii Zdeňka, jak leze ve stěně, a velkou fotografii Zdeňkova miláčka, nejlepšího horolezce světa Rakušana Hermanna Buhla, který zahynul v Himálaji na Čhogori. Na té fotce byl Buhl, jak přechází nad sedmisetmetrovou hlubinou takový malý můstek, kterému se nedalo moc věřit.
Pak teprve napsala horolezcům, aby jí přivezli ty věci. Dovezli jí krosnu, kterou nechal v táboře, rezervní boty, batoh.
Vyprávěli jí o posledních Zdeňkových hodinách a o ledovcové Hoře smrti, kterou dodneška nezlezl žádný horolezec. Zdeněk s Karlem to málem dokázali. Šli jak očarováni dobýt tu horu a loučili se, jako by měli přijít příští jitro, a nepřišli už nikdy.

Výprava je nenašla. Udělali jim tam z kamene malý náhrobek a napsali tam jejich jména.
Ledovec se zřejmě rozštěpil a zase zacelil a oni zůstali zavřeni uvnitř. Propočetli, že jak ledovec ubývá a taje, vydá je hora ze svého zajetí a oni vystoupí jak bájné bytosti z ledové říše. Bude na nich všechno jak bylo, každá nitka, knoflík, jenom nebudou moci mluvit. Budou pět tisíc let mrtvi.

Paní Bendová napsala tři měsíce před výročím Zdeňkovy smrti do Prahy tento dopis:

Vážení páni horolezci,
brzy to bude rok, co zemřel můj syn Zdeněk a jeho přítel Karel. Zaplatila bych ráda tomu horolezci, který do těch hor zaletí. Chtěla bych, aby vzal s sebou Zdeňkovi květiny z mé zahrádky. Moc Vás prosím.

Vaše Bendová

Paní Bendové odepsali:

Milá paní Bendová,
Je nám velice líto, ale není možné to, co chcete. Nesehnali jsme nikoho na položení květin.

Horám zdar! Krutina

Když paní Bendová dostala odpověď, začala v Zdeňkově pokojíčku studovat cestu. Vyřídila si pas, v Praze si objednala letenku a koupila si horolezecké boty, péřovku, cepín a lano.
Vydala se sama do těch hor. V kufříku měla většinou jen horolezecké věci. Nahoře v batohu ležela kytice žlutých růží, zabalená do mokrého hadříku.
Letěla v obrovském letadle a ve velkém modru a pod ní byla země a ona byla vysoko nad ní. Dopravili ji vozem do horolezeckého tábora, kde to nebylo zlé, stály tu stany, svítila tu elektrika, vyhrával tu rozhlas.
Do výročí Zdeňkovy smrti chyběly dva dny. Příští ráno oznámila správci tábora, že jde hledat vzácné květiny a jestli se dnes nevrátí, přespí na nějaké salaši.
Naplnila si termosku čajem, vzala si půlku chleba a kus špeku, který jí dal v zimě soused ze zabíjačky. Na dno batohu horolezecké boty, péřovku, lano a cepín. Nemohla to ani zdvihnout na záda, bylo to těžké na jejích šedesát let.

Vydala se do míst, kde byla ta smrtící hora. Podle mapy a popisu těch, kterých se ptala, by ji měla snadno nalézt, musí stát asi půl kilometru nalevo od cesty docela osamělá.
Šla už dlouho. Pálily ji od slunce oči, a tak je sklopila a dívala se jen na tu zřetelnou cestu.
V poledne si ukrojila kus chleba, plátek špeku a zapila to čajem. Schoulila se do klubíčka, aby si odpočinula, zdálo se jí, že nemá sílu jít dál. Pálilo ji na prsou a nemohla chytit dech. Batoh byl příliš těžký, přebírala si drobnými prsty, co by tu mohla nechat a pak si to vzít na zpáteční cestě. Na co potřebuje lano? A tak je tu nechala ležet na cestě, zkroucené, jako nějakého zvláštního hada, který nikomu neuškodí. Pak šla dál a odpoledne nechala u stezky mezi kameny vztyčený cepín, aby ho zdálky viděla, až se bude vracet.
Její hora ležela ještě dál.
Když se setmělo, najedla se a napila. Zabalila se do péřovky a na nohy si obula místo kožených mokasínků silné drahé horolezecké boty, aby jí neumrzly v noci nohy. Schoulila se do klubíčka a do náruče si vzala zabalené růže, aby nezmrzly. V noci se jí zdálo, že umřela. Byla to krásná smrt, jaká může být jen ve snu. Přišel k ní Zdeněk a říkal jí: „Maminko, budeme spát teď spolu.“
Vzbudila se zimou. Cítila, jak jí omrzají nohy. Čekala, až se rozední, a už nejedla, jenom se napila a šla dál.
Vyšlo slunce. Hledala dál Horu smrti. Vzpomněla si na žluté růže, že by jim měla dát také napít. Sešla k malému pramínku, vyndala růže, pokropila je a pak namočila hadřík. Ten hadřík si dala na bolavé oči, lehla si na péřovku a odpočívala. Ulevilo se jí, viděla líp.
Odpoledne nechala na stezce horolezecké boty. Při západu slunce tu horu spatřila. Bylo to, jak jí říkali lidé. Musela tu horu z cesty jasně uvidět. Znala ji z desítek popisů a fotografií. Byla to Hora smrti. Jak tála pod sluncem, její stěny praskaly a duněly.
Opustila stezku a vydala se přímo k ní. Bylo tu plno puklin a rozsedlin, které obcházela. Ale přibližovala se k hoře. Když se dostala do její blízkosti, spatřila propast, ve které hučela voda. Našla malý můstek na druhou stranu. Podobal se tomu, po kterém přecházel na fotografii nejlepší horolezec světa Buhl. Udělala krok a začala se bát. Nešla dál. A tu jako by se objevil její muž Václav a povídal jí: „Mařenko, Buhl z toho dělá vědu, ale nic to není. Je to hračka. To já měl na střechách jiné problémy.“ A pak se jí zdálo, že jde Václav s ní a drží ji za ruku. Přešla na druhou stranu a spatřila mohylku. Stálo tam vytesáno v žulovém kameni:

ZDENĚK BENDA

KAREL HNÍZDIL

† 12. 6. 1967

To bylo přesně před rokem. Sedla si a dívala se unavenýma očima k vrcholu, jako by chtěla spatřit svého Zdeňka ukrytého v hoře. Ale nikde nic neviděla, jenom bílou horu, která přestala v podvečer rámusit a ztichla. Byla to hora krásná a vznešenější než všechny hory, které viděla a o kterých četla. Svítila do dálky a jen zlatá hvězda jí chyběla na špičce. Tak to tedy byla hrobka jejího syna, hrobka, jakou nemají ani králové a královny.

Neměla k té hoře nenávist. Jenom tady pociťovala velkou únavu z celého života. Chtěla už odejít, když si vzpomněla na růže. Vyndala je z hadříku a položila je na mohylku.

A pak šla a přešla zas ten můstek, a už nemyslela na pana Buhla ani na tátu. Vydala se zpátky.

Naposled se otočila.

Na bílém sněhu byly ještě vidět růže. Zářily zvláštní žlutou barvou, jakou nikdy neviděla. A nad nimi ty růže hlídala hora. Obrovská krásná hora, veliká jak veliká růže.

DOVEDETE SI VŮBEC PŘEDSTAVIT, JAKOU JSEM MĚL radost, když jsem se po válce dověděl, že pojedu závodit do Švejcar? Celou válku jsem startoval jen po českejch a moravskejch městech, už Slovensko bylo pro mě veliká a nepoznaná cizina. A Švýcarsko, o tom jsem si schovával takovej obal na křídovým papíru od švýcarský čokolády, na kterým byly natištěný krásný bílý hory a pod nima se pásly na světle zelený traviče červený tlustý krávy se zvoncema na krku. A taky jsem věděl, že v tyhle báječný zemi neznají vůbec válku a že umějí dělat výborný hodinky.

Strašně jsem se těšil. Mezitím byly ještě u nás domácí závody, startoval na nich francouzskej cyklista Otek, kterej se narodil a dlouho žil v Čechách a kterej vyhrál ve Francii velikej závod Paříž-Remeš. Říkalo se o něm, jakej je kanón a jaká je to úžasná pocta pro českou cyklistiku, že u nás bude startovat. Ale já neměl před ním vůbec žádnej respekt a v tom domácím závodě jsem mu ujel a nandal mu to o sedm minut. Otek byl takovej menší, plešatej, po závodě ke mně přišel celej zkroušenej a povídal:

„Vždyť ty seš ohromnej kanón. V tom Švýcarsku budeš favorit."

Já byl asi skutečně dobrej, protože doma jsem vyhrával kdekterý závody. To zřejmě dělaly ty housky a chleba. Dneska už vyšpekulírovali, že člověk má někdy v tréninku sportovat se zátěží a potom se v závodě bez tý tíhy cejtí lehčí. Já to tenkrát dělal nevědecky, rozvážel jsem na zádech v nůši pečivo a chleba. A skutečně, bez tý nůše se mi pak v závodě jezdilo líp. Pak to asi bylo tím, že jsem se i za války pořádně najed, vůbec jsem nebyl podvyživenej jako někteří kluci. Měl jsem správný cyklistický tělo, byl jsem dlouhej, samej sval a samá šlacha a velký plíce jako zvon, prostě všechno, jak má bejt.

Do toho Švýcarska jsme jeli pětitunkou táty Josífka. Pořídil nám nahoře takový prima lavice, z kterejch jsme měli výhled po celým okolí. Ujížděli jsme českým a potom německým krajem. Byli jsme úžasně mladí a před námi se jak v nějaký pohádce otvíral celej svět. V Německu jsme hulákali na americký a anglický vojáky, oni zas volali na nás a my jsme se cítili jak nějaký vítězové. Potom jsme zpívali spousty písniček a bylo nám moc fajn. Krajina se jevila čím dál hezčí, a jak jsme vjeli do Švýcarska, úplně se naplnily mý představy. Hory jak ohromný domy a pod nima osamocený silný smrky a ještě níž nádherný louky se zrovna takovejma červenejma krávama, co jsem měl doma schovaný na tom obalu od čokolády.

V Curychu nás ubytovali v přepychovým hotelu, na podlaze v pokojích ležely tlustý koberce a každej pokoj měl vlastní koupelnu s vanou zapuštěnou v kachlíčkový podlaze. Koupelnu sestavili ze samejch zrcadel, a tak se tam člověk viděl ze všech stran. Svlík jsem se do naha a okukoval se v zrcadlech, byl jsem docela ucházející kluk, všechno jsem měl jak se patří. Potom jsem si vlez do tý vany a pustil na sebe vřelou vodu a myslel jsem na to, jak by se asi divila moje máma, kdyby mě tady viděla.
Po prima večeři jsem se šel projít s Myškou, kterej měl se mnou startovat v tom silničním závodě. Zahli jsme do takový maličký uličky, na jejím konci byl přepychovej hodinářskej krám a v něm ležely za výkladem hodinky. Prohlížel jsem si jedny po druhejch, ale najednou se mý srdce přímo zastavilo. Na plyšovým polštářku svítily zlatý hodinky – se stopkama. My jsme o takovejchhle říkali, že jsou i s vodotryskem. Přitiskl jsem nos až na sklo a četl značku: OMEGA. Pak jsem zašeptal Myškovi:
„Vole, vidíš ty hodinky? Už jsi někdy spatřil na celým božím světě něco tak krásnýho?“
Myška vrtěl hlavou. U tý výkladní skříně jsem stál snad půl hodiny. Myška mě musel odtamtud přímo vodtáhnout. Já hodinky nikdy neměl a teď jsem po nich hrozně zatoužil. My u nás vlastnili v rodině jen jedny předválečný náramkový hodinky a ty šly moc blbě a náš táta je vyměnil po revoluci s jedním ruským vojákem za pytel cukru. Ale tyhle hodinky byly dočista něco jinýho, byl jsem přesvědčenej, že takový hodinky nemá ani náš prezident. Se stopkama. A zlatý. Ležel jsem večer v posteli pod jemnejma peřinama a pořád jsem je viděl před očima na tom plyšovým polštářku.
Druhej den jsme jeli na kolech na start.
Sluníčko už na tom švýcarským nebi hřálo a já se cejtil v náramný formě. Na hodinky jsem v tom frmolu zapomněl, už jsem myslel jen na to, jak to zajedu. A taky na to, abych se nezapomněl vyprázdnit a abych měl v láhvích dost čaje. Když už jsem měl všechno zajištěný, stál jsem poblíž startu s Myškou a tátou Josífkem a pozoroval jsem, jak se sjíždějí cyklisti všech možnejch národností. Tenhle příjezd na start v čistejch dresech je vždycky taková malá slavnost. Skoro každej má dres v jiný barvě, černý vlněný kalhotky a na nohou sněhobílý punčošky a tmavý tretry.
Vtom jsem spatřil Otka, přiletěl prý včera z Paříže. Ušklíb se přátelsky na mě a proplétal se k nám. Byl nádherně vymustrovanej v modrobílým dresu a měl nádherný žlutý kolo LA PERLE. Pozdravil nás a mě táh stranou:
„Martine, je to dohodnutý. Kdybys náhodou vyhrál, tak se ke svýmu kolu nehlas, dej ho mně a hned popadni moje kolo. Oni tě s tím mým vyfotografujou a budem z toho mít prachy.“

Vytřeštil jsem na něho voči, vždyť jsme si nic takovýho nedomlouvali. Ale nebyl jsem schopen nic říct, jenom jsem zakoktal, že tedy jo, protože jsem si v tu ránu zas vzpomněl na ty zlatý hodinky, to byla cesta, jak jsem se moh k nim dostat. Vono se to tady občas takhle dělá kvůli reklamě. Tak třebas Louison Bobet jede na pořádným kole, ale má ho přelakovaný na jinou srabovou značku, vod kterýho pobírá peníze. To proto, že se pak závodníci a kluci, co kola nejvíc kupujou, vždycky ptají: Na čem jel vítěz? No a pak jdou ty vítězný kola víc na odbyt. Já tedy měl jet na českým kole FAVORIT a po závodě jsem ho měl nepozorovaně vyměnit za LA PERLU. Otek si musel v tomhle závodě strašně věřit, když už to s tou firmou napřed dohod. A já vod tý doby opět začal myslet na ty zlatý hodinky.
Okukoval jsem soupeře, klobouk dolů, co to bylo za řemeslníky. Švejcar Meisner, Francouz Chéron, Belgičan Kreyzel. Mě a Myšku tady nikdo nebral vážně, to jenom Otek mě v tý mý formě považoval za favorita. Fotografové nás ani jednou nesmáčkli, trochu mě to mrzelo a dostával jsem zdravý závodnický vztek.
Závod se jel na okruhu, dělalo to osm kol po dvaceti kilometrech, celkem tedy sto šedesát kiláků.
Vypustili nás.
Šlapali jsme jako na každým počátku v houfu, Myška se držel za mnou, Otek byl někde vzadu, počítal s tím, že v první půlce závodu se nebude nic dít. Já zas byl pořád mezi prvníma, občas jsem se octnul na samotný špičce pelotonu a udával jsem tempo. I když jsem byl občas v čele, nikdo mě z těch velkejch řemeslníků nebral vážně, byl jsem pro ně neznámý numero. Uvědomil jsem si, že to pozdějc může bejt pro mě obrovská výhoda.
Jelo se mi dobře, cejtil jsem se v náramný formě. Bylo taky báječný počasí, přehazovačky tiše bzučely a já měl dokonce ještě čas rozhlídnout se po krajině. Projížděli jsme v každým kole takovou vymalovanou vesničkou se špičatým kostelíkem, potom podél velikýho modrýho jezera, u kterýho stála elektrárna, vod který vedly vysoký stožáry s elektrickým vedením. Vzpomněl jsem si na výbornýho kluka, mechanika Frantu; když mu bylo šest let, spad mu z takovejchhle stožárů táta a zabil se, Franta vždycky zesmutněl, když jel kolem podobnejch sloupů, a jeho voči jako by jim něco vyčítaly. Ve třetím kole odpad Myška. Snad jsem mu moh trochu pomoct, ale nemoh jsem pro něho riskovat, nesměl jsem ztratit spojení s čelem pelotonu.
Ve čtvrtém kole jsem uviděl Myšku, jak blije na kraji pankejtu. Byl bledej jak smrt a hlavu měl svěšenou mezi koleny, jeho kolo leželo pohozený stranou.

Mně samotnýmu se ten závod zdál dokonce pomalej, a tak jsem v pátým kole ujel se Švejcarem Meisnerem. Ostatní nás ani nehonili, protože do cíle ještě zbejvalo víc jak šedesát kilometrů. Švejcar ale mýmu umění moc nevěřil, nepovažoval mě za vhodnýho partnera. Nechtěl prostě se mnou jet, šlapal, jako by o nic nešlo. A tak jsem jen já jel na plný kule. Ale takovej únik, kde jeden maká a druhej na to kašle, je předem vodsouzenej k nezdaru. Byl jsem nakrknutej, naděje na vítězství, a tím i na hodinky se zmenšila. Moh jsem jet sám, ale šlapat takovouhle štreku bez jakýkoliv pomoci, to by bylo čirý bláznovství, tak dobrej jsem zas nebyl, abych to moh vydržet.
Zpomalil jsem taky a vostatní nás v šestým kole dohonili. Otek na mě křičel:
„Ujel jsi moc brzy!“
V sedmým kole unikl jeden Talián a jeden Belgán, ale po pěti kilometrech jsme je dotáhli. Už šlo do tuhýho, teď to prostě frčelo, šlapalo se na plný pecky, jeden cyklista za druhým odpadal.
Vjížděli jsme do posledního kola.
A teď se ukázalo, jaká to byla obrovská výhoda, že jsem byl pro ostatní neznámý numero. V tom osmým kole jsem nastoupil ze zadní pozice a nikdo po mně nešel. Ohlíd jsem se a měl jsem dobrejch sto metrů náskok. Dal jsem hlavu dolů a šlapal jak pominutej. Teď už pro mě neexistovala krajina, vnímal jsem jen šedivej pruh asfaltu přede mnou – rovina – zatáčka – stoupání – klesání – zatáčka – zatáčka… Po stranách přibejvalo lidí, který na mě něco volali. Za mnou už hučely doprovodný auta, to znamenalo, že mezera mezi mnou a pelotonem se zvětšila natolik, že do ní auta mohly vjet. Svaly a plíce mi bezvadně fungovaly, nabíral jsem vzduch a hlasitě ho vyfukoval. Jel jsem už dlouhatánskou dobu sám, když mě předjel motocykl s tabulí, na který stálo, že mám „2 MINUTEN“; tedy dvě minuty náskok. To bylo báječný! Do cíle mohlo bejt takovejch pět kilometrů. Pak jsem začal mít strach, aby se mi nepodělalo kolo. Vždyť kola dělali v Rokycanech v tý znárodněný výrobě takřka na koleně, makal tam na nich právě mechanik Franta a rozumy jim dávali ještě starší dělníci. Možná že tihle chlapi měli, jak se říkalo, zlatý český ruce, ale kola ještě za moc nestály, neměli na ně vhodnej materiál, brzdy nebyly moc dobrý a taky přehazovačky byly zastaralý. Přistihl jsem se, jak si šeptám:
„Moc tě prosím, pámbíčku, ať se mi nic nestane. Moc tě o to prosím.“
Vydržel jsem ten únik až do cíle.
V pelotonu za mnou se přihnal i radostnej Otek. Slez z kola a hrnul se ke mně:

„Já to věděl, že vyhraješ. Dej sem to kolo!“
A vtom mě napadla taková blbost, že by to bylo nevděčný vůči mýmu kolu, který mi vydrželo celej ten těžkej závod. Vzpomněl jsem si taky na ty elektrický stožáry u toho modrýho jezera a na smutný Frantovy voči, co by tomu asi řek, kdybych to jejich kolo FAVORIT, na který byli tak pyšný, vyměnil za LA PERLU. Co by si asi pomyslel starej Petr, kterej si vždycky na výrobě českejch kol tolik zakládal a kterej tomu zasvětil celej život. Couvl jsem s mým kolem a přitáhl ho k sobě. Otek se na mě zděšeně a nechápavě díval.
Pak už byl závěrečnej ceremoniál a fotografování. Dali mi za vítězství vavřínovej věnec. Peníze žádný. Vo ty hodinky jsem se tak definitivně připravil.

K JEDNOETAPOVÉMU ZÁVODU Z MĚSTA M. V ČECHÁCH do města S. se přihlásil Francouz, muž z vlasti slavných cyklistů Louisona Bobeta, Jacquese Anquetila, Rogera Riviery. Pojede prý na kole rochet-speciál. Vyhrál závod středu Francie. Je výborný taktik a výbušný sprinter.

Jenže nikdo neměl ty zprávy potvrzeny, zatím to byly jen dohady.

Závodníci tedy pokračovali ve vydatném obědě, trpělivě rozmělňovali velké bifteky.

Náhle se otevřely dveře jídelny a v nich stál on. Blankytný dres. Kolem hrudi tři národní pruhy. V bílém pruhu se skvěl nápis AC, v růžovém DAGNE a ve světlé modři FRANCE. Kalhotky s písmeny MERCIER HUTCHINSON v barvě inkoustu a zcela nové černé tretry. Jeho ruce si lehce pohrávaly s lahví značky LE PARISIEN. Všem se uklonil, a teprve nyní jsme si mohli prohlédnout jeho příjemnou tvář, tělo a hlavně nohy. Měl mohutná cyklistická stehna s tvrdě vystupujícími svaly. Nebyl sice tak vysoký jako Louison Bobet, jehož známe z fotografií, ale jeho trup se zdál souměrnější. Měl hezký obličej a zářivý úsměv. Vyvolal velký dojem; někdo polekaně hekl a Jarda Zelený, vytrvale jezdící na konci pelotonu, to pronesl nahlas:

„Pánové, to je ale frčák!“

U rohového stolu nejlepších cyklistů rostlo vzrušení. Najednou se zvedl Pepík Mráz a šel ke stolu pořadatelů.

„Zdar, soudruzi!“

Přikývli a zeptali se:

„Co je, Pepku?“

„V cíli je za první místo tranzistor. V propozicích tohoto závodu stálo, že jde o domácí soutěž. A teď sem vemete Francouze!“

Ředitelství závodu se odebralo k menší poradě a poté oznámilo, že tranzistor bude mimořádně i za druhé místo.

V zdánlivém klidu tedy všichni dojedli a za další hodinu nastoupili na hromadný start. Odtud šel každý k startovní čáře sám a představoval se tak zástupům na obou stranách kolonády.

První vykročil Francouz, zjistili jsme už jeho jméno – Groussard, Daniel Groussard. Jak se nesl vedle svého stroje rochet-speciál, podobal se červenému balónku vypuštěnému nad příbojem. Tento děj probíhal

v lázeňském městě pro paní a dívky, kde už muž, natož Francouz, byl nesmírnou vzácností. Unášela ho bouře potlesku. Sňal z hlavy bělounkou čepičku, přiložil ji nejprve na srdce a potom s gestem d'Artagnana s ní mával nahoru a dolů. Ženy jásaly a už nikdo po něm nesklidil ani setinu potlesku.

Vyjeli.

A jak se dalo čekat – Groussard zaujal čelné postavení. Dokonce v ulicích města se prvním vzdaloval a v pelotonu z něho v této chvíli viděli jen oblouk zad. Nohy mu lehce kmitaly a jeho kolo se po dlažebních kostkách doslova vznášelo. Dosud projížděli městem po rovině. Ale baráčky se zmenšovaly, v předměstí se objevovaly první zahrádky a z nich zvědavě vykukovaly slunečnice.

Zdolávali první kopec. I ti nejslabší měli ještě dost sil a vyjeli ho v sedle; vypadali teď jak stádečko pilných mravenců lezoucích na vrchol své pyramidy.

Jenže Groussard si překvapivě stoupl do pedálů a rozhoupal se nad rámem kola. Mrázovi za ním se zdálo, že také zpomalil. Předjel ho. A také ostatní ho zprvu pozorovali a pak předjížděli.

Co je s tím Francouzem? Je to jeho taktika?

Už jel jako poslední. Tvářil se nesmírně vážně a kroutil ústy.

Jarda Zelený šlapal vedle něho na konci pelotonu (jezdil na závody hlavně proto, že zde byla psina a zadarmo jídlo). Měl vybledlý modrý dres a chatrné kolo značky Ideál; chrastilo jak velikonoční řehtačka a vedle Francouzova rochet-speciálu vyhlíželo jak žebřiňák vedle cadillacu. Ještě chvíli se oba drželi na konci pelotonu, ale pak mezera mezi nimi a skupinou neúprosně rostla, až na silnici zůstali docela sami. Těsně za nimi spokojeně bručela jawa staršiny esenbé Dolejše; vezl vlajku se šachovnicovým polem a uzavíral celý konvoj.

Groussard jel teď na posledním místě a strašně se potil. Občas vstal ze sedla a opřel se plnou vahou do pedálů, a kolo rochet-speciál tak trhavě skákalo za staříčkým ideálem.

Jarda Zelený se otočil a zazubil se na Groussarda:

„Tak pojeď, Francouzáku, máme před sebou ještě pořádný kus."

Groussard přikývl, jako by rozuměl. Mrzelo ho, že jede poslední. Za městečkem dojel všemi silami vedle Zeleného a vyhrkl na něj česky:

„Ti plázni vpšedu tak pospíchaj!"

Zeleného málem srazila jeho čeština z kola, vůbec nebyl schopen řeči. A Groussard pokračoval:

„Jak se ménuješ?"

„Zelený… A cože mluvíš česky? Že ty jsi hovno Francouz, ty si z nás utahuješ, viď?“
„Já Francúz. Já zde na náfštěvě u tetky. Koupila jsem si ve Francii nový kolo a nový dres, abych tu mohla závodit. Myslela jsem, že váš lid na kole moc neumět.“
„Tak jó. To je jiný kafe. Tak pojeď, kamaráde.“
Zelený pobízel Groussarda i nadále a další vesnicí projel před ním. Ten zajel zas vedle něho:
„Selény, já pšes město první, aby lidi nežekli, že Francúz poslední. Za městem zas ty vpšedu a já druhý. Já za to poslala z Francie foňavky – šanel pět.“
Zelený nevěděl, co je to voňavka Chanel 5, ale souhlasil a v další vesnici přepustil Goussardovi své předposlední místo. Lidé jim mávali, volali na ně, a tak se Francouz tvářil nesmírně spokojeně.
Rozpřádal další hovor:
„Jak daleko občerstvovací stanic?“
„Do cíle je asi padesát kiláků. Ale tam už pro nás stejně nebudou mít nic k jídlu.“
Groussard pustil jednou rukou řídítka a plácl se do prsou:
„Ale pro mě ano. Já Francúz.“
„Voni se na tebe taky vyserou,“ řekl odevzdaně Zelený.
Ujeli dalších deset kilometrů a Groussard začal hekat:
„Selény. Pudem kousíček pěšky. Bolí mě moc nohy.“
Zelený, jenž už toho měl také dost, přikývl. Slezl a vykročil. Šlapali teď podle kola, zdvihali nohy do výše jak čápi na mokřivé louce, Groussard pobízel:
„Ještě fýš! Aby krev proudila!“
Za nimi přejížděl od škarpy ke škarpě staršina Dolejš a jenom kroutil hlavou nad tou podívanou.
Ušli asi sto metrů, když Groussard rozhodl:
„Už nepudem pěšky. Mám nový tretry. Já bych je rozbila.“
Kolo rochet-speciál pak už nestačilo ani stařičkému ideálu; Zelený se Groussardovi vzdálil a na rozloučenou prohodil:
„Nezlob se, kamaráde, ale musím jet, oni by mi v cíli všechno zbaštili.“
A tak na silnici osaměl staršina Dolejš na jawě a cyklista Groussard. Francouz nyní zesmutněl. Jeli dlouho, až se bodrému staršinovi Francouze zželelo. Dojel k němu a ukázal mu, aby se chytil. Když uslyšel, že umí česky, řekl:
„Chytni se. Jak pojede nějaké auto, tak se pustíš a pak zase chytíš.“

Jeli svorně a přibližovali se k pelotonu.
Byli jsme s rozhlasovým reportérem čurat v lese. Když nás míjeli, frčeli šedesátkou. Francouz Daniel Groussard přitom držel Dolejše za pouzdro s pistolí ráže sedm pětašedesát.

To všechno se dělo v době, kdy mezi socialistickým Československem a kapitalistickou Francií visela železná opona, a mně se tak zase potvrdilo, že sport sbližuje lidi i národy.

Díky staršinovi Dolejšovi nepřijel Groussard na stadión S. tak pozdě, lidé na něho ještě čekali, protože v této zemi je dobrým zvykem vítat i posledního. Jenže v občerstvovací stanici už žádné párky neměli, poslední snědl Jarda Zelený. Groussard však prohodil: „Nefadí," a hnal se k děvčeti, které dostalo od vítěze Pepíka Mráze květiny. Groussard si s francouzskou nonšalancí květiny vypůjčil a jal se objíždět čestné kolo.
Lidé tleskali, provolávali mu slávu, že statečně dojel, a Groussard (později mi sdělil, že to byl jeho první závod v životě) prožil prý u nás v Československu v ten čtvrtek srpnového dne roku 1957 nejhezčí den svého života.

JAKUB NOVÁK, REDAKTOR DENÍKU NOVÝ SVĚT, USEDL NA verandu vilky u břehu Berounky a snídal. Velcí chlapci už odjeli nadzemní dráhou do školy a manželka Júlie odletěla s nejmladším synem Jirkou na plavecké olympijské soutěže do Podolí.
Jakub měl dnes výtečnou náladu. Ráno muškařil na oblíbeném šumavském potoce, přiletěl tam brzo ráno, vykoupal se v horské vodě a pak vybral a nasadil na růžovou šňůru svou oblíbenou japonskou mušku Blue Star. Dostal pět krásných pstruhů a stačil se ještě vrátit na své vzdušné lodi, aby pstruhy udělal chlapcům a Júlii k snídani. Sám si dal pražský chřupavý párek a k němu popíjel coca-colu, nápoj, který vynalezli kdysi Američané.
Rozhodl se, že v deset hodin odletí. Do desíti chyběly dvě minuty. Vstal a vyndal ze své sportovní skříňky trenýrky, tričko a běžecké tretry. Nasedl do dvoumístné bezhlučné lodi a zapnul motor. Vystoupil do výšky dvou set metrů a zamířil na lehkoatletický stadiónek v Berouně. Ve vzduchu se to hemžilo bezhlučnými loděmi a obrovitými letadly, přiletělo jich sem tisíce ze všech světadílů. Ještě štěstí, že už před dvaceti lety se zvláštním zařízením vyloučila možnost srážek.
Objevil se berounský stadiónek.
Přistál na lodním parkovišti, vylezl ze stroje a ani ho nezamkl. Lodě se od loňského roku, kdy vstoupily na seznam zboží, co bylo zadarmo, už vůbec nekradly. Na stadiónu běhaly, skákaly a házely desítky lidí, mezi nimi mnoho cizinců, trénujících na lehkoatletické soutěže olympijských her. Pozdravil se s doktorem Proškem z Berouna:
„Dobrý den, doktůrku, jak to jde?“
„To víte, není to už ono. Padesátka na krku, a tak to už tak neběhá. A co vy?“
„Trénuji teď denně jen hodinu, ale většinou v lese. Raději lítám na ryby a chodím do redakce. Novinařina mě baví, ale to víte, denně nedám novinám víc jak tři hodiny. Sport a rybařina jsou pro zdraví důležitější.“
Rozloučili se, doktor odjel hned nato ve svém zeleném voze a Jakub začal trénovat. Znovu a znovu dával nohy na startovní bloky a vyrážel. Potřeboval ještě zlepšit odpíchnutí, ale stále při něm ztrácel příliš času. Cítil se v dobré formě, svaly výborně zapínaly a fungovaly. Byl dosud mladík, šlo mu na osmatřicet, zúčastňoval se ještě závodů pro příchozí. Nebral však běh jako své hlavní zaměstnání. Tím nejkrásnějším byla novinařina, jeho největší láska. Ale příliš vyčerpávala mozek. Dnes musí skončit s běháním dřív, zúčastní se ještě před fotbalem v pražském hotelu Majestic interviewu

s Hosty z planety F. Zaběhl poslední úsek a setřel z čela pot. Těšil se do sprch. V kabině svlékl propocené tričko a trenýrky a pustil na sebe proud horké vody. Pocítil mdlou únavu, zápach nakyslého potu zmizel, voda ho srážela až ke kachlíčkové podlaze, nejraději by se skulil na zem do klubíčka a nechal na sebe téci ten lahodný příval. Prožíval jeden z nejpříjemnějších pocitů. Tuhle chuť krásné únavy, odtékajícího potu z uvolněných pórů, střídání vlahé vody s pronikavě studenou už museli znát římští gladiátoři.
Vykročil k lodi, spustil motor. Rozhodl se, že na oběd nepůjde, někdy ho unavovaly vydatné obědy v přepychových restauracích. Mohl by si vzít dvě výživné tabletky telecího nebo skopového masa, ale neměl na ně také chuť. Raději si dá pomeranče, ovoce jedl k obědu ze všeho nejraději. Bezmyšlenkovitě okrajoval oranžovou slupku a sledoval proudy vzdušných lodí, mířících ku Praze. Dojedl třetí pomeranč a vzlétl, připojil se k těm, co mířili k Novému jižnímu městu. Cítil se po tréninku báječně.
Objevilo se pod ním Nové pražské jižní město. Domečky a vily mezi zelení sadů a lesů téměř neviděl, zřetelně se rýsovaly jen největší budovy.
Jednou z nich byl hotel Majestic.
Přistál na obrovském parkovišti.
Pozdravil se s vrátným a vešel do hlavního sálu; bylo nabito. Hosté z planety F za svého měsíčního pobytu neřekli o sobě téměř nic, jako by se obyvatel Země báli. Dneska měli poprvé hovořit o tom, jak na planetě F provozují sport. „Vítáme vás, pane Nováku," pozdravil ho číšník a automaticky před něho postavil sklenici šťávy Racus, jež byla zároveň preventivním lékem proti rakovině. Bylo samozřejmé, že ho číšník zná, patřil k nejpopulárnějším osobnostem země.
Hosté z planety F přicházeli, vítal je potlesk. Znal je už z televizních přenosů, ten tisíciletý se jmenoval Dot a jeho o něco starší druh byl Kan. Měřili dobré tři metry, byli štíhlí a nádherní se svýma červenýma očima. Poprvé je uviděl takhle zblízka, a tak z nich šel trochu strach, s hrůzou pomyslel na to, kdyby tak tihle Hosté napadli teď už mírumilovnou Zemi. Ale zatím nikdo zřejmě strach neměl, protože Hosté hned po příletu prohlásili, že nikdy nepoznali válku. Kan hovořil jednotnou řečí Země, zvládl ji tedy velmi brzy. Vyprávěl o tom, že jedinými dvěma sporty na planetě F je jaksi fotbal a běhy.
Jakub si nic neznamenal z těch úžasných zpráv, všechno, co se tady bude říkat, dostane napsané při odchodu.
Africký novinář chtěl objasnit systém při fotbalu.
Kan vysvětlil, že výsledek se sestavuje z počtu vstřelených branek a z hodnocení krásy předvedené hry.

Dot pak vyprávěl o krátkých a dlouhých bězích. Také zde vyhrává běžec s nejlepším časem, ale do výsledku se započítává, jaký měl sportovec talent v době, kdy začínal se sportem. Dosažené časy na planetě F byly fantastické. Úsek dlouhý zhruba sto metrů běhali kolem tří sekund. Ještě tisíciletý Dot předvede zde na olympijských hrách sto metrů za čtyři sekundy tak, jak už to zaběhl ukázkově v San Francisku. Ale na F planetě Dot mezi nejlepšími běžci nebyl, příliš času strávil létáním ve vesmíru.
Jakub se zeptal, jak se měří na planetě F talent. Dostal odpověď, že tam existují měřiče talentu pro všechny F-obory.
Jakub Novák si vzal u východu zapsaný průběh rozhovoru, půjčil si u vrátného diktafon a vyšel na terasu hotelu. Usedl ke stolku a namlouval komentář o sportu na planetě F:
„Obyvatelé planety F jsou chudší, pokud jde o sporty. Znají jen dva a ostatní chtějí zavést tak, jak je viděli u nás na Zemi. Úžasné je to s měřičem talentu. Na planetě F je vlastně vítězem ten, kdo odvede v tréninku a závodě nejvíc práce. Talent se odečítá, což je absolutně spravedlivé."
Jakub zakončil článek tím, že by pozemšťané měli od Hostů z planety F získat princip měřiče talentu.
Odnesl pásek sekretářce hotelu Majestic a ta ho okamžitě odeslala potrubní postou do redakce Nového světa.
Pak se Jakub rozlétl na fotbal.
Stadión na Maninách spatřil zdálky, topil se v záplavě sněhobílých olympijských vlajek.
Zaparkoval loď a vydal se na novinářskou tribunu.
Hlediště bylo plné, na střetnutí Angola-Anglie přišlo dobrých sto deset tisíc diváků. Hrálo se. Usedl a zprvu jako by nevnímal hru. Uchvátil ho pohled na světlý trávník zalitý sluncem. Po něm se jak po veliké zelené šachovnici pohybovaly bílé a červené figurky. Přimhouřil oči a oddal se pokoji duše naplněné blahem. Už dlouho tady nebyl, a tak ho tento pohled tolik vzrušil. Nechtěl zatím myslet na hru, stačilo, že je na fotbale.
Ale po chvíli přece jen začal vnímat průběh. V tomto vyřazovacím zápase byli favority černoši z Angoly, kteří na posledních olympijských hrách Angličany porazili. Angličané se stali v době, kdy se ještě fotbal dělil na amatérský a profesionální, dokonce mistry světa, ale to už bylo dávno.
Teď právě Angolci útočili.
Míč si přihrávali hlavami, pak patičkami, posílali ho na dlouhé vzdálenosti anebo do něho jen ťukali.
Angličané byli chvílemi bezmocní.

Na černé olympijské tabuli vyskakovala jména hráčů, vždycky se objevilo jméno držitele míče. SULI – KAMEL – ALI – GÓL. Kamel poslal Alimu míč vzduchem a ten ho umístil nůžkami přes hlavu do růžku anglické branky. Angolci tedy vedli a zcela ovládli hru. Zakládali krásné akce a sklízeli za ně bouře potlesku.
O přestávce se objevovaly na olympijské tabuli atletické a plavecké výsledky.
Jen jediná věta tu zůstala z dřívějších věků, a tou bylo zářící heslo Pierra de Coubertina:

NEJDŮLEŽITĚJŠÍ NA OLYMPIJSKÝCH HRÁCH NENÍ VÍTĚZIT,
ALE ZÚČASTNIT SE JICH, PROTOŽE PODSTATNÉ V ŽIVOTĚ
NENÍ DOBÝVAT, ALE BOJOVAT.

Heslo viselo v čele olympijských her stovky let, ale naplnilo se teprve v tomto století, kdy všichni měli pro sport stejné podmínky.
Sportovních soutěží olympijských her se už zúčastnily stejně jako před čtyřmi léty všechny země světa. Nejen zúčastnily, ale také bojovaly, jak chtěl Coubertin. Už také neexistovaly bohaté a chudé národy. Poté co se vytěžily obrovské materiální hodnoty z moří a oceánů a co kosmické koráby přivezly z neobydlených planet milióny tun hodnotných potravin, potvrdilo se, že skvělí sportovci vyrůstají i v dříve chudých národech, nadvláda Sovětského svazu a USA ve sportu skončila. Na olympijské tabuli vyskakovaly za jmény sportovců názvy zemí, které dříve nezískaly jedinou medaili.

MAROKO – PÁKISTÁN – MALI – AFGANISTAN – GRÓNSKO

Netrpělivě čekal, až se objeví na světelné tabuli vítězové běhu na sto metrů. Konečně začala naskakovat zářící čísla a písmena:

100 metrů finále:

1. ZAKI	SENEGAL	8,92
2. SALEM	INDIE	9,01
3. NEFAD	JORDÁNSKO	9,03
4. CONRAD	USA	9,20
5. TROJNIKOV	SSSR	9,22
6. DEMOKRITOS	ŘECKO	9,29

Stovka tedy dopadla podle očekávání. Vyhrál světový rekordman Senegalec ZAKI, jediný na světě uměl sto metrů za 8,80 sekundy. USA a SSSR skončily bez medaile. Jméno ZAKI teď letělo světem, ale vlajka Senegalu se na lehkoatletickém stadiónu nevyvěšovala, ani hymnu už nehráli, národy se podle usnesení SVĚTOVÉ RADY nesměly vyvyšovat jeden nad druhý.
Začal druhý poločas.
Angolci znovu útočili. SULI unikal, kličkoval a střílel, anglický brankář BRUKE vyrážel jeden míč za druhým. Angličané ke konci vyrovnali hru, bílé a červené dresy se teď přenášely z jedné strany na druhou, připomínalo to vlajky třepotající se v závanech větru.
Tři minuty před koncem dal KAMEL druhý gól. Angola vyřadila Anglii. Obě mužstva pozdravila, a tím to skončilo.
Jakub Novák se zvedl, pokynul kolegům novinářům a klesal s davem k východu. Poletí domů. Bylo to báječné, že bydlel mimo město. Cesta vzduchem ho uklidňovala, také teď zapnul motor a zamířil k obvodu města. Pod lodí mizely městské čtvrtě, objevila se řeka, po chvíli do ní přitékala jiná, Berounka. Letěl nad řekou a přemýšlel, kolik je letos v tomto úseku ryb. Pod ním mizel Radotín a Černošice.
Před svou vilkou začal klesat a přistál na malinkém parkovišti. Júlie se už vrátila z plaveckých soutěží, její modrá loď tu už stála. Vešel, Júlie chystala večeři. Vstoupil do kuchyně a políbil ji.
„Dobrý večer, drahoušku.“
„Dobrý večer, Jakube. Jak ses měl?“
„Báječný fotbal, Júlie. Angolci jsou skvělí. A ty?“
„Izraelci a Arabové jsou báječní plavci. Úplně pobili ostatní.“
„Kde jsou kluci?“
„Koupou se v řece.“
„Mám ti s něčím pomoci?“
„Ne, chystám jen bifteky.“
„Velké?“
„Obrovské, miláčku.“
Jakub vyšel na verandu a usedl do houpacího křesla, kýval se a naslouchal zvukům řeky. Nesl se sem také vysoký písklavý hlas Josefa. Nejmenšího Jirku nebylo slyšet, zřejmě zase seděl na břehu a čučel. Úplně paf však byl Jirka do knížek a malování. Kreslil teď loupežníky s velkými břichy a ohromnými noži. Večer mu bude Jakub před spaním číst, přivezl včera nádherné čertovské pohádky Jana Drdy.

Zapálil si lulku, nebylo to nejzdravější, ale jednou denně si ji dopřával. Vypouštěl kouř v obláčcích a sledoval, jak se rozptyluje v nastávajícím šeru.
Zvuky od břehu zmizely, kdesi v rákosí se rozkřikovala žába. Jakub pomyslel na to, jaký to byl nádherný den. Začala se mu zavírat víčka a klimbal, lulka mu vypadla z ruky, křápla o podlahu a vysypala se…

JAK TO ČLOVĚK PROHRÁL A POTOM VYHRÁL

Nejdřív jak to prohrál

ZAKLEPAL JSEM NA HOTELOVÝ POKOJ A VSTOUPIL. Belgičan seděl již umytý, oblečen do světle zelené košile a bílých kalhot. Byl mladý, nanejvýš třiadvacet. „Posaďte se. Slíbil jsem vám svůj příběh…“ Po těch slovech zmlkl. Až po chvilce se pomalu rozpovídal: „Když jsme přijeli do Varšavy, dívali se na mne mnozí s obdivem. Znali mě, věděli, že jsem vyhrál několik etapových závodů, a já jsem nepochyboval o tom, že vyhraji i váš. Potřeboval jsem vítězství.“

Teprve teď jeho hezké hnědé oči malinko ožily. „Peloton je živé město na kolech. Má své zákony, řády, bolesti, pláč i smích. Jezdil jsem kolem slabších závodníků, brnkal jim prstem na nos a mečel na ně: Méé! Ze žertu jsem jim vytahoval z kapes pomeranče, ale nevracel jsem je. Hodně spotřebuji. K vašemu Karlovi jsem přijel čtyřicet kilometrů před cílem jedné z horských etap a říkal jsem mu o vodu. ‚Wasser, bitte, Wasser.‘ Dal mi svou láhev a já ji celou vypil. Jeli jsme dál. On bez vody a já pak otevřel svou plnou láhev. Zahlédl mě jak piji…

Závodníci mě mlčky vyloučili ze svého kolektivu. Stál jsem stranou jako prašivá ovce. Ale ať! Vyhraji a vy pak ještě uslyšíte, kdo je van Ivens. Nepotřeboval jsem ani naše. Nikoho jsem nepotřeboval. Měl jsem vypočteno, jak závod vyhraji.

Než jsme nastoupili k předposlední etapě, byl jsem celkově třetí. Říkali nám, že přijdou hory, a do zad šel vítr. V takové etapě při dlouhých sjezdech ujedete i sám. Moje chvíle přišla. Připravil jsem si velké převody.

Stáli jsme seskupeni za bílým kruhem přetínajícím silnici.

Vzápětí jsme se vyřítili jako lavina, několik kilometrů nás hnal vítr po rovině a potom jsme vylétli do prvního vrchu. A dolů! A nahoru! To byly zlověstné kopce, o nichž nám Češi vyprávěli před startem. Vyrážejí dech, oslabují svaly a jeden za druhým, tak jak přicházejí, rozdrobují nastřádanou vůli.

Peloton se rozdělil na několik skupinek a tušil jsem, že se těžko znovu spojí. Jen vpředu se držela skupina. Z té unikli Švýcar a Bulhar. Byl čas také uniknout. Zvolnil jsem, abych mohl zezadu prudce nastoupit a mihnout se kolem špice. Podařilo se to. Než se vzpamatovali, byl jsem daleko. Nevěřili, že vydržíme. Etapa teprve začínala.

Pak nás dohonil váš Žán. Jeli jsme pekelně, náskok se zvětšoval. První odpadl ze čtveřice Švýcar. Potom přestal střídat Bulhar. Dopaloval mě, nešel ani na chvíli na špici rozrážet vzduch. A my ho s Žánem táhli a táhli. Měli jsme toho plné zuby, pot z nás stékal plnými proudy. Bulhar se nás držel jako klíště. Neustále jsem za sebou slyšel jeho sípavý dech. Křičel jsem na něho, ať nás opustí. Nadával jsem mu.
Nom de Dieu!
A pak jsem toho měl skutečně dost. Žán šlapal vpředu a na trati nikdo nebyl. Přijel jsem k Bulharovi, chytil jsem tyč jeho kola mezi řídítky a sedlem, a jak šlápl, přepadl."
Van Ivens se odmlčel, bylo mu zatěžko sdělovat své provinění.
„To jsem se naučil. Protest mu nepomůže, když pád nikdo nevidí…"
A zase chvilka mlčení.
„Zbyli jsme dva. Žán se držel. Ale příliš se ještě nevyznal. Před spurtem jsem ho nestřídal. Myslel, že nemohu, chvilková krize přijde i na výtečné závodníky. Jakmile se unavil na předku, šlápl jsem do pedálů a vyhrál spurt. Něco na mne česky křičel.
Pak také na mne přišla krize. Do cíle chybělo mnoho kilometrů. Věděl jsem, jak se z toho dostat, ale co on? Bylo mi ho líto a ještě jsem ho potřeboval. Nabízel jsem mu posilující prášky. Nevzal je. Jen smutně zavrtěl hlavou. Obličej už měl strhaný. Mně se po práškách ulevilo. Zase jsem šlapal. Asi patnáct kilometrů před cílem ke mně přijel. Řekl špatnou němčinou:
„Ich bin hier zu Hause. Ich will erste sein."
Jako že musí být první. Přikývl jsem.
Ale před městem jsme začali bojovat. Na život a taky na smrt. Rval se o každý centimetr. Chtěl vyhrát, byl doma. Znám ten pocit. Maminka, děvče, kamarádi. Nedal jsem mu to.
Na stadiónu jsem byl první.
Vyhrál jsem a oblékl žlutý trikot.
Druhý den jsem stál na startu poslední etapy. Je to nádherné. Diváci vám tisknou ruce, chtějí podpisy. Bylo chladno a sychravo, avšak mně bylo dobře. Závod jsem měl v kapse, stačilo udržet se ve vedoucí skupině."
Van Ivens se při tomto vyprávění usmíval, ale později jeho tvář opět zvážněla.
„Vyjeli jsme klidně, nešlo ujet jako včera. Když utekli dva Poláci, nechali jsme je. Pak se peloton nepatrně rozčlenil. Byl jsem zrovna vzadu. Dánové, kteří udávali v naší skupině tempo, zvolnili, měli vpředu jednoho a já to

nezpozoroval. Že jsem nebyl v té přední skupině, byla školácká chyba. Když jsme zjistili její značný náskok, bylo to pro mne hrozné překvapení.
Ah, zut alors!
Vylétl jsem dopředu a vlekl kilometry celý peloton. Na samostatné stíhání jsem neměl po včerejším úniku síly. Nechali mě dřít samotného a bylo jich nejméně dvacet. Potom jsem jezdil od jednoho ke druhému a prosil je, aby jeli se mnou. Byl jsem u vašeho Karla, aby alespoň vaši zvýšili rychlost. Podíval se udiveně a neřekl nic jiného než: ‚Wasser, bitte, Wasser.' Jeli mlčky a dívali se před sebe. Každý odmítal.
Odplata?
Ještě jednou jsem se vzchopil k úniku. Nešlo to. Kolo jako by stálo na místě a první skupina bolestně zvyšovala náskok.
Dánovi zajisté pomáhal kdekdo. Prohlížel jsem soupeře, připadali mi jako bohové pomsty.
Rezignoval jsem. Zbývající cesta byla pro mne utrpením. Pak se objevila Praha. Tolik jsem o ní slyšel, těšil jsem se do ní, ale teď jsem ji viděl a zdála se mi smutná.
Lidé nás zdravili, nikdy jsem neviděl tolik lidí zdravit cyklisty.
Na stadión jsem vjel snad dvacátý, snad třicátý, ani nevím, nezáleželo mi na tom. A potom se ve mně všecko sesypalo…"
Skončil. Přistoupil k oknu a díval se na Prahu. Chlapec, který dostal lekci. Snad ještě není pozdě. Jeho hlas zněl pokojem:
„Víte, musel jsem to někomu říci. Musel. Rozumíte? Přijedu-li příště – a rád bych – pojedu jinak. Když je člověk psanec, napadají ho všelijaké myšlenky…"

A teď jak to vyhrál

Začíná to jako pohádka. Tehdy jel peloton dlouhý jako Lovosice a bylo horko a asfalt se roztékal pod galuskami a voda vysýchala v lahvích. Cyklisté naříkali a nohy se jim skoro netočily, ale jeli dál, protože jeli za sebe a za svou vlast. A pak přijeli k takové skoro modré řece, kde stáli lidé v plavkách a chlapeček tam držel velký modrý balón. Vtom ten první cyklista zastavil a za ním zabrzdil celý peloton. Čekal, co se bude dít. Ten cyklista, nevím, kdo to byl, opřel kolo o jabloň, zamával tím balónkem, vlezl na mělčinu řeky i v cyklistických tretrách a začal se omývat. A pak tam vlezli i ostatní cyklisté a začali na sebe cákat. Dán na Poláka, Čech na Němce. Přestali mezi sebou soutěžit, závodit, prát se, stáli tam jako děti a čachtali se jako kachny. Život tehdy zvítězil nad urputností.

Pak jsem ještě jednou viděl, jak všichni cyklisté přestali točit pedály a šli na třešně. Kdo neví, jaká je silniční cyklistika těžká dřina, nepochopí to.
A jindy ujel hned na začátku etapy Belgičan Hufkens. Odborníci říkali, že je šílenec, že to nemůže vydržet. A on zvětšoval svůj náskok. Vedl už o tři kilometry. Byl to fantastický únik, jaký se vidí jednou za pár let. Stáli jsme v autech a čekali, kdy ten chlapec v belgickém dresu spadne z kola vyčerpáním a vypustí svou duši. Rozhodčí mačkali stopky, dělali propočty, vysílačky pracovaly naplno.
A pak se stalo něco, na co nikdy v životě nezapomenu. Vjeli jsme do městečka s větším náměstím. Ten Hufkens najednou vybočil ze silnice a sjel přes takové hrbolaté dláždění na druhou stranu náměstí. Jako by se zbláznil. Mířil k dívce, která na něho mávala kyticí květin. Zastavil, vzal si od té dívky květiny, políbil ji, kytici si připevnil dozadu na bleděmodrý dres a jel dál.
Stáli jsme tam zkoprnělí, utírali si krůpěje potu z čela a byli jsme naměkko. Vždyť za tím chlapcem jelo sto cyklistů, kteří ho chtěli dohonit a předhonit, a on si zajede pro květiny a dívčí polibek. Bylo to snad gesto, ale bylo to také jakési vybočení z řady, kdy člověk vítězí. Možná že tím chtěl udělat té dívce radost. Možná že se mu líbila. A možná že tím chtěl také něco říci. Nepamatuji se, zdali tu etapu vyhrál, musel bych to hledat v archívech, ale to, co udělal, si budu dlouho pamatovat.
A teď vím, že člověk v tom spěchu a shonu dne má klidně vystoupit z nabité tramvaje, do které se těžko dostal, a vylézt třeba u květinářství. Že má zamávat modrým balónkem na znamení, že dosud žije. Že má alespoň občas podat spolujezdci v životě pomeranč anebo vodu z láhve.

ÚZKÁ PĚŠINA LEZLA DO KOPCE. LEŽEL NA NÍ JEŠTĚ mokrý sníh a po stranách už vykukovala nová tráva. Nad vrcholem pospíchala oblaka, od Orlických hor je hnal vítr. Bylo předjaří.

Po pěšině běžela čtyřčlenná hlídka. Lyžař Toman, sedlák Batho, mluvka Petr a vystudovaný sportovec Matěj. Toman měl čapku posunutou za první vlnou černých vlasů. Běžel jako kočka, měkký a shrbený, navyklý z běhu na lyžích. Za ním kráčel rychle a pravidelně Batho, jako když pospíchá něco sklízet, a teď postoupil před Petra Matěj, který byl ze všech čtyř nejlepší. Za ním šel Petr. Zpočátku si dokonce pobrukoval, aby ho slyšeli: „Hej, hej, hej, seš mladej, tak běhej…“

Složil si to sám, měl plno řečí a plno takových průpovídek. Byli spolu teprve pár dní a už ho navrhli do hlídky, měli ho rádi, protože s ním byla legrace. Ale nevěděli, jak je na tom fyzicky a co dokáže ve sportu. A tak se ho zeptali a on řekl: „Možná že na konci nezastřílím, ale určitě to zajdu. Dělal jsem atletiku a hrál fotbal…“

Neřekl, že brzy obojího nechal, protože neměl nikdy dost vůle. Ale věřil, že orientační závod hlídek se střelbou zvládne, kus vůle a kus svalů mu po tom sportování muselo zbýt. Seděl tam tehdy jejich velitel Kutnar a staršina Hrubý. Oba mlčeli, i velitel hlídky Toman mlčel, jen jejich oči ho zkoumaly, jako by se ptaly – co jsi zač?

Na tuto otázku se většinou odpovídá až na trati a na hřišti.

Matěj šel poslední a vzadu hlídku zajišťoval. Chůzí se podobal Tomanovi, byl však nižší a samý sval. Studoval vlastně sport v teorii a praxi, a proto byl pro něho tenhle pochod na dvacet pět kilometrů lehčí než pro ostatní, byla to pro něho procházka na Petřín a zpátky. Občas nadhodil na zádech naditou tornu, jako by ji vážil, a přehodil si v rukou samopal. Samopal byl teď na nic, ale při loňském závodě hlídek vyhrála Samkova hlídka jen proto, že Samko, pastevec ovcí z Tater, namířil samopal na traktoristu a donutil ho, aby celou hlídku zavezl až k cíli. Traktorista nadával, ale Samko nepovolil a pořád na něho mířil samopalem, i když v něm neměl žádné náboje. Pak se dlouho diskutovalo, jestli přiznají Samkovi vítězství, ale nakonec mu ho dali, protože v předpisech znělo: dostat se za každou cenu a co nejrychleji k cíli. Pak ale zakázali jezdit auty, motocykly i traktory a muselo se šlapat. Matějovi se nezdál Petrův krok, v předešlém vrchu viděl, jak mu stále častěji kloužou nohy a jak je jeho tvář plná potu.

Bylo to brzy. Čas měli zatím výborný, předhonili osmou hlídku a tu vypustili na trať deset minut před nimi.
Matěj věděl, že teď by potřeboval Petra nějak povzbudit, a tak šel vedle něho a zeptal se:
„Petře, jak je?“
„Je to náramný,“ odpověděl Petr a věděl, že už to není pravda, cítil, že má hliněné nohy. Mezera mezi ním a ostatními narůstala. Přidal a zlikvidoval ji. Stoupali do vrchu a pádili dolů. Tak to bylo pořád. Nahoru a dolů. To byly Orlické hory, které jim vybrali, aby se z nich stali chlapi. Nebylo to však dobré ani pro nohy, ani pro plíce. Petr viděl kořeny před sebou jako bariéry ležící přes cestu, měly těla omytá vodou a překážely. Tak těžce se mu už zdvíhaly nohy. A zatím Toman, Batho a Matěj se pohupovali a jemu se zdálo, že mají na nohou mokasíny a běží jak Indiáni, o jakých četl v knížkách Karla Maye. Vyrazili na tu těžkou trať obrovským tempem. Nejdřív silnice posetá štěrkem a rozbrázděná stužkami vody, pak ty mazlavé pěšiny a potom vrchy a doliny jako v pohádce. V minulých letech jejich hlídky vyhrály dvakrát tenhle rychlostní závod. Jen jednou jim to sebral ten Samek, když jel tím traktorem. Ten závod byl zvláštností a běželo se o dort veliký jako kolo od žebřiňáku a o krásnou vlajku s medvědem, kterou pro ně udělal jeden malíř z Prahy, který tu měl chalupu. Byla to krásná vlajka. Na vlajce byl grizzly, jak utíká jehličnatým lesem. A na druhé straně té vlajky byl modrý pstruh. Když dnes vyhrají, bude ta vlajka jejich. V minulých letech si připravoval hlídku Kutnar sám. Chodil s nimi tvrdé pochody a věděl, co v nich je. Letos to nevěděl, protože přišli později. Kutnar byl přísný a spravedlivý a hodný a chtěli vítězit vlastně pro něho, tak jako mužstvo chce vítězit pro svého trenéra. Chtěli ho vidět smát se a chtěli ho vidět, jak drží tu vlajku.
Další kopec byl porostlý špinavou trávou a byl celý rozervaný. Místy na něm seděly smrčky podobné obrovským houbám a usekané borovice. U samotné paty vršku se bělal betonový kryt s přeraženými mřížemi a tmavou černou dírou. Velitel hlídky Toman si pomyslel, že ten kryt už stejně nemá cenu, protože by se lehce obešel. Potom nemyslel na nic, přijímal naplno vzduch a zhluboka ho vypouštěl před sebe. Toman měl rád zápas s časem a vůbec pračku s čímkoliv. Chlapci se potřebovali prát už od starověku. Cítil, jak se mu napínají silné svaly na povrchu stehen. Samopal ho na krku škrtil, shodil ho do ruky. Přišlápl, skoro se rozběhl, potřeboval být nahoře u těch bříz dřív než ostatní, chtěl určit další směr. U bříz vysoukal mapu a zhoupl se do podřepu.

„Tak tamhle u té kapličky zahneme vpravo a dáme jim na prdel. Pak se octnem zas na pěšině.“
Když se pozorně podíval, spatřil docela malou tečku u kapličky, byl to zřejmě další kontrolor. Tam to bude dvacet kilometrů. Pod nimi leželo údolí rozříznuté řekou. Ale řeka nedělila to údolí na dvě půlky. V půli jako by se nečekaně zalekla a uhnula víc doleva, kroutila se a vlastně vyhlížela jako silnice. Na travnatých plochách ležely placky špinavého sněhu a z pár chaloupek stoupal kouř z kamen, vařil se nedělní oběd. Toman se v duchu olízl, dal by si zase zelňačku, na kterou ho jednou do jedné z těch chaloupek pozvali, když se tu coural podle řeky. Bylo to pěkné údolí a chtělo jen slunce. Otočil se a uviděl, sedláka Batha. Řekl mu:
„Batožino, jdeš výborně.“
Batho na něho mrkl a přešel kolem něho. Batho neměl rád chválu ani zbytečné kecy, dělal léta na polích a nikdo ho nikdy nepochválil, u nich to nebylo zvykem, práce a výkon se považovaly za samozřejmost. Taky ten pochod vzal jako svou práci, kterou musí splnit, a nenacházel v ní žádný smutek ani žádnou radost. Toman se ještě díval za Bathem a pomyslil si, že asi takhle vstupují toreadoři a býčci do arény. Buď dojdou, anebo padnou. Toman čekal na poslední dva. Matěj šel jako pravý sportovec, přenášel váhu z nohy na nohu. Nesl dva samopaly, druhý byl Petrův.
Matěj křičel na Tomana už zdálky:
„Kolik ještě?“
„Už jen šest!“
„To je krásný,“ zašeptal skoro Matěj a dodal:
„Jinak nám Petr umře.“
Oba se otočili a dívali se na Petra. Dral se trávou, měl už toho plné zuby. Před chvílí si říkal, že to bude dobré, ale už to nebylo. Bílé břízy se mu roztančily před očima a zdálo se mu, že teď šlehají oblaka, tak jako březová košťata zametají podlahu. A Petrovi se poprvé chtělo brečet, protože už nemohl. Neměl se na ten běh hlásit, takhle to s ním dopadlo často, když se vytahoval. Jednou se na Strahově přihlásil k běhu na jeden kilometr pro začátečníky. Dirigoval to tam tenkrát otec Jandera. Na startu měl plno humoru, zdálo se mu, že by měl ty ostatní porazit, byli to takoví sušinkové a padavkové. Aspoň na pohled. Vyrazili a on šel do čela. Byl to nádherný pocit být první. Být první a vítězit. Být lepší, než jsou druzí. Být ve vítězné hlídce, ve vítězném družstvu, být oslavován. Jenže potom utíkal na místě a oni ho ti padavkové a sušinkové jeden po druhém předbíhali a on potom vzdal. A přišel k němu jeden kluk a řekl mu, že je veliká držka. Když o tom zpětně přemýšlel, říkal si, že bylo krásné aspoň na chvilku vést. Dnes tomu

bylo také tak. Prožil krásné chvíle, když mu to šlo. Myslel si, že to vydrží až do konce. Teď už mlel z posledního, věděl to. Šlapal zase na místě a nad ním pospíchala oblaka, která mohla tak letět, protože neměla srdce a plíce. Příliš vysoko se ocenil, nevyhrají, všechno jim zkazil. Slyšel, jak na něho volají:
„Petříku, musíš jít!“
Ještě mu tedy říkají Petříku, ještě na něho nemají VZTEK. Musí se teď chytit očima Matějových zad a vydrápat se na ten kopec. Zakousl se do něho a shrbil se. Nachýlil se, drápal se po konečkách staré trávy. Vždycky se chytil té staré trávy a byl zase o kus dál. Šinul se rychle na kopec, a tak ti tři vpředu zase vyrazili. A velitel Toman si řekl:
„Už mu to zase jde. Bude to dobrý.“
A jak to dořekl, někdo za ním vykřikl. Otočil se a uviděl Petra, jak se potácí na vrcholu kopce, v samotném nebi. Stále zvedal nohy jak v němém filmu. Chtěl jít, ale nešel. Znovu šlápl do vzduchu, zamával sebou a upadl. Na zemi se překulil. Stáli nad ním a on říkal:
„Kluci, já už nikam nepůjdu.“
Toman si vzal jeho tornu a Matěj mu rozepínal blůzu a košili. Batho ho zdvihl za blůzu na kolena, a jak Petr klečel, dal mu Batho facku. Byla to taková facka, jaká se dává při vesnických rvačkách a ten, který ji dostane, letí přes stůl anebo vypadne z hospody oknem. A byla to také první facka v životě, kterou Petr dostal. Byl mazlíček a doma ho máma ani táta nikdy neuhodili. Petr vytřeštil na Batha oči a zároveň jako by spatřil na obloze hvězdičky. Ale místo aby ho facka srazila, postavila ho na nohy. Vstal a šel. Šosy blůzy mu vlály na strany. Šel teď docela slušně, a tak nemuselo být všechno ještě ztraceno.
Prošli kolem kapličky. Na schodech pod papírovým obrazem Panenky Marie seděl kontrolor. Nad nosem mu trčely brejličky. Zapisoval čas a zvolal:
„Hoši, máte to dobrý,“ ačkoliv to vlastně nesměl říci. Ale pak uviděl Petra, jak potácivě jde, a usoudil, že tahle hlídka to nemá tak dobrý, protože ten poslední z nich na konci byl vyřízen.
Přicházel nejtěžší úsek. Stovky metrů vedoucích podél Divoké Orlice. Toman se prolamoval pod oběma tornami. Měl už toho také plné zuby. Pak šel Matěj a nesl dva samopaly. Potom šla podivná dvojice. Batho vedl a vlastně táhl na řemenu Petra. Měl ho uvázaného tak, jako mají medvědáři připoutaného medvěda. Měl ho tak uvázaného proto, aby jim nespadl do řeky, protože už by neměli sílu ho zachraňovat.

Uslyšeli střelbu. Tamhle končí les. Zahnou od řeky, přejdou potok, který se tu točí, vylezou na poslední kopec a jsou na střelnici. Přišli k potoku. Byl už zase rozmrzlý a nebyl široký, takže se dal přeskočit. Batho pustil Petra ze řemenu. Toman a Matěj už byli na druhé straně. Pak skočil Batho. A nakonec Petr. Bylo to zajímavé, že přeskočil. Jako by ho ta facka pořád držela. Ale jak dopadl, chytla ho křeč do nohy. Stál na té noze a čekal, až ho křeč přejde – a oni stáli a také čekali. Byla to věčnost. Nahoře na stráni stál nějaký cizí kluk, co fandil jiné hlídce, a volal:
„Těbuch, medvědi, nějak vám dochází pára!“
Nikdo mu neodpověděl, protože to byla pravda. Zpočátku mohli mít dobrý čas, zpočátku to všechno vypadalo nadějně, ale teď už se to všechno menšilo a tenčilo, tak jako vždycky se něco menší a zbývá nakonec jen naděje.
Šli, a jak přibývalo výstřelů, Petr jako by se vzpamatovával. Zapínal si knoflíky u košile, u bundy, už se nedržel za řemen a šel sám. A pak si vzal od Matěje zbraň a od Tomana tornu. Překonal krizi. A zase doháněli to, co už ztratili, a nikdo už jim nemohl říci, jestli to bude ještě dobré anebo už jenom špatné.
Zblízka zněla střelba. Vydýchávali se, aby mohli dobře mířit, aby se jim nehoupala muška. A každý se trochu upravoval. Tady už byla pěšina široká jako v zámeckém parku a vedla krásným smrkovým lesem.
Na planinu střelnice vedl můstek z kulatiny přes Pstruží potok. Už vbíhali na střelnici. Střelnice se podobala oválné míse. Jeden kraj tvořil potok a druhý kraj stráň. Na stráni seděli jejich kamarádi a jejich protivníci. Jejich kamarádi volali:
„Kluci, zastřílejte a máme medvěda!“
Brali si náboje. Petra přejížděl chlad, protože věděl, že nikdy neuměl pořádně střílet. Myslel si, že všechno rozhodnou během, a teď měla všechno rozhodnout střelba. Že neumí střílet, to věděli i ostatní, i velitel to věděl, i staršina Hrubý. Ale byla to zase naděje, že by se to mohlo povést podle přísloví: Když pámbu dopustí, i motyka spustí. Bral si od staršiny Hrubého ocelové válečky. Dva, pět, deset. Dvanáct. Patnáct! Jak to patnáct? Vždyť jich má dostat jen deset. Vzhlédl a spatřil oči staršího člověka, který se vyzná a už si umí poradit se světem.
Oči se nepohnou a jeho ruka mu zavírá pěst.
„Neboj se. Je to dávkama. Nic se nepozná.“
Kdo to říkal? A říkal to vůbec někdo?
Nabíjí se až na palební čáře. Petr má plnou dlaň nábojů. Těch patnáct jich tam nesmí dát! Pět jich dá do kapsy blůzy a pak je hodí do Pstružího

potoka. Pomalu kráčí k čáře, odkud budou střílet. Je to daleko od všech sedících. Lehl si a začal nabíjet. Když tam dá těch patnáct, má ohromnou příležitost odčinit nepodařený běh. Vsouvá do zásobníku jeden váleček za druhým. A pak je tam dá všechny. Zvedne ruku, že může střílet. Všude kolem leží ticho, teď se má rozhodnout celé nedělní dopoledne.
„Na nekrytě ležící figuru – dávkami – pal!“
Planina se rozechvěla, střelba se nesla ozvěnou až k protějším skalám a letěla zpátky. Dali ještě naprázdno ránu jistoty. Vylezl chlapec a počítal rány.
Tomanův terč: „Šest!“
Matějův: „Osm!“
Bathův: „Tři!“
Při těch třech zašumělo. Střelnice ztichla, protože terčovný přistupoval k poslednímu terči. Počítal. Něco tam bylo. Počítal dlouho. Mohlo toho být hodně. Jako by tomu nevěřil, počítal znovu. A pak prásklo údolím jako poslední výstřel:
„Devět!“
Petr střelil devět. Všichni jejich kluci na stráni se zdvihli a řítili se dolů. Běželi sem. Petr už rozeznával jejich tváře. Buclatou Jelínka a vysušenou Ochotného. Běželi přímo k němu a vzali ho na ramena a nesli ho. Byl to krásný pocit, bylo to jako tenkrát, když na tom Strahově běžel v čele. Také Tomana, Batha a Matěje nesli. Postavili je na zem a čekali s ostatními hlídkami na výsledky. Pak oznámili, že jejich hlídka skutečně vyhrála. Přistoupil k nim Kutnar a gratuloval jim. A smál se tak, jak si to přáli a jako by byl chlapec, a přitom už měl na skráních šediny. Petrovi řekl:
„Petře, těch devět – to byl výkon!“
Řekl mu poprvé křestním jménem. A pak se rozprskli a běželi na malý vrchol, kde vlála vlajka s medvědem. Grizzly kamsi pospíchal a pstruh vyskočil nad vodu. Petr běžel na konci. A běžel kolem dalších osmi poražených hlídek, které tu stály a usmívaly se tak, jako se usmívají poražení. Najednou se zastavil a uvědomil si, že všichni běželi zbytečně. Proboha, vždyť všichni běželi zbytečně. Mraky se honí najednou tak divně po obloze a žaludek mu stoupá až do krku. Potácí se až k potoku. Je mu zle, strašně zle, jako by nastával konec světa. Otevře ústa a jde z něho špína a hnus. Mraky se točí jako na kolotoči a uprostřed nich teče potok, který je čirý už po staletí a jehož středem běží čistý proud. A v tůni, ve které stojí nehybně u kamenu velký pstruh s červenýma tečkama, se zrcadlí v řadě všichni ti, kteří běželi nadarmo.

BYDLELI JSME V EMPIRE HOTELU, PODOBÁ SE STARŠÍ a opotřebované krabici na doutníky. Je to ale tichý hotel, před námi tam bydlely jeptišky. Leželi jsme na takových vysokých divanech, koukali se v televizi na kovbojky, když nás trenér Slávek zavolal:
„Chlapečkové! Za pět minut v hale!“
Někdy mě brali s sebou, běhal jsem s nimi i kopal, chtěl jsem přece o nich napsat nejlepší sportovní knihu světa, aspoň jsem jim to sliboval, i když jsem to pak samozřejmě nesplnil.
Klusalo se přímo v dresech a trenýrkách přes New York. Tady si vás nevšimne ani pes. Po chodníku táhla nějaká dáma na řemínku angorského králíka s růžovou mašlí na krku a nikdo si jí také nevšiml, vlastně jenom my, protože jsme z Prahy. Utíkali jsme tedy lehce v dresech, pěšky se v tom pařáku vůbec nedalo jít, a když člověk běžel, tak mu to aspoň trochu profukovalo tričko. Doběhli jsme do Central parku a začali jsme trénovat běh. Hráčům jsem nestačil, doběhl jsem tam a zpátky, funěl jsem a měl jsem toho dost a čekal jsem, až budou hrát staří – mladí, což byla taková volná čutaná mezi dědky z mančaftu a mladšími. Za branky sloužily koše na odpadky.
Jak jsem tam očumoval, všiml jsem si staršího šedivého pána, stál tam s takovým hranatým doktorským kufříkem v ruce, jako kdyby se chystal na nějakou operaci. A taky se tak zbožně tvářil, usmíval se a hladil si prošedivělé vlasy. Když kluci přestali běhat, šel jsem k Pavlovi a zeptal se:
„Co je to za vořecha?“
„Ten je na každým tréninku,“ povídal Pavel.
Začalo se to formovat k tomu bezvýznamnému zápasu. Dívám se na pána, měl na sobě jen žluté tričko a bílé kalhoty. Šlape si to rovnou ke mně. Spustil česky:
„Prosím, moh bych s vámi kopat?“
Ohromilo mě, že nějaký nichsmachr si chce zakopat s jedním z nejlepších klubových mančaftů na světě, ale za těch pár dní jsem si v Americe už na některé věci zvykl. A tak jsem mu řekl:
„Počkejte, zeptám se trenéra.“
„Samozřejmě, já to chápu…,“ povídal pokorně ten pán a čekal, až se vrátím.
„Slávku, tamhleten Američan je Čech a chtěl by si s námi začutat.“
„Jó, je tu každý den.“

Viděl jsem, jak to Slávkovi úporně harašilo v bedně a jak na nic kloudného nemohl přijít. Měl tu bednu malou a občas z ní vyprodukoval kloudné myšlenky, ale většinou to byly myšlenky fotbalové a to mě občas nebavilo, protože on o tom dovedl kecat celé večery. Ale měl světlé okamžiky, kdy také nebyl pérák a kdy slevil ze své přísnosti. A tahle jedna světlá a ušlechtilá myšlenka mu zřejmě zasvitla v makovici, protože povídal:
„Tak ať jde, nakonec to bude jen takové strčko brčko."
Oznámil jsem to tomu prošedivělému pánovi a on se v tom strašném parnu zatvářil, jako by byl zvolen prezidentem celých Spojených států. Asi třikrát mi stiskl ruku:
„Děkuju vám," a otevřel si svůj černý kufřík a začal se převlíkat. Spatřil jsem staré kopačky s ošoupanými špunty, v jakých se hrálo v Čechách kdysi před válkou, a vybledlý modrý dres. Oblékal se pečlivě a já šel ke klukům, kteří si pohrávali s míčem. Pavel se ke mně naklonil a povídal:
„To je nějakej cvok."
Ten prošedivělý pán se oblékl, kufřík si uložil do odpadkového koše a trenér Slávek mu ukázal, na které straně bude válet.
Začalo se. On vlastně nehrál, jenom běhal mezi hráči, bylo jasné, že si vůbec nemůže kopnout do míče. Byl jsem na tom stejně, míč jemně poletoval pár centimetrů kolem mě naťuknutý profesionální vycvičenou nohou a já se ho nikdy nemohl dotknout. Obě strany se tak vžily do hry, že zapomněly na nějaké sentimentální předsevzetí nechat toho pána taky kopnout. A tak jsme mezi nimi pobíhali, jenom já jsem se občas zastavil a pozoroval ho. Bylo to zajímavější než sledovat hráče jednoho z nejslavnějších mužstev světa. Běhal mezi Pepíkem, Láďou, Frantou, tváře mu hořely nadšením, šedivé vlasy vlály, smál se, pořád něco volal, připomínal mi malého kluka a zároveň někoho, koho jsem předtím nikdy neviděl.
V jednu chvíli se nachomýtl do vyložené střelecké pozice před brankou Pavla a Pepík, který se vždycky dlouze podíval, než někomu přihrál, osvícen nenadálou ušlechtilostí, podal mu nádherný klouzavý balón zrovna na pravou nohu. A on, musel skutečně fotbal někdy v Čechách hrát, se do toho míče trefil a vyslal ho na Pavlovu branku. Pavel byl šílená mrcha, a přestože to byl lehký míč, udělal z toho drama, nechal si ho vypadnout z náruče a dovolil tomu míči kutálet se k pomyslné brankové čáře, jako že ten míč byl tak prudký, že mu prostě vyrazil dech a teď míří do branky. Ale jeho brankářské srdce mu zas nedalo, aby ten lehký míč skutečně pustil, a tak v posledním okamžiku po něm znovu skočil a zachytil ho prsty. Bylo to tak dobře, protože kdyby dal ten neznámý gól, byl by se určitě zbláznil.

Už takhle se chytal za hlavu a mnul si vlasy, na každého se až do konce usmíval a chodil tam jako gladiátor.
Když skončilo strčko brčko, šel ke každému hráči a podal mu ruku. Pak se oblékl, obrátil se k trenérovi Slávkovi, poděkoval mu, dal mu svou vizitku a řekl něco takového, že se ještě ohlásí. Nakoukli jsme mu přes rameno, stálo tam:

PROFESSOR VÁCLAV HANOUSEK MD

Slávek nad tou vizitkou skepticky poznamenal:
„Ohlásí? To my známe…“
Druhý den přivezl nějaký pán v livreji a v náramným bouráku od něho pozvání na večeři. Ne pro vedení výpravy, jak se to někdy dělalo, ale pro celý mančaft.
Byla to nádherná příležitost, jak ušetřit naše zoufalé české diety. Vždyť v hotelu Sheraton v Chicagu jsme tři dny předtím vešli do nádherné prostřené jídelny na večeři a oni nás slušně odmítli s tím, že to, co chceme investovat do nich a do žaludku, stačí jenom na předkrm. Ale trenér Slávek byl nedůvěřivý. Nedivil jsem se mu. Pár dní předtím jsem viděl a slyšel milionáře pana Williamse hádat se tři hodiny o deset dolarů. Ale kluci Slávka vášnivě ujišťovali, že to může být s tou večeří pravda, že není milionář jako milionář. On však vedl svou a toho pána si někde prokádroval. Zjistil, že pan Václav Hanousek MD je jedním z nejslavnějších chirurgů ve Spojených státech, a co hlavního, ve známé restauraci je zajištěn zvláštní sál a večeře pro třicet osob.
Pozvání jsme přijali.
Všichni jsme se oblékli do večerních šatů, abychom tomu pánovi nedělali ostudu, a přidalo se k nám několik Čechů a Slováků z našich úřadů a čeští žurnalisté, takže nás bylo pětatřicet. Vzali jsme si taxíky, když ušetříme na papáníčku, můžeme si to lajsnout.
Pan Václav Hanousek MD nás očekával u vchodu ve fraku a báječně mu to slušelo. Všechno na něm bylo černé, jen košile na něm svítila bělobou, šedé vlasy se slabě leskly, vypadal jako Frank Sinatra anebo Maurice Chevalier.
Každému podal ruku a řekl:
„Vítám vás.“
Nehnul ani brvou, když zjistil, že je nás pětatřicet, a to pak ještě přišel jeden český zpravodaj i se svým dítětem. Jenom lehce pokynul rukou číšníkovi a ten nesl do sálu další starožitné židle s koženkou na opěradlech. A jak ten chirurg lehce pokynul rukou, všiml jsem si jeho prstů, byly tenké

a bílé jako ze soli a podobaly se čínským hůlkám, také při večeři, kdy jsem ho pokradmu sledoval, doslova tančily s vidličkou a nožem. Byly to nadlidské ruce.
Vešli jsme do sálu.
Celý život jsem slýchával větu: bylo tam tolik jídla, že se pod ním prohýbaly stoly. Ale nikdy jsem to neviděl, až tady. Bylo to něco fantastického, vídával jsem to jen ve filmech o králích. Když jsem se pak začal točit kolem filmu a psát pro film, většinou to byl průšvih, zjistil jsem, že to byly s tím jídlem kamufláže a většina těch kýt, skopců a hus byla z papíru, látky a dřeva. Ale tady to bylo jiné. Tady to bylo všechno pravé. Zůstali jsme stát a čumět.
Na stolech leželi v stříbrných mísách zlatí krocani a v bílých porcelánových mísách hnědé husy a měly v sobě napíchány maličké praporky našeho klubu a mezi tím byly celé vařené šunky s červenomodrobílými mašlemi, mísy českých knedlíků a žejdlíky španělských a francouzských oliv, kopce ruského kaviáru a mísy studeného krájeného masa, mezi tím stály ananasy s bojovně zdviženými tuhými listy. Na straně u okna čekal číšník u velkého sudu, přichystán čepovat pravé Pilsner Beer a vedle byl bar a v něm alkohol z celého světa. Skotská whisky. Francouzský koňak. Jelínkova slivovice.
Pan Václav Hanousek MD řekl:
„Dobrou chuť!“
A to byla celá úvodní řeč ke slavnosti. Dali jsme se tedy do toho. Když jsem snědl půl žejdlíku oliv, jím je strašně rád, a dvě stehna od husy a jedno od krocana, zvedl jsem zrak od jídla, abych si aspoň pohledem odpočinul.
A co bylo dál, už přesně nevím. Namazali jsme se. Vím jenom, že jsme pořád něco jedli a něco popíjeli, zpívali a bylo to moc krásné. Dověděli jsme se od číšníků, že ty husy jsou jako my českého původu, pan Hanousek je nechal letecky dopravit odněkud z farmy na jihu Spojených států. Pepík vytáhl housle a hrál české písničky a pan Hanousek pořád jen seděl, mlčel a tak lehce se usmíval, jako když se táta dívá na své děti. A potom, když jsme s ním popíjeli koktajl Bloody Mary, což je krvavá Marie, kdy se míchá whisky s rajskou šťávou, vyprávěl nám, že kopal někde v západních Čechách za nějaké okresní město. A taky povídal, že u toho hřiště stála nejkrásnější lípa na světě a v té vždycky na jaře bzučely včely a on se pod tu lípu chodil šprtat. Potom fouknul z Čech a už nikdy tu lípu neviděl a už ji prý nikdy neuvidí. My jsme už moc nevnímali, co říkal a co to bylo za město, začínali jsme být správně prdlí.

Skončilo to otřesně. Moc se mi tam líbil takový nádherný vykládaný nůž, s kterým jsem ukrajoval té největší huse stehna, a tak jsem ho zvedl, ukázal přes stůl panu Hanouskovi, že bych si ho chtěl vzít na památku, a řekl jsem jedno z mála anglických slov, která jsem ovládal:
„Sorry."
Pan Hanousek zas tak lehce pokynul rukou a vnutil mi přes stůl ještě vidličku. Pak nás pár zavedl se šéfem podniku do nějakého sklípku a každý si mohl vzít alkoholu, co chtěl, a tak jsem si dal do každé kapsy od saka láhev šest let staré bourbonské whisky Old Fitzgerald. Takto vyzbrojen jsem opouštěl sál, jak odcházeli ostatní, nemohu posoudit, ale mám dojem, že jsme tam v podstatě všechno zlikvidovali. Vráťa táhl celou šunku, kterou pak ukrajoval v letadle nad oceánem a nabízel ji nejen nám, ale také ostatním cestujícím. Byli jsme prostě správnej mančaft.
Jak jsme se dověděli od číšníka, s kterým jsme navázali známost v ten památný večer, zaplatil za to pan Hanousek přes tři tisíce dolarů, a když se to tedy vezme po americánsku, přišlo ho to kopnutí v tom Central parku na hezký prachy. Potom jsme už pana doktora Hanouska neviděli, ani poté, když náš klub porazil Mexičany a slávy bylo až na půdu.
Zapomněli jsme na něho, jenom když jsme v Praze mluvili o New Yorku, vzpomínali jsme na tu fantastickou večeři. A já si taky na něho občas vzpomněl, když jsem se podíval na mou vykládanou truhlu, na které stojí vedle vyřezávané panenky Marie s jezulátkem krásná láhev Old Fitzgerald. Prázdná.
Potom hrál náš klub slavné finálové utkání v Praze.
Bylo to začátkem léta, ale udělalo se tehdy dost chladno, vítr třepal vlajkami. Ve chvíli, kdy byl míč zakopnut někam do ochozů, rozhlédl jsem se po tribuně. Spatřil jsem tvář, která mi byla povědomá. Ano, tamhle stál opřen v koutě tribuny

PROFESSOR VÁCLAV HANOUSEK MD

Snad ani nedostal lístek k sezení, stál tam v takovém baloňáčku, jako by se sem protlačil pod rukama pořadatelů. Fotbal se mu líbil, celý zrůžověl, usmíval se a pohyboval rty. Sedělo tam plno funkcionářů klubu, byli mezi nimi i ti, kteří se od něho nechali hostit v Americe. Když jsem jim oznámil tuto překvapující novinu, jejich oči uhýbaly, kamsi rychle odcházeli do hloubi tribuny, nikdo se k němu nechtěl tady hlásit, nikdo se nechtěl nechat vidět v Praze s Američanem.

Nakonec se přece našli dva, kteří se vydali k panu Hanouskovi, pozdravili ho a pozvali ho o přestávce do kabiny. Pozvání radostně přijal. Fotbalisti ho uvítali fajn, hulákali, oni na něho vždycky vzpomínali v tom duchu, že to byl správný frajer, neměli také tyhle politické zábrany a pak: kdo by je vyhodil z klubu, když je přece potřebovali?
Stála tam láhev od mlíka s čajem, myslím šípkovým. A tak abychom se panu Hanouskovi revanšovali, ten čaj jsme mu nabídli. Stál tam a popíjel ten mizerný hořký čaj, tvářil se však náramně šťastně. Dopil druhou sklenici, pak si zřejmě vzpomněl, obrátil se ke mně a povídal:
„Sorry."
A strčil si tu hořčicovou sklenici do kapsy toho starého baloňáku. Než odešel, zeptal se mě:
„Co myslíte, kvetou ještě lípy?"
Ujistil jsem ho, že kvetou, protože nad našima okny kvetly. A pak jsem ho už nikdy neviděl. Jenom jsem slyšel, že si půjčil v půjčovně šestsettrojku a jel do západních Čech podívat se na to hřiště a na to městečko, kde žili dřív jeho rodiče. To auto po cestě zhuntoval, protože byl zvyklý na vyšší rychlosti. Nechal je stát na silnici a do městečka dojel na tandemu za nějakým motocyklistou. Šel rovnou na to hřiště, sedl si pod lípu a poslouchal, jak v té koruně bzučí včely. Byl zřejmě zase mlád, však to znáte. Strávil tam půl dne, jak jsme se pak ptali, snad ani s nikým nemluvil. Zpátky do Prahy jel v noci vlakem. Potom došel do půjčovny a oni chtěli, aby počkal, dokud nezjistí, co na tom zhuntovaným autu je. Napsal jim šek na dva tisíce dolarů a řekl jim, že když to bude dělat míň, ať si zbytek nechají, a když to bude dělat víc, že to proplatí ze Spojených států. A odletěl.
Čirou náhodou ho pak navštívil v New Yorku jeden můj známý lékař Petr Bláha. Říkal, že v jeho nejkrásnějším pokoji mezi světovými uměleckými unikáty zrovna pod originálem obrazu Pabla Picassa stojí na zeleném tácku sklenička. Prohlížel ji dlouho, ale nic zvláštního na ní nenašel. Vypadá prý dokonce jako sklenička od české hořčice.

Pohár od Pánaboha, *v pořadí třetí knížka Oty Pavla, je mimořádně zajímavým svědectvím o jeho autorském vývoji. Představuje jakýsi předěl či přechod od autorovy předchozí specializace, od reportáže, k útvaru a výrazu povídkovému, v němž se později dopracoval k osobité a svérázné výpovědi o životě a době. Tento vývoj se v literatuře považuje za obvyklý a normální. Prošla jím před Pavlem řada autorů a projde jím jistě řada autorů po něm. Zdá se to logické a přirozené: od šedé Popelky-reportáže, zapřažené v očích mnohých do všednodenní služebné káry novinářské a časopisecké, směřuje autor, který na to má, k výšinám krásné literatury, k onomu vytouženému a vysněnému Olympu Velkého Umění, kam není vstup na reportérskou legitimaci dovolen a kam je potřeba habilitovat se něčím vznešenějším, přinejmenším povídkářským a později romanopiseckým výkonem.*

Jenže u Pavla je to všechno jinak. Vším, čím je, se vzpírá obvyklé vývojové normě i standardní druhové nebo žánrové klasifikaci. Hlediska i módy literárních salónů jsou mu lhostejné, většinou o nich ani neví. Je mu jedno, bude-li vpuštěn na Olymp, nebo ne. To není ani v nejmenším předmětem jeho ctižádosti. Jde si za svým bez ohledu na literární kánony. Svérázně, samorostle a z celkového pohledu až překvapivě cílevědomě. Na čem mu záleží, to je pravda, pravdivá výpověď o tom, co viděl a zažil. A hledá si pro ni takový výraz, aby zapůsobila co nejvěrohodněji. To je mu jediným hlediskem a měřítkem, nemateným žádnými formálními pravidly či šuplíky, do nichž se jeho práce beztak nedají jednoznačně zařadit.

Mezi vydáním Pavlovy předchozí knížky (Plná bedna šampaňského, 1967), a této jeho práce, Pohár od Pánaboha (první vydání 1971), uplynuly čtyři roky. Byla to léta, vyplněná pohříchu úsilím převážně mimoliterárním, zápasem se záludnou a tajemnou nemocí. V časových úsecích, kdy je schopný pracovat, se Pavel nemůže věnovat svému milovanému reportérství. V Poháru od Pánaboha *zpracovává témata a látky, které předtím nasbíral na reportérských stezkách. Ne věci okrajové, nějaké odštěpky či třísky, nýbrž témata a látky v jeho pojetí většinou závažné a programové. Vesměs je už předtím reportérsky zpracoval a vyjádřil – a reportérsky znamená u Pavla na vysoké, špičkové literární úrovni. Nyní se k nim znovu vrací a zpracovává je ne už reportážně, nýbrž jaksi „svobodněji“: Nemusí už svého hrdinu jmenovat jeho pravým jménem, nemusí ctít faktografickou věrohodnost a ověřitelnou pravdivost až do*

nejmenšího detailu, nemusí být vůči svým postavám taktní a ukládat si nutné ohledy a rezervu, aby na ně neřekl něco, co je jim nevhod a co by jim v občanském životě ublížilo nebo je přímo znemožnilo.
Odkrývají se tak před ním nové možnosti. Může si dovolit mnohem víc. Není vázán povinností dodržovat faktografickou pravdivost příběhu, může a musí usilovat o pravdivost, vtělenou do řádu a smyslu věcí. Tento postup skýtá mnoho výhod, avšak připravuje ho současně o stěžejní a kardinální dřívější výhodu: o estetickou hodnotu a účinnost autentičnosti. Čtenář totiž jinak vnímá příběh, řekněme, Josefa Masopusta, výrazné a známé sportovní osobnosti, a jinak příběh smyšleného Josefa Dvořáka, o němž neví nic, než kolik mu autor poví. Ani samotný jeho zájem není zaručený a předem daný, musí přistoupit na jiná pravidla hry.
V Poháru od Pánaboha *se tedy Ota Pavel pouští na novou, pro sebe ne zcela probádanou půdu. Jako autor v jednom oboru vyzrálý a renomovaný se stává ve druhém oboru učedníkem a začátečníkem. Samozřejmě ne tak docela a doslova, neboť předchozí erudice a mistrovství se neztrácí ani nezapomíná, ale přece jenom se musí dát do služeb jiným pravidlům a nárokům. A tu je příznačné, jak se zde projevuje Pavlovo bytostné reportérství, které ho neopustilo ani později a neodmyslitelně ovlivnilo i jeho poslední práce, spadající již zcela zřetelně a výrazně do oblasti krásné literatury. Bylo už řečeno, že poznávací základ* Poháru od Pánaboha *je shodný se základem předchozích reportážních knih. Spřízněnost však jde ještě dál: Všechny příběhy, odvyprávěné Pavlem v* Poháru od Pánaboha, *jsou založeny faktograficky, jsou pravdivé i v dokumentárním smyslu – a bylo by možné nahradit smyšlená jména jmény skutečnými a pravdivými, aniž by bylo nutné měnit víc než pár nepříliš významných detailů. Vím to od autora, a stejně dobře to vědí i oni skuteční lidé, kteří mu posloužili jako inspirační zdroj či spíše předloha a model.*
Proč tedy Pavel opouští svou reportérskou „hlubinu bezpečnosti" a přebírá nároky i rizika smyšleného vyprávění či povídek, které mu nejsou vlastní a v nichž se prozatím necítí doma? Důvodů je mnoho a všechny vyplývají ze složitého a mnohoznačného vztahu mezi skutečností a literaturou, úhelného bodu celé Pavlovy tvorby. Z četby knížky Pohár od Pánaboha *lze odvodit dva základní důvody. Ten první je praktický. Ve shodě se svým hlubokým chápáním sportu jakožto zajímavé a přitažlivé sféry lidské činnosti se zde Pavel soustřeďuje na rysy a problémy, které představují jakousi odvrácenou stránku sportovní slávy, popularity, novodobého gladiátorství. Na to, co je skryto tribunám, fanouškům a kibicům, ale co přesahuje i rámec sportovních rubrik novin a časopisů.*

A tady už nelze aktéry a nositele příběhů či osudů jmenovat jejich pravým jménem, i kdyby s tím pro tu chvíli sami souhlasili. Tady už se jde dál, pod kůži, do intimnějších končin lidského ustrojení, které nelze probírat veřejně. – Druhý důvod je literární a souvisí s Pavlovým trvalým úsilím dobírat se hlubší pravdivosti. Zajímá ho, co je za tím veřejně viditelným životním pásmem, jaká psychologie postav, jaká situace, jaké vztahy, jaký postoj a názor. A to už u žijících současníků přesahuje možnosti reportáže jakožto literárního druhu; k tomu je potřeba zkoušet a hledat nový výraz i tvar.

Z hlediska Pavlova životního díla tedy představují prózy této knížky ne snad jen předěl nebo přechod od reportáže k beletrii, nýbrž spíše a přesněji jakousi spojnici mezi nimi – a toto spojení nikdy nebylo zpřetrháno, ani tehdy, když Pavel později píše o tatínkovi, o Proškovi, o smrti krásných srnců, o přírodě a o rybách a dospívá k ojediněle originální výpovědi o lidském životě. Tady, v Poháru od Pánaboha*, je na začátku této cesty. Z hlediska jeho autorského vývoje jsou tyto prózy zkusmými etudami různé úrovně, výsledek jeho hledáni a zkoušení není vždy stejně úspěšný. Někde se spokojí s prostým záznamem situace a soustředí se jen na psychologii postavy (Na silnici k Vratislavi, Hodinky s vodotryskem), jinde si jeho vyprávění neklade větší nárok, než jaký přísluší drobné humorce (Nejhezčí den Daniela Groussarda). Klade důraz na morální stránku věci a na kladné vlastnosti, jako je kamarádství, soudržnost, solidarita a vzájemná pomoc (Vlajka s medvědem, Jak to člověk prohrál a potom vyhrál). Zcela zřetelně ho poutá a přitahuje obecnější lidská situace a problém, spjatý sice se sportem, ale současně taky přesahující jeho hranice (Žluté růže, Odpusť nám naše viny). To je také námětem titulní prózy, podle níž je pojmenován celý soubor a která je známá také z úspěšné televizní inscenace. A nakonec je mu sport příležitostí k vyslovení až bolestně jímavého vztahu k této zemi, který člověk plně procítí až poté, co mu připadne žít jinde (Kopnutí za 3000 dolarů).*

Hledá svůj výraz i kompozičně, stylisticky a v oblasti slova a slovesnosti. Klade mnohem větší důraz na dialog, ale i jako vypravěč se snaží co nejvíc přiblížit hovorové podobě češtiny, třebaže ne vždy s plným zdarem – výrazy z obecné jazykové polohy někdy působí násilně až silácky, jeho stylizační umění se teprve vybrušuje a hledá si svou míru.

Nejdál však v knížce Pohár od Pánaboha *Ota Pavel pokročil a vyzrál ve vnímavosti a moudrosti, s níž pohlíží na lidské počínání, vlastnosti a problémy. Zrcadlí se v tom zajisté i jeho vlastní nelehký životní úděl, ale nevede ho k zatrpklosti, nýbrž ke zvýšené chápavosti vůči tomu, co je na člověku zajímavé, půvabné a zvláštní. „Bylo to snad gesto," píše*

o cyklistovi, který vede, má šanci vyhrát, ale opustí cestu k cíli kvůli děvčeti, jež se mu líbí, „ale bylo to také jakési vybočení z řady, kdy člověk vítězí… Možná že tím chtěl také něco říci… A teď vím, že člověk v tom spěchu a shonu dne má klidně vystoupit z nabité tramvaje, do které se těžko dostal, a vylézt třeba u květinářství. Že má zamávat modrým balónkem na znamení, že dosud žije. Že má aspoň občas podat spolujezdci v životě pomeranč anebo vodu z láhve.“ (Jak to člověk prohrál a potom vyhrál)
Může se to zdát naivní, i když Ota Pavel ví, že „… lidi vůbec nejsou dobří a špatní. Každý je zároveň dobrý i špatný.“ (Pohár od Pánaboha) *Ota Pavel vkládá do svých sportovních a později i dalších próz svou bytostnou nezkaženost, něco ze svého původního mladistvého idealismu, víru v to dobré v člověku. „Ví samozřejmě i o tom špatném, a taky o tom píše. Není soudcem ani mravokárcem, chápe to a je mu smutno. Ale vším, co v něm je, tíhne k tomu dobrému. Je to autor, který v tichosti a bez fanfár rehabilitoval kladného hrdinu nikoli jako neživotnou voskovou figurínu, nýbrž se všemi jeho sklony k poklesnutí a selhání, jež musí překonávat.*
Snad proto má stále tolik čtenářů.

Jaroslav Vokřál

OTA PAVEL

POHÁR OD PÁNABOHA

Obálka Adolf Born. Typografie Milan Kopřiva. Doslov Jaroslav Vokřál. Vydala Olympia, Praha, roku 1978, jako svou 1819. publikaci. Odpovědná redaktorka Vlasta Tafelová. Výtvarný redaktor Antonín Kalcovský. Technická redaktorka Věra Nekolová.
Vytiskla Státní tiskárna n. p., závod 2, Praha 2, Slezská 13.

Druhé vydání. 146 stran.
6,76 AA, 7,39 VA
Náklad 25 000 výtisků.
Tematická skupina 13/33.
Cena váz. výtisku
Kčs 14,- 601/22/855
27 – 013 – 78
Kčs 14,–

OTA PAVEL

Tato kniha tvoří jakýsi přechod mezi reportážemi a útvarem povídkovým, v němž se autor později vypracoval k osobité výpovědi o životě a době. V Poháru od Pánaboha zpracovává témata a látky, které nasbíral na svých reportérských stezkách. Nejsou to věci okrajové, nýbrž závažné a programové, které už dříve vyjádřil reportérsky, jenže tentokrát k nim přistupuje jaksi „svobodněji“: díky tomu. že hrdinu označuje vymyšleným jménem, nemusí zachovávat detailní faktografickou pravdivost, může však usilovat o pravdivost vyšší, vyplývající z řádu a smyslu věcí, může příběhu dát obecnější dopad a v poslední řadě může i experimentovat a hledat nový výraz a tvar.

27 – 013 – 78
Tem. sk. 13/33
Kčs 14,–

